

Programmabegroting 2023 en Meerjarenraming 2024- 2026

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Voorwoord.....	4
Leeswijzer.....	5
Begroting in één oogopslag.....	6
Programma 1 Bestuur en (overheids)participatie.....	10
Programma 2 Veiligheid.....	15
Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen.....	19
Programma 4 Economische zaken.....	24
Programma 5 Onderwijs.....	27
Programma 6 Cultuur, sport en groen.....	29
Programma 7 Sociaal domein.....	34
Programma 8 Gezondheid en duurzaamheid.....	43
Programma 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk vastgoed.....	49
Niet in de programma's opgenomen baten en lasten.....	57
Paragrafen.....	60
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	61
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	68
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	75
Paragraaf 4 Financiering.....	83
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	87
Paragraaf 6 Verbonden partijen.....	91
Paragraaf 7 Grondbeleid.....	98
Financiële begroting.....	101
Overzicht van baten en lasten.....	102
Toelichting op overzicht baten en lasten.....	106
Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd.....	106
Samenvatting en analyse op hoofdlijnen.....	107
Overzicht van incidentele baten en lasten en structurele reservemutaties.....	111
Financiële positie.....	114
Meerjarenbalans.....	114
EMU-saldo.....	114
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.....	115
Overzicht investeringen.....	115
Financiering.....	118
Stand en verloop van de reserves.....	118
Stand en verloop van de voorzieningen.....	121
Overzicht van baten en lasten per taakveld.....	122
Bijlagen.....	128
Bijlage 1 Overzicht te verstrekken subsidies.....	129
Bijlage 2 Verloop van reserves en voorzieningen.....	130

Voorwoord

Voor u ligt de Programmabegroting 2023 en de Meerjarenraming 2024-2026. Het is de eerste begroting die u krijgt voorgelegd na de gemeenteraadsverkiezingen van maart van dit jaar.

Na die verkiezingen is een nieuw college gevormd. De deelnemende partijen hebben elkaar gevonden in het coalitieakkoord 'Hart voor een toekomstbestendig Ridderkerk' dat reeds aan u is aangeboden. Dat akkoord is verder uitgewerkt in het collegeprogramma. Het voorgestane beleid, de acties die wij voor de uitvoering daarvan nodig achten en de financiële vertaling daarvan vindt u nog niet terug in dit begrotingsboekwerk. De voorliggende begroting is – net als de Kaderbrief van 13 mei 2022 – dan ook beleidsarm van aard.

De ambities uit het collegeprogramma vinden hun financiële vertaling in de eerste wijziging op deze begroting. Het collegeprogramma en de eerste begrotingswijziging 2023 staan op de agenda van dezelfde raadsvergadering waarin ook deze begroting wordt behandeld.

De inleidende teksten bij de programma's in deze begroting zijn summierder dan in eerdere begrotingen gebruikelijk was. Voor de programmavisies, die de basis vormen voor deze collegeperiode, verwijzen we naar het collegeprogramma.

Het is niet overdreven om te stellen dat we ons in een uitdagende periode bevinden, in eigen land maar ook mondiaal. De hoge inflatie en stijgende energieprijzen trekken een forse wissel op het huishoudboekje van onze inwoners. Door de onzekere geopolitieke situatie is niet te voorspellen hoe een en ander zich de komende tijd ontwikkelt. Ook corona blijft een punt van zorg en aandacht. Deze begroting is tegen deze onzekere achtergrond opgesteld. Zo is het in de nabije toekomst een uitdaging hoe we de inflatie laten doorwerken in onze cijfers. Een trendmatige verhoging van de lokale lasten met niet meer dan het inflatiepercentage had altijd iets geruststellends. Dan hadden we het over hooguit een paar procent. Met de inflatiecijfers van nu kijken we hier toch anders tegenaan. In deze begroting is de gebruikte inflatiecorrectie overeenkomstig de cijfers van maart van het Centraal Planbureau (2,2%). Onze financiële positie biedt ruimte dit percentage te hanteren, maar gelet op de ontwikkeling van de inflatie is het maar zeer de vraag of dit lage percentage ook in volgende begrotingen gehanteerd zal kunnen worden.

De begroting die voor u ligt, is structureel sluitend. Dat is in belangrijke mate te danken aan de uitkering uit het gemeentefonds die door de trap-op/trap-af-systematiek in navolging van de hogere uitgaven van het Rijk in de Rijksvoorjaarsnota aanzienlijk gestegen is. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat de regering vanaf 2026 deze systematiek mogelijk loslaat, met een forse terugval in onze inkomsten van het Rijk als gevolg.

Overigens is het saldo van deze begroting nog exclusief de 2e Tussenrapportage 2022 en de uitwerking van het collegeprogramma, zoals hierboven aangegeven.

Het vertrekpunt voor deze begroting was een solide financiële positie, die al zoveel jaren kenmerkend is voor onze gemeente. Maar resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst. Het zal een uitdaging zijn onze financiën op orde te houden in een wereld vol grote onzekerheden, die ook in de Ridderkerkse samenleving worden gevoeld. Dat ontslaat ons niet van de plicht om vol overgave en samen met onze inwoners, ondernemers, partners en ambtelijke organisatie te blijven werken aan een toekomstbestendig Ridderkerk.

We spreken de wens uit dat ook in 2023 Gods zegen op ons werk mag rusten.
Burgemeester en wethouders van Ridderkerk

Leeswijzer

Indeling

De begroting bestaat uit een beleidsbegroting met de programma's en paragrafen en een financiële begroting en bijlagen. In de beleidsbegroting worden de programma's en de (verplichte) paragrafen behandeld. De financiële begroting bevat de meerjarenbalans met de toelichting hierop, de toelichting op de financiële positie en het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld. In de bijlagen is het overzicht van te verstrekken subsidies en de specificatie van het verloop van de reserves en voorzieningen.

Tekenduiding

De lasten zijn negatief opgenomen, dus met een min-teken. In een kolom waar het saldo getoond wordt, krijgt een nadeel een min voor het bedrag. Een voordeel wordt zonder extra teken getoond. In de kolom met het jaarresultaat komt een positief bedrag ten gunste van de algemene reserve en een negatief bedrag wordt ten laste van de algemene reserve gebracht.

Afrondingen

De cijfers die in deze begroting zijn verwerkt, komen direct uit de boekhouding van de gemeente. Daar staan de getallen genoteerd tot op twee cijfers achter de komma. In dit boekwerk worden de cijfers afgerond op hele euro's. Hierdoor kan het voorkomen dat als een tabel nageteld wordt, er minimale verschillen zijn.

Geen ramingen: geen gegevens opgenomen

Bij de tabellen onder het item 'Wat mag het kosten?' in de programma's wordt een onderscheid gemaakt naar onder andere baten en lasten. Soms is op een bepaalde subdoelstelling op bepaalde regels geen raming. Om te voorkomen dat er alleen nullen genoteerd moeten worden, worden de regels dan in zijn geheel niet getoond.

Toelichtingen

In de programma's zijn toelichtingen geschreven voor mutaties in de ramingen van exploitatie en reserves, zoals weergegeven in het onderdeel 'Wat mag het kosten?'. De toelichtingen hebben betrekking op verschillen tussen de begroting 2022 na wijziging en de begroting 2023 en op mutaties groter dan € 50.000. Dit was voorgaande jaren € 25.000. Op advies van de accountant is aangesloten op de rapporteringstolerantie (€ 50.000) zoals opgenomen in het controleprotocol van de accountant. Dit grensbedrag wordt ook gehanteerd bij het hoofdstuk 'Samenvatting en analyse op hoofdlijnen'.

Prestatie-indicatoren

Sinds 2016 is de Regeling beleidsindicatoren gemeenten van kracht. In deze regeling zijn 39 indicatoren opgenomen, waarvan er door wettelijke aanpassingen nog 34 resteren. Deze, en meer indicatoren, zijn op de website Waarstaatjegemeente.nl terug te vinden. De waarden bij de indicatoren op de website worden aangepast wanneer nieuwe informatie bekend is. Het kan hierdoor voorkomen dat de waarde opgenomen in dit boekwerk verschilt van de website.

Per programma worden de prestatie-indicatoren weergegeven met een waarde voor het jaar 2021. Dit is in veel gevallen het meest recente jaar waarvan cijfers bekend zijn. Alle verplichte (en ook veel van de eigen gekozen) indicatoren zijn afkomstig uit landelijke databases via Waarstaatjegemeente.nl. Wij zijn afhankelijk van de actualiteit van deze cijfers en hebben hier geen invloed op.

Indien er voor het jaar 2021 geen waarde bekend is, wordt de waarde van het laatst bekende jaar weergegeven. Dit is dan kenbaar gemaakt met het jaartal tussen haakjes. In een enkel geval zijn er waarden voor het jaar 2022 bekend; dit wordt kenbaar gemaakt met het jaartal 2022 tussen haakjes. De indicatoren die genoemd worden in de programma's kennen verschillende bronnen, onder meer de burgerpeiling, het klanttevredenheidsonderzoek en de website Waarstaatjegemeente.nl. Een overzicht met internetlinks naar de bronnen vindt u hieronder.

Bron

Waarstaatjegemeente.nl

BBV verplichte indicatoren

Burgerpeiling

Lokale monitor Wonen

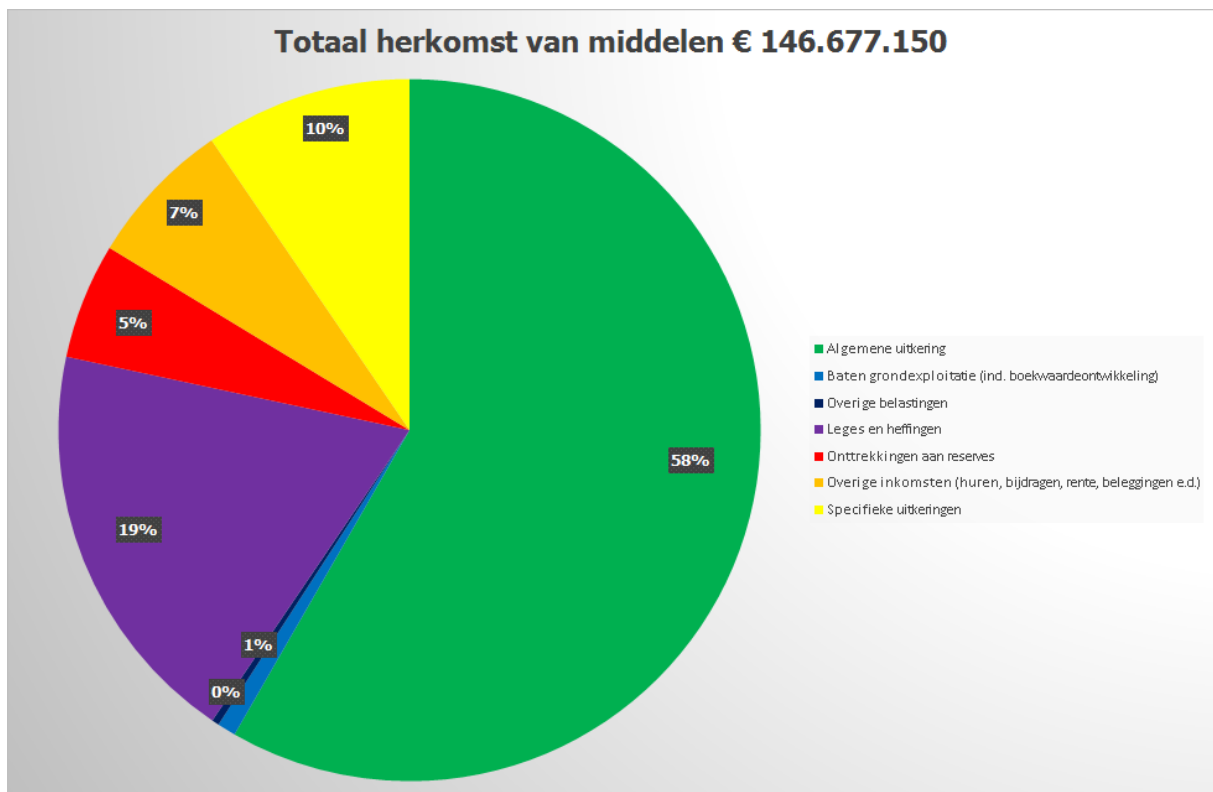
Gemeentelijke monitor Sociaal Domein

Na het klikken op de links hierboven kan het zijn dat er nog gekozen moet worden voor Ridderkerk.

Begroting in één oogopslag

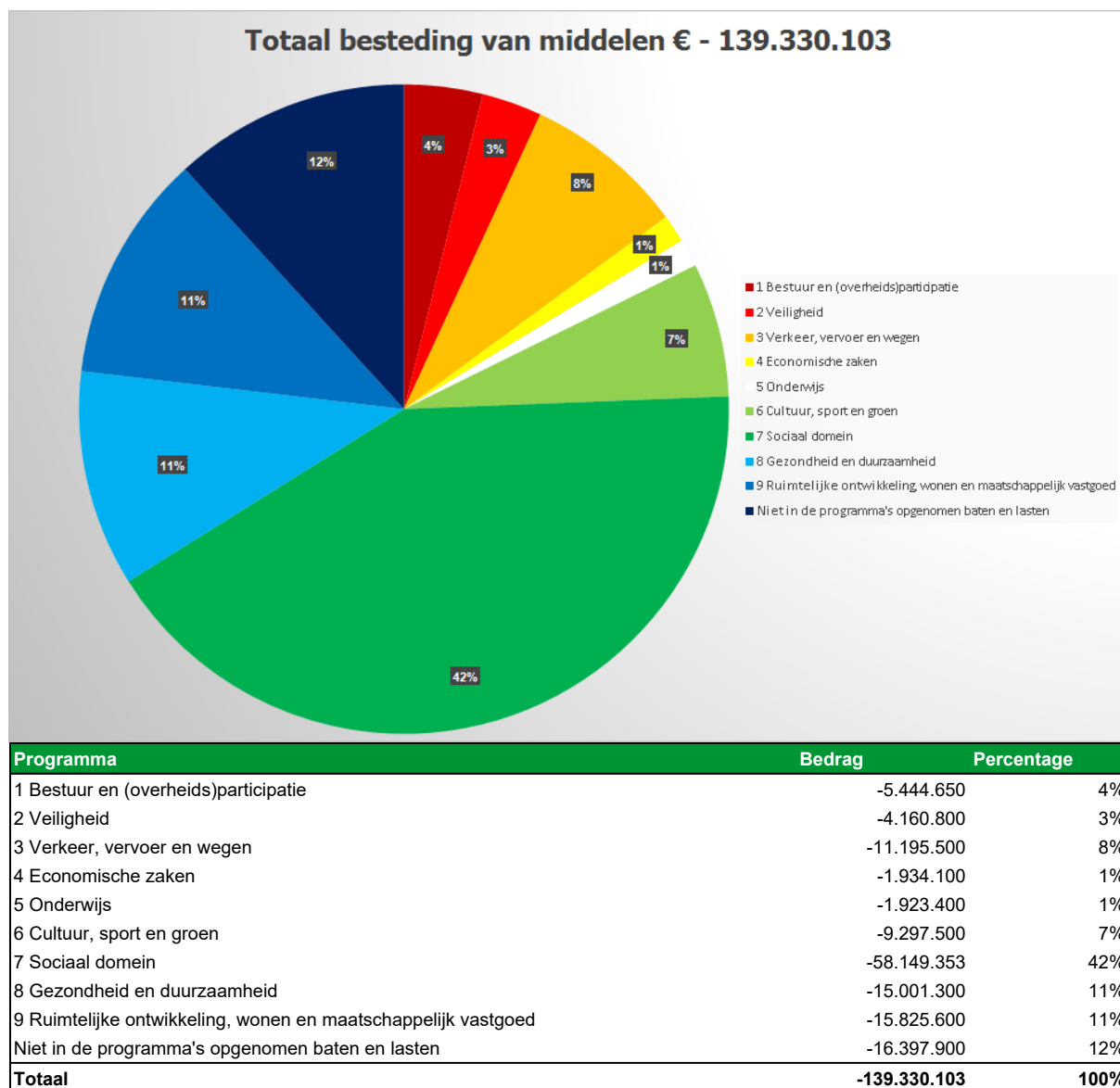
Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Bestuur en (overheids)participatie					
Totaal 1 Bestuur en (overheids)participatie	-6.477.900	-4.194.750	-3.813.650	-3.804.550	-3.794.150
2 Veiligheid					
Totaal 2 Veiligheid	-2.749.400	-2.944.300	-3.424.900	-3.586.100	-3.690.900
3 Verkeer, vervoer en wegen					
Totaal 3 Verkeer, vervoer en wegen	-7.185.950	-7.909.500	-9.233.700	-10.265.300	-10.427.500
4 Economische zaken					
Totaal 4 Economische zaken	-599.400	-561.400	-566.100	-565.700	-558.700
5 Onderwijs					
Totaal 5 Onderwijs	-1.354.900	-1.346.200	-1.301.000	-1.260.900	-1.260.700
6 Cultuur, sport en groen					
Totaal 6 Cultuur, sport en groen	-8.770.300	-8.972.600	-8.984.600	-9.027.600	-9.058.600
7 Sociaal domein					
Totaal 7 Sociaal domein	-42.555.938	-43.185.553	-42.287.553	-42.585.853	-42.432.453
8 Gezondheid en duurzaamheid					
Totaal 8 Gezondheid en duurzaamheid	772.700	74.400	127.900	129.900	167.800
9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk					
Totaal 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk	-8.160.500	-9.562.900	-9.546.700	-9.987.000	-10.049.300
13 Buiten programma's					
Totaal 13 Buiten programma's	78.402.700	85.949.850	86.320.700	89.265.900	82.051.900
Begroot resultaat	1.321.112	7.347.047	7.290.397	8.312.797	947.397

Inkomsten

Categorie	Bedrag	Percentage
Algemene uitkering	85.526.050	58%
Baten grondexploitatie (incl. boekwaardeontwikkeling)	1.258.500	1%
Overige belastingen	488.600	0%
Leges en heffingen	27.663.700	19%
Onttrekkingen aan reserves	7.815.500	5%
Overige inkomsten (huren, bijdragen, rente, beleggingen e.d.)	9.935.200	7%
Specifieke uitkeringen	13.989.600	10%
Totaal	146.677.150	100%

Uitgaven

Infographic

Programma 1 Bestuur en (overheids)participatie

Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

We sluiten aan bij verwachtingen van de Ridderkerkse inwoners. We spelen in op de snelle ontwikkelingen binnen online dienstverlening, denken vanuit onze inwoners en werken met hen samen. We werken data-gedreven en gebruiken input van inwoners om tot verbeteringen van onze dienstverlening te komen.

- We blijven inzetten op makkelijk, persoonlijk en betrouwbaar online zaken doen. Waarbij we rekening houden met inwoners die minder digitaal vaardig zijn. Enerzijds door onze online dienstverlening nog toegankelijker te maken. Anderzijds door alternatieve kanalen, zoals de balie en telefoon beschikbaar te houden.
- Onze houding is inwonersgericht. We denken mee waar mogelijk en leggen het helder uit als iets niet kan.
- We werken data-gedreven. Samen met feedback die we krijgen van inwoners is dit de basis voor het verbeteren van onze dienstverlening.
- We vergroten de kwaliteit en betrouwbaarheid van onze dienstverlening door gedegen onderzoek en steekproeven.
- We bestrijden identiteits- en adresfraude.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Verder uitbreiden online dienstverlening. Waar mogelijk sluiten we aan bij landelijke ontwikkelingen.
- We vernieuwen de gemeentelijke website, zodat inwoners hun informatie makkelijker kunnen vinden en laagdrempelig online zaken met ons kunnen doen.
- We gaan aan de slag met een persoonlijke internetpagina: een persoonlijk account waar inwoners hun zaken met de gemeente online kunnen regelen.
- Klantreizen: we gaan in gesprek met inwoners over hun ervaringen met onze dienstverlening. Door onze dienstverlening door de ogen van onze inwoners te ervaren is het mogelijk onze dienstverlening nog beter op hen af te stemmen.
- Uitwerken van servicenormen: we zijn helder over wat een inwoner wanneer van ons kan verwachten. Dit leggen we vast in servicenormen.
- Onze dienstverlening sluit aan bij elke doelgroep. We hebben oog voor alle inwoners, hun verwachtingen en behoeften.
- In de bestrijding van fraude worden procedures aangescherpt, er komen meer steekproeven en controles.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
0.1:Bestuur	-7.010.100	-4.140.850	-3.737.150	-3.640.650	-3.631.450
0.2:Burgerzaken	-1.094.200	-1.255.300	-1.194.300	-1.195.500	-1.193.500
Totaal Lasten	-8.104.300	-5.396.150	-4.931.450	-4.836.150	-4.824.950
Baten					
0.1:Bestuur	566.400	739.800	656.200	570.000	569.200
0.2:Burgerzaken	527.300	510.100	510.100	510.100	510.100
Totaal Baten	1.093.700	1.249.900	1.166.300	1.080.100	1.079.300
Saldo - Lasten en baten	-7.010.600	-4.146.250	-3.765.150	-3.756.050	-3.745.650
Stortingen					
0.10:Mutaties reserves	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Totaal Stortingen	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Onttrekkingen					
0.10:Mutaties reserves	581.200	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	581.200	0	0	0	0
Saldo - Reserves	532.700	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Begrotingssaldi Bestuur en (overheids)participatie	-6.477.900	-4.194.750	-3.813.650	-3.804.550	-3.794.150

Toelichting Bestuur

Bestuur

Er zijn in 2023 ramingen opgenomen voor toevoeging aan de voorziening Wachtgelden wethouders.

Er zijn drie wethouders die aanspraak maken op een wachtgelduitkering.

BAR-bijdrage

Het verschil op de lasten wordt veroorzaakt door een lagere BAR-bijdrage. Deze lagere bijdrage wordt veroorzaakt door het wegvallen van doorgeschoven prestaties uit het boekjaar 2021, eenmalige lasten uit het boekjaar 2022 en de taakstelling. Daarnaast is er een toename van de lasten als gevolg van onderstaande posten.

- Bij goed functioneren ontvangen medewerkers binnen hun salarisschaal een salarisverhoging door in de volgende trede van de salarisschaal (periodieken) te worden ingedeeld. Het toekennen van periodieken leidt in 2023 tot een kostenstijging.
- Voor het inflatiepercentage in de primitieve begroting wordt altijd uitgegaan van de prognoses in het jaarlijks verschijnende Centraal Economisch Plan (CEP 2022) van het Centraal Plan Bureau (CPB).
- In 2022 voorspelt het Centraal Planbureau een inflatie van 2,2% voor het jaar 2023. Het aandeel overhead hierin, is in het hoofdstuk 'Niet in de programma's opgenomen baten en lasten' geraamd.
- Voor het beleidsveld Openbare orde en Veiligheid is uitbreiding van de formatie noodzakelijk om te voorkomen, dat de gemeente geconfronteerd wordt met de (financiële) gevolgen van onbewust onrechtmatig handelen.
- Voor goede dienstverlening aan onze inwoners is extra capaciteit nodig voor schuldhulpverlening. Afgelopen jaren hebben we extra taken erbij gekregen, denk aan financiële zelfredzaamheid van de vergunninghouder en het uitvoeren van huisbezoeken in het kader van de wettelijke taak. Dit wordt gedekt uit de bestaande budgetten. Hiervoor is budget overgeheveld naar de BAR-organisatie.
- Bij de uitbreiding van de formatie horen ook de zogenaamde faciliteitskosten. Deze bedragen 15% van de loonsom.
- Om de continuïteit van de uitvoering van bouw- en civiele projecten te versterken wordt inhuurformatie omgezet naar vaste formatie. Voor ons betekent dit dat op basis van een capaciteitsraming 2,7 fte wordt ingezet op onze projecten. De bijdrage aan de BAR-begroting wordt verhoogd en uitbesteed werk wordt verlaagd. Per saldo levert dit een voordeel op voor de begroting .
- Ons aandeel in de minimale versterking en uitbreiding van de capaciteit van de clusters Informatie & Automatisering en Dienstverlening, die nodig is om de basisactiviteiten op niveau te houden en te kunnen blijven voldoen aan wet- en regelgeving.
- Omdat het aantal grondexploitaties afneemt, neemt ook de dekking van personeelskosten hiervoor op de BAR-bijdrage af. Dit heeft een nadeel voor de gemeentebegroting tot gevolg. Dit nadeel wordt deels afbouwend gedekt uit de daarvoor bij de jaarrekening 2021 gevormde reserve Afbouw dekking Grondexploitaties.
- Omdat in 2023 en 2024 meer uren van eigen personeel op investeringen zijn geraamd en door een verschuiving van inhuur naar eigen personeel, is de dekking van de BAR-bijdrage incl. overhead hoger.

Doorbelasting gemeentehuis

Vanwege jaarlijkse fluctuerende lasten is er in 2023 een lagere doorbelasting. In de volgende jaren is een meer gelijke trend van de lasten.

Toelichting Burgerzaken

Verkiezingen

Meerdaags stemmen zorgt voor meer presentiegelden, huur gebouwen en materialen. De kostprijzen van materialen, met name papierkosten, zijn gestegen. Ook de inzet van trotters (mobiele billboards) zorgt voor structurele meerkosten bij elk verkiezingsmoment.

Toelichting Reserves

In 2023 vervalt ten opzichte van 2022 de incidentele onttrekking aan de algemene reserve ter dekking van kosten 2022 voor:

- Doorgeschoven prestatie schaatsbaan.
- BAR-bijdrage, doorgeschoven prestatie uit 2022 implementatie omgevingswet, uitvoeringsplan informatieveiligheid en privacy (I&P), woonzorgopgave, uitvoeringskosten TOZO, project digitalisering bouwdoossiers en optimalisatie fiscale beheersing 2021-2022.
- BAR-bijdrage, herindicatie Wmo begeleiding, dagbesteding en huishoudelijke hulp.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Budgethoudersregeling (2021)		X			
Communicatieplan Ridderkerk 'Communiceren doen we samen'(2015)		X			
Convenant Jongerenraad (2012)	X			X	
Convenant Maatschappelijk Burgerplatform (MBR) (2016)		X		X	
Convenant Minimaplatform (2016)		X		X	
Convenanten met de wijkoverleggen (2016)	X			X	
Financiële verordening 2017	X			X	
Gedragcode integriteit burgemeester en wethouders Ridderkerk 2019	X				
Gedragcode integriteit raads- en burgerleden Ridderkerk 2019	X				
Gemeenschappelijke Regeling BAR-organisatie (2013)	X				
Inspraakverordening gemeente Ridderkerk (2009)	X				
Kanalenstrategie 'De juiste boodschap, op het juiste moment en de juiste plaats' (2020)		X			
Klachtenregeling BAR-organisatie (2020)		X			
Normenkader rechtmatigheid (2019)		X			
Nota Activabeleid (2021)	X				

Nota Belastingen 2020	X		
Nota Evenementenbeleid (2011)	X		X
Nota Garantstellingen en leningen Gemeente Ridderkerk 2021		X	
Nota Reserves en voorzieningen (2021)	X		
Notitie van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie: Ridderkerk dragen we samen (2016)	X		
Participatie, burgers en bestuur 2013	X		
Participatieverordening Sociaal Domein (2016)	X		
Regeling rechtspositie burgemeester en wethouders Ridderkerk 2019		X	
Reglement van orde van de raad (2022)	X		X
Reglement van orde van het college (2022)		X	
Treasurystatuut (2017)		X	
Verordening bezwaarschriften Ridderkerk (2020)	X		
Verordening Burgerinitiatief 2007	X		
Verordening fractieondersteuning 2008	X		
Verordening klachtenbehandeling 2020	X		
Verordening Onroerende Zaakbelasting (2021)	X		
Verordening op de raadsvoorbereiding (2022)	X		X
Verordening op de rekenkamercommissie Ridderkerk (2015)	X		
Verordening Rechtspositie raadsleden en commissieleden Ridderkerk (2019)	X		
Verordening werkgeverscommissie griffie Ridderkerk 2020	X		
Visie op dienstverlening 2025 (2017)		X	
Wijkontwikkelingsprogramma Centrum 2014 - 2024 (2014)	X		

Wijkontwikkelingsprogramma Slikkerveer (2013)	X	X
Wijkontwikkelingsprogramma Bolnes (2011)	X	X
Wijkprogramma Drievliet/'t Zand 2019 - 2023 (2019)	X	
Wijkprogramma Oost 2019 - 2023 (2019)	X	
Wijkprogramma Oosterdam 2018 - 2022 (2018)	X	
Wijkprogramma Rijsoord (2017)	X	
Wijkprogramma West 2018 - 2023 (2018)	X	

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
1	Formatie.	BAR-organisatie	Fte per 1.000 inwoners.	6,87 (2022)
2	Bezetting.	BAR-organisatie	Fte per 1.000 inwoners.	6,73 (2022)
3	Apparaatskosten.	BAR-organisatie	In euro's per inwoner.	617 (2022)
4	Externe inhuur.	BAR-organisatie	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	9,0% (2022)
5	Overhead.	BAR-organisatie	% van totale lasten.	49,3% (2022)
6	Burgers en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren.	Burgerpeiling	Gemiddelde score (1-5). • Helemaal eens (%).	3,0 29,0%
7	% inwoners dat vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.	Burgerpeiling	• Heel veel. • Niet veel/niet weinig. • Nauwelijks tot geen.	25,0% 52,0% 23,0%
8	Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening.	Burgerpeiling	Score 1-10.	6,6
9	Waardering van de inwoners voor de communicatie.	Burgerpeiling	Score 1-10.	6,7
10	Waardering door inwoners van De Blauwkai.	Burgerpeiling	Score 1-10.	7,2
11	Tevredenheid over de dienstverlening via de digitale faciliteiten (website).	Burgerpeiling	Score 1-10.	6,7
12	Klanttevredenheid (balie)contact. Totaal oordeel klantcontact.	Klanttevredenheidsonderzoek Burgerpeiling	Score 1-10. Score 1-10.	8,3 6,5
13	Klanttevredenheid telefonisch contact.	Klanttevredenheidsonderzoek	Score 1-10.	7,3
14	Waardering maatschappelijke organisatie en instellingen contact met de gemeente.	Ondernemerspeiling	Score 1-10. • Mogelijkheden om met ambtenaren in contact te komen. • Mogelijkheden om met bestuurders, zoals burgemeester en wethouder in contact te komen.	6,4 (2019) 7,0 (2019)
15	Waardering ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening.	Ondernemerspeiling	Score 1-10.	6,6 (2019)

Programma 2 Veiligheid

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Jeugdoverlast

Situaties van jeugdoverlast worden vroegtijdig opgemerkt en integraal aangepakt, zodat ernstige overlast voorkomen kan worden en jongeren niet verder afglijden.

Drugsgelateerde zaken

Middels een integrale aanpak willen we bereiken dat de drugsoverlast actief wordt onderzocht, aangepakt en waar nodig en mogelijk doorgepakt op het gebied van bestuursrecht.

Ondermijning

Ondermijning is een veelomvattend begrip van allerlei vormen van (veelal georganiseerde) criminaliteit, zoals drugsriminaliteit, witwassen en heling. Het tegengaan van ondermijning is een maatschappelijke opgave. Door middel van een intensieve integrale samenwerking met onze veiligheidspartners, inwoners en ondernemers, willen we bereiken dat de 'onderwereld' niet vermengd wordt met de 'bovenwereld'. We spannen ons gezamenlijk in om ondermijnende criminaliteit te signaleren, te voorkomen en aan te pakken.

Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (wet Bibob)

We willen misbruik van overheidsvoorzieningen voorkomen.

Woning- en auto-inbraken High Impact Crimes (HIC)

We willen een vermindering van het aantal woning- en auto-inbraken.

Evenementen

Wij stimuleren het houden van evenementen door het voor organisatoren makkelijker te maken een vergunning aan te vragen. Hierbij streven we naar het juiste evenwicht tussen gezelligheid en feestelijkheden enerzijds en het bewaken van de openbare orde en leefbaarheid en het beperken van de overlast anderzijds.

Senioren en Veiligheid

Wij willen een veilige en prettige leefomgeving voor onder andere senioren. Hierbij streven wij naar het bevorderen en versterken van de zelfstandigheid, zelfredzaamheid en de weerbaarheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Jeugdoverlast

Jeugdoverlast pakken wij in een vroeg stadium aan samen met onze partners. Daar waar mogelijk richten we ons op het individu waarbij we het gezin en de ouders betrekken. Zoveel mogelijk laagdrempelig. Bij serieuze zorg rond een groep zal dit gebeuren volgens de groepsscans methodiek. Deze aanpak is gericht op het verminderen van overlast, voorkomen dan wel bestrijden van criminaliteit en het bieden van perspectief in de vorm van school of werk.

Drugsgelateerde zaken

We stimuleren bewoners signalen van drugsoverlast door te geven aan de politie. Of te melden via Meld Misdaad Anoniem. We houden regelmatig integrale controles.

Daarnaast is er op het gebied van hennep een zogenaamde henneptrain actief. Deze doet onderzoek naar alle meldingen rondom hennepkwekerijen. Drugsgebruik onder jongeren wordt tegengegaan door uitvoering van het actieplan alcohol en drugs. Samen met de scholen organiseren wij kluisjescontroles op de scholen. Signalen en meldingen van handel in drugs worden door het basisteam onderzocht. Waar nodig gebruikt de burgemeester haar bevoegdheden, zoals benoemd in het Damoclesbeleid en de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Ondermijning

In 2023 zetten wij onze integrale aanpak van ondermijnende activiteiten onverminderd voort. De integrale aanpak loopt langs diverse sporen en is zowel preventief als repressief van aard. Preventief zetten we in op het vergroten van het bewustzijn en de meldingsbereidheid van onze medewerkers, inwoners en ondernemers. We voeren campagnes uit en brengen het meldpunt onder de aandacht. Hierbij werken we samen met Meld Misdaad Anoniem. Naar behoefte organiseren wij voorlichtingsbijeenkomsten. Daarnaast voorkomen wij misbruik van overheidsvoorzieningen. In dit kader passen wij de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob) toe.

Onze repressieve aanpak bestaat onder andere uit het integraal controleren van bedrijventerreinen, locaties en branches. Wij voeren een bestuurlijke aanpak uit in (bedrijfs) panden waar ondermijnende activiteiten worden aangetroffen. Bestuurlijke maatregelen zoals tijdelijke pandsluitingen, (stop)gesprekken met pandeigenaren en open gesprekken met ondernemers ("knock and talks") maken hier deel van uit.

Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (wet Bibob)

We passen de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob) waar nodig toe.

Woning- en auto inbraken High Impact Crimes (HIC)

Wij houden preventieacties in samenwerking met politie en buurtpreventies. We geven bewoners tips om woninginbraken te voorkomen en willen bewoners bewust maken om bijvoorbeeld geen waardevolle zaken in hun auto te laten liggen. Door inzet van de pop-up bus kunnen we de mensen in de wijken bereiken en informatie verstrekken over dit thema.

Evenementen

Wij zorgen voor een zo eenvoudig mogelijk proces voor het aanvragen van een vergunning, waarbij we bij de vergunningverlening oog houden voor veiligheid en overlast. Wij faciliteren organisatoren bij de vergunningaanvraag en de organisatie van een evenement.

Senioren en Veiligheid

Wij organiseren voorlichtingsbijeenkomsten. De wijkbrandweerfunctionaris zal ouderen actief informeren op het gebied brandveiligheid. Daarnaast wordt de verbinding gezocht tussen zorg, Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond, politie en ouderenorganisaties om de veilige leefomgeving te verhogen. Door inzet van de pop-up bus kunnen we de mensen in de wijken bereiken en informatie verstrekken over een bepaald thema.

Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

Het belangrijkste doel in 2023 is een continuering van de dienstverlening op VTH-gebied rondom de invoering van de Omgevingswet en wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) op 1 januari 2023 of later.

Wat gaan we daarvoor doen?

We passen de benodigde capaciteit, processen, de ICT-inrichting, het beleid en de legesverordening aan de Omgevingswet en de Wkb. Deze werkzaamheden vinden grotendeels plaats voor inwerkingtreding, maar worden in 2023 waar nodig bijgesteld op basis van de ervaringen uit de praktijk. De meerjarige consequenties van het uitstel van de Omgevingswet van 1 juni 2022 tot 1 januari 2023 op de VTH-capaciteit zijn opgenomen in deze begroting.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
1.1:Crisisbeheersing en brandweer	-2.425.400	-2.794.900	-2.944.900	-3.104.600	-3.213.700
1.2:Openbare orde en veiligheid	-1.214.800	-1.296.800	-1.300.200	-1.301.700	-1.297.400
8.3:Wonen en bouwen	-67.700	-69.100	-69.100	-69.100	-69.100
Totaal Lasten	-3.707.900	-4.160.800	-4.314.200	-4.475.400	-4.580.200
Baten					
1.2:Openbare orde en veiligheid	41.900	34.500	34.500	34.500	34.500
8.3:Wonen en bouwen	916.600	1.182.000	854.800	854.800	854.800
Totaal Baten	958.500	1.216.500	889.300	889.300	889.300
Saldo - Lasten en baten	-2.749.400	-2.944.300	-3.424.900	-3.586.100	-3.690.900
Begrotingssaldi Veiligheid	-2.749.400	-2.944.300	-3.424.900	-3.586.100	-3.690.900

Toelichting Crisisbeheersing en brandweer

Brandbestrijding

De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) heeft besloten de verdeelsleutel te wijzigen. Deze mutatie betreft dan ook de gevolgen van de ontwikkelagenda de nieuwe verdeelsleutel én het accres. Dit alles conform de begroting 2023 van de VRR.

Toelichting Openbare orde en veiligheid

Integraal Veiligheidsbeleid

In 2023 vervallen de incidentele lasten 2022 betreffende de inzet van een integraal persoonsgerichte Onderwijs-coach. In 2023 zijn ten opzichte van 2022 de kosten voor de pilot wijkbrandweer lager.

Toelichting Wonen en bouwen

WABO-vergunningen

De meerjarenraming is bijgesteld naar aanleiding van de huidige prognose van de te verwachten aanvragen van grote bouwprojecten, met name op Nieuw Reijerwaard en in het centrumgebied van Ridderkerk.

Beleidsdocumenten

Documenten	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Actieplan Veiligheid 2021		X			
APV Ridderkerk 2020	X				
Beleidsplan Omgevingsvergunningen bebouwde omgeving 2017-2021		X		X	
Beleidsregel Damocles gemeente Ridderkerk (2018)		X			
Bibob-beleid		X		X	
Drank- en Horecaverordening 2014	X			X	
Handhavingsbeleidsplan Bebouwde omgeving 2019-2023		X		X	
Handhavingsuitvoeringsprogramma Bebouwde omgeving		X		X	
Integraal Veiligheidsbeleid 2020 - 2023	X				
Uitvoeringsprogramma Omgevingsvergunningen bebouwde omgeving		X		X	
Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Ridderkerk 2016	X			X	

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
16	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte).	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 inwoners.	4,2
17	Veiligheidsgevoel van inwoners.	Burgerpeiling	% inwoners dat zich meestal of altijd veilig voelt in de buurt.	77,0%
18	Verwijzingen Halt.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-18 jaar.	40,0

19	Winkeldiefstallen.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 inwoners.	1,3
20	Geweldsmisdrijven.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 inwoners.	4,3
21	Diefstallen uit woning.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 inwoners.	1,8
22	Mate van overlast van buurtbewoners.	Burgerpeiling	% inwoners dat veel of heel veel overlast ervaart van buurtbewoners.	8,0%
23	Mate van overlast van hangjongeren.	Burgerpeiling	% inwoners dat veel of heel veel overlast ervaart van hangjongeren.	12,0%
24	Aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt.	Burgerpeiling	% inwoners dat zich soms wel, soms niet veilig voelt in de buurt.	20,0%

Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen

Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Verkeer, vervoer en mobiliteit

We streven naar een goede bereikbaar centrumgebied, woonwijken en bedrijventerreinen. We zetten daarbij het belang van hoogwaardig openbaar vervoer (HOV), fietsers en voetgangers bovenaan. Tegelijkertijd houden we Ridderkerk ook goed bereikbaar voor de auto.

Tenslotte willen we het elektrisch rijden en onder voorwaarden deelmobiliteit faciliteren. In overlastsituaties grijpen we in om de leefbaarheid in de wijken te waarborgen.

Verkeersveiligheid (wegencategorisering '30, tenzij')

We willen de verkeersveiligheid verbeteren om het risico op verkeersongevallen te verkleinen. We streven ernaar om de 30 km/u-gebieden te verruimen. De weginrichting (aansluiting openbare ruimte op de weg), de functie van de weg in het netwerk en het aansluiten van de weginrichting op de verwachting van de weggebruiker zijn hierin belangrijke aandachtspunten. Zo zorgen we ervoor dat onze wegen en openbare ruimte steeds veiliger worden.

Fiets

We haken nog beter aan op het fietsnetwerk in de regio om de fiets een sterker alternatief te laten zijn. We zorgen voor een aantrekkelijke openbare ruimte en infrastructuur die de beleving van fietser (en voetganger) vooropstelt, maar die ook zorgt voor voldoende veiligheid. De positie van de fiets is echter niet alleen afhankelijk van goede infrastructuur. Dit betekent dat de voordelen van de fiets ten aanzien van gezondheid en duurzaamheid uitgedragen moeten worden. Daarnaast willen we ook dit jaar samen met werkgevers en Samen Bereikbaar inzetten op andere stimuleringsmaatregelen; het moet uitnodigend zijn voor werknemers om de fiets te pakken. Dit kan bijvoorbeeld door fiscale mogelijkheden voor een leasefiets, maar ook fysieke zaken als goede fietsenstallingen, douchemogelijkheden, oplaadvoorzieningen etc.).

Voetganger

We zorgen voor een aantrekkelijke openbare ruimte die de beleving van voetgangers voorop stelt, maar die ook zorgt voor voldoende veiligheid. Dat vraagt om meer fysieke ruimte voor voetgangers en investeringen in de beleving en kwaliteit van de openbare ruimte. Maar ook op de toeleidende infrastructuur moet de voetganger bediend worden met brede trottoirs, optimale oversteekvoorzieningen en voldoende rustmogelijkheden. Ook hiermee dragen we bij aan gezonde en duurzame mobiliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verkeer en vervoer

- We zijn betrokken bij de ontwikkelingen van de grootschalige infrastructuur om ons heen, zoals MIRT-verkenningen A16-Oeververbinding en MIRT-verkenning A15 Papendrecht-Gorinchem. MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport.
- We geven verdere uitvoering aan maatregelen en onderzoeken uit het Mobiliteitsplan en het Ontwikkelperspectief Centrum (centrumring en deelgebieden)
- We ronden de Uitvoeringsnota Mobiliteit Bolnes af die inzicht geeft in een passende mobiliteitsstrategie bij de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in Bolnes.
- We geven samen met regionale partners uitvoering aan de Mobiliteitsagenda Dutch Fresh Port (Nieuw Reijerwaard) gericht op verkeersafwikkeling, interne mobiliteit en het verminderen van het sluipverkeer.
- We geven uitvoering aan verduurzaming van mobiliteit vanuit de Klimaatvisie Ridderkerk.
- We werken aan een verdere uitbreiding van de openbare laadpalen. Daarnaast zal invulling gegeven worden aan de actiepunten uit het Uitvoeringsplan Laadpalen.
- We maken afspraken met initiatiefnemers bij het realiseren van deelsystemen, zoals deelauto's, deelscooters of deelfietsen om de overlast in de openbare ruimte te beperken.

Verkeersveiligheid (Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid en Mobiliteitsplan Ridderkerk)

- We geven uitvoering aan de maatregelen uit de Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Ridderkerk, zoals deze daarin zijn geprioriteerd.
- Conform het Mobiliteitsplan Ridderkerk werken we aan uitvoering van '30 km/u, tenzij'. Dit betekent dat bij herinrichtingsopgaven (vanuit de verkeersfunctie in het hele netwerk) wordt onderzocht of een weg afgewaardeerd kan worden naar 30 km/u met bijbehorende weginrichting of dat de weg een snelheidsregime van 50 km/u behoudt.

- We zetten in op verkeersvoorlichting en -educatie voor jongeren en ouderen via de Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid.
- We zorgen voor een uitgangspuntennotitie voor de toepassing led-verlichting bij voetgangersoversteekplaatsen.
- We zetten in op camerahandhaving om urgente overlastgevende verkeerssituaties aan te pakken.

Fiets en voetganger

- We doen nader onderzoek naar ontbrekende schakels in het fiets- en wandelnetwerk.
- Het gebruik van de (elektrische) fiets stimuleren we door te investeren in de kwaliteit van fietsinfrastructuur (zoals comfortabele lokale en regionale fietspaden, fietsparkeervoorzieningen en goede koppeling met het openbaar vervoer).
- We stimuleren voetgangers door te blijven investeren in de kwaliteit van de looproutes (trottoirs, oversteekvoorzieningen, bankjes etc.) en een aantrekkelijke en veilige openbare ruimte.

Parkeren

Wat willen we bereiken?

Het waarborgen van de bereikbaarheid van het autoverkeer door te zorgen voor een goede mix aan mobiliteitsmaatregelen, zowel op het gebied van parkeren als op alternatieve vormen van mobiliteit (bijvoorbeeld fietsparkeren). Parkeren maakt altijd onderdeel uit van een afgewogen gebiedsconcept waarin zowel de ruimtelijke ontwikkeling, als mobiliteit en leefbaarheid zijn meegewogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven ervoor zorgen dat vraag en aanbod van parkeerplaatsen past bij de ruimtelijke en maatschappelijk-economische ontwikkelingen (gebiedsconcepten).
- We ronden de Nota Parkeernormen Ridderkerk af om het parkeren bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen beter te waarborgen en juridisch te verankeren via omgevingsplannen.

Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

- Toename gebruik openbaar vervoer door blijvend in te zetten op Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV-bus) en maatwerkvervoer in Ridderkerk.
- Versterken exploitatie buslijn 608, 609 en 610.
- Versterken gebruik van de Waterbus en het Driehoeksveer als aantrekkelijk vervoersalternatief en aanjagen als kans bij gebiedsontwikkelingen.
- Blijvend inzetten op de samenwerking van de openbaar vervoerrelatie met MRDH, de regio Rotterdam en de Drechtsteden.

Op het gebied van openbaar vervoer is het belangrijk om de inmiddels versterkte regionale positie tussen Rotterdam en Drechtsteden verder uit te bouwen. Snelle en betrouwbare openbaar vervoer verbindingen met Rotterdam en Drechtsteden spelen hierbij een belangrijke rol, ook om invulling te kunnen geven aan de woningbouwopgave. Uiteraard houden we hierbij aandacht voor de sociale factor van het openbaar vervoer in de vorm van ontsluitende buslijnen en maatwerkvervoer om vervoersarmoede tegen te gaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ontwerpen de eerste invoeringsmaatregelen komende uit de HOV Verdiepingsstudie en bijbehorende bestuursovereenkomst als voorbereiding voor daadwerkelijke realisatie. Hiervoor blijven we de samenwerking zoeken met de MRDH en de RET. Daarbij richten we ons op de versterking van ketenmobiliteit. Dit doen we door de invoering van maatregelen om haltes sneller te bereiken (maatwerkvervoer, fiets, lopen, deelmobiliteit) en door meer haltekwaliteit te bieden aan de ov-reizigers.
- We willen in overleg met de provincie Zuid-Holland en de exploitant van de waterbus de mogelijkheden verkennen om Ridderkerk nog sterker aan te haken op de Waterbus, bijvoorbeeld door een extra waterbushalte bij Bolnes te onderzoeken. We blijven in overleg om de kwaliteit van de waterbushalte voor de reizigers te vergroten, om daarmee het gebruik te stimuleren (voldoende wachtcomfort, reisinformatie en het bieden van goede stallingsvoorzieningen voor (deel)fietsen).
- Samen met de RET wordt onderzocht op welke manier het ontsluitend busnet verbeterd kan worden in relatie tot de invoering van HOV-busverbindingen. Hierbij willen we nadrukkelijker aandacht voor de verbinding met Dordrecht. Mogelijk vraagt dit ook om oplossingen in het kader van maatwerkvervoer (bijvoorbeeld buurtbus).

- Maatwerkvervoer met buurtbussen kunnen worden ingezet daar waar geen regulier busvervoer is, of op tijdstippen dat reguliere buslijnen niet rendabel blijken. De bestaande buurtbuslijnen worden voortgezet en waar mogelijk geoptimaliseerd. Voor lijn 610 (Barendrecht - Keizerswaard via Waterschap en Cornelisland) wordt de route en de frequentie geëvalueerd. Bezien wordt of lijn 610 kan worden aangevuld met een directe verbinding tussen Ridderkerk en Barendrecht NS-station.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
2.1:Verkeer en vervoer	-8.376.500	-8.756.500	-9.210.900	-9.750.900	-9.861.700
2.2:Parkeren	-272.100	-276.100	-326.400	-311.000	-308.400
2.3:Recreatieve havens	-36.600	-39.300	-39.500	-39.500	-39.400
2.4:Economische havens en waterwegen	-1.061.950	-619.000	-624.000	-629.100	-634.200
2.5:Openbaar vervoer	-362.600	-348.300	-352.500	-352.100	-351.700
Totaal Lasten	-10.109.750	-10.039.200	-10.553.300	-11.082.600	-11.195.400
Baten					
2.1:Verkeer en vervoer	1.062.800	1.193.200	758.200	255.200	205.200
2.4:Economische havens en waterwegen	167.800	167.800	167.800	167.800	167.800
2.5:Openbaar vervoer	127.700	131.700	126.700	126.700	126.700
Totaal Baten	1.358.300	1.492.700	1.052.700	549.700	499.700
Saldo - Lasten en baten	-8.751.450	-8.546.500	-9.500.600	-10.532.900	-10.695.700
Stortingen					
0.10:Mutaties reserves	-1.016.400	-1.156.300	-1.117.600	-1.117.600	-1.117.600
Totaal Stortingen	-1.016.400	-1.156.300	-1.117.600	-1.117.600	-1.117.600
Onttrekkingen					
0.10:Mutaties reserves	2.581.900	1.793.300	1.384.500	1.385.200	1.385.800
Totaal Onttrekkingen	2.581.900	1.793.300	1.384.500	1.385.200	1.385.800
Saldo - Reserves	1.565.500	637.000	266.900	267.600	268.200
Begrotingssaldi Verkeer, vervoer en wegen	-7.185.950	-7.909.500	-9.233.700	-10.265.300	-10.427.500

Toelichting Verkeer en vervoer

Planmatig onderhoud wegen

In 2023 vervallen incidentele lasten 2022 betreffende de doorgeschoven prestaties stil asfalt Burgemeester de Zeeuwstraat, Geerlaan, Sportlaan en herstel verhardingen Pruiwendijk. Toename van de kapitaallasten door ontwikkeling van het centrumgebied.

Aanleg glasvezelnetwerk

Zoals opgenomen in de overeenkomsten zijn in 2023 de geraamde incidentele inkomsten betreffende de aanleg van het glasvezelnetwerk hoger ten opzichte van 2022.

Civiele kunstwerken

In 2023 vervalt de doorgeschoven prestatie 2022 betreffende tijdelijke maatregelen en advies inzake damwand Werfkade.

Toename van de kapitaallasten door het geluidsscherm A15.

Planmatig onderhoud openbare verlichting

In 2022 zijn incidenteel hogere energiekosten voor openbare verlichting geraamd.

Vanaf 2023 begroten we extra energiekosten bovenop de verhoging die in 2022 al is doorgevoerd. Deze kosten zijn nauwelijks beïnvloedbaar en worden structureel meegenomen.

Mobiliteitsplan

Ten opzichte van 2022 vervallen vanaf 2023 incidentele kosten van het Mobiliteitsplan.

Toelichting Economische havens en waterwegen

Haven Ridderkerk

In 2022 is de incidentele doorgeschoven prestatie geraamd voor het baggeren van de haven.

Toelichting Reserves

- In 2023 is ten opzichte van 2022 de storting in de reserve onderhoud verhardingen hoger in verband met hogere uitgaven voor de aanleg van geluidsreducerend asfalt. Daarnaast is de storting voor het onderhoud van het geluidsreducerend asfalt hoger, omdat dit asfalt sneller slijt en hierdoor eerder vervangen moet worden. Een en ander is verwerkt op basis van het actieplan Geluid.
- In verband met indexering van onderhoudsbudgetten wordt ook de storting in en onttrekking aan de reserve verharding, ter dekking hiervan, opgehoogd.
- Ter dekking van doorgeschoven prestatie uit de Jaarstukken 2021 voor baggerwerkzaamheden in de haven wordt aan de reserve baggeren haven onttrokken.
- In 2022 zijn incidentele onttrekkingen aan de algemene reserve geraamd ter dekking van doorgeschoven prestaties voor:
  - Uitvoering van het mobiliteitsplan.
  - Herstel damwand Werfkade/Ankerplaats.
  - Ontmanteling baggerdepot Oudelande.
  - Project hoogwaardig openbaar vervoer.
- Vanaf 2023 is een jaarlijkse onttrekking geraamd uit de afschrijvingsreserve Geluidsscherm West A15/A16.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur	X				
Gladheidsbestrijdingsplan 2021 - 2022		X			
Handboek Openbare Ruimte Centrum Ridderkerk (2021)		X			
Handboek Openbare Ruimte Ridderkerk (2015)		X		X	
Havenverordening gemeente 2007	X				
Mobiliteitsplan Ridderkerk (2020)	X				
Nota Parkeernormen Ridderkerk (2022)					X
Ontwikkelperspectief Centrum Ridderkerk 2035 (2020)	X				

Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Ridderkerk (2021)	X	
HOV Verdiepingsstudie Rotterdam- Ridderkerk (2021)	X	
Verkeersplan Ridderkerk 2011 - 2015, Module Parkeren	X	
Verordening Haven- en Kadegeld 2022	X	
Laadvisie Ridderkerk (2021)		X
Voorkeursbesluit HOV netwerk Rotterdam-Ridderkerk Drechtsteden (2020)	X	

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
25	Waardering bereikbaarheid bedrijfslocaties voor bevoorrading.	Ondernemerspeiling	Score 1-10.	7,2 (2019)
26	Mate waarin inwoners tevreden zijn over de bereikbaarheid.	Burgerpeiling	% inwoners dat tevreden of heel tevreden is.	84,0%
27	Bereikbaarheid met de auto.	Burgerpeiling	Score 1-10.	8,0
28	Bereikbaarheid met het openbaar vervoer.	Burgerpeiling	Score 1-10.	6,6
29	Hoe wordt de verkeersveiligheid ervaren/beleving aantal onveilige verkeerssituaties in de buurt.	Burgerpeiling	% inwoners die vaak onveilige verkeerssituaties ervaren.	23,0%

Programma 4 Economische zaken

Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

In de notitie Economische Beleid staan zeven economische speerpunten benoemd voor Ridderkerk:

1. *Vitale en veilige bedrijventerreinen*: Het doel is van Ridderkerk een nog aantrekkelijkere vestigingsplaats te maken voor bedrijven.
2. *Vitale detailhandelsstructuur*: Ridderkerk biedt de inwoners nu en in de toekomst een goed winkelvoorzieningsniveau.
3. *Startende bedrijven en ZZP-bedrijven*: Ridderkerk werkt aan het stimuleren van en kansen bieden aan ondernemerschap.
4. *Lokaal netwerk*: De ondernemers van Ridderkerk zijn betrokken bij de samenleving.
5. *Agro/Foodcluster*: Agro Food is in Ridderkerk een topsector met potentie.
6. *Innovatie*: Het Ridderkerks bedrijfsleven is vernieuwend en dynamisch en klaar voor de toekomst.
7. *Arbeidsmarkt/werk/onderwijs*: Ridderkerkse bedrijven kunnen goed personeel vinden.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. *Vitale en veilige bedrijventerreinen*: Verloedering van bedrijventerreinen en (wijk)winkelcentra wordt tegengegaan. Vergroening en goede beveiligingsplannen horen bij deze aanpak.
2. *Vitale detailhandelsstructuur*: Als onderdeel van het aantrekkelijk houden van onze winkelgebieden gaan we leegstand van winkelpanden tegen. Voor het centrum onderzoeken we samen met ondernemers, winkelend publiek en omwonenden aan welk parkeerregime op straat behoefte is.
3. *Startende bedrijven en ZZP-bedrijven*: We onderhouden een open, goede relatie met het bedrijfsleven. In de contacten vormen de bedrijfscontactfunctionarissen een onmisbaar aanspreekpunt voor ondernemers.
4. *Lokaal netwerk*: We stimuleren lokale inkoop, zowel door onze ambtelijke organisatie als door onze partners. Zoveel ondernemers worden aangesloten op de Ridderkerkpas om lokaal inkopen te stimuleren.
5. *Agro/Foodcluster*: We voeren actief beleid om deze belangrijke bedrijfstak te ondersteunen. Bij de invulling van Dutch Fresh Port en bij de herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen zetten we in op circulaire bouw.
6. *Innovatie*: We spannen ons in om innovatieve bedrijven zich in Ridderkerk te laten vestigen. We stimuleren dat startende ondernemers gebruik kunnen maken van leegstaande (bedrijfs)gebouwen.
7. *Arbeidsmarkt/werk/onderwijs*: Tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat behoren uitstekende relaties tussen het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. De in 2022 opgerichte Stichting Onderwijs Bedrijfsleven Ridderkerk bouwt deze relaties verder uit.

Economische promotie

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke inzet op economie gaat langs de zeven thema's waar we gericht actie op ondernemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De uitvoering hiervan ligt bij het accountmanagement.

Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Transformatie werklocaties

De gemeente koestert haar bedrijfsterreinen. Tegelijkertijd is er druk op de schaarse ruimte in Ridderkerk om haar inwoners te kunnen huisvesten. Transformatie van oude bedrijfsterreinen (onder andere Centrum Oost en P.C. Hoofdstraat) naar onder andere wonen is een van de manieren om aan deze vraag te voldoen. Ook het toevoegen van andere functies is daarbij denkbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

De vrij te bebouwen ruimte in Ridderkerk is beperkt. Wij hebben ons in 2019 verbonden aan het regioakkoord Wonen, wat ook voor onze gemeente een woningbouwopgave met zich meebrengt. Tegelijkertijd hecht de provincie veel waarde aan bedrijfslocaties, in het bijzonder de watergebonden locaties. Dit vergt een ruimtelijke invulling van de economische visie.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
0.2:Burgerzaken	-382.800	-380.700	-441.700	-442.300	-439.300
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	-1.019.900	-1.010.800	-926.400	-924.900	-922.000
3.1:Economische ontwikkeling	-555.800	-421.400	-419.100	-419.400	-418.700
3.3:Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-79.500	-89.600	-90.100	-90.200	-89.900
3.4:Economische promotie	-26.900	-29.600	-29.700	-29.800	-29.700
8.1:Ruimte en leefomgeving	-72.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Totaal Lasten	-2.136.900	-1.934.100	-1.909.000	-1.908.600	-1.901.600
Baten					
0.2:Burgerzaken	13.100	13.300	13.300	13.300	13.300
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	823.200	816.800	787.000	787.000	787.000
3.1:Economische ontwikkeling	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
3.3:Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	275.400	266.800	266.800	266.800	266.800
8.1:Ruimte en leefomgeving	75.800	75.800	75.800	75.800	75.800
Totaal Baten	1.387.500	1.372.700	1.342.900	1.342.900	1.342.900
Saldo - Lasten en baten	-749.400	-561.400	-566.100	-565.700	-558.700
Onttrekkingen					
0.10:Mutaties reserves	150.000	0	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	150.000	0	0	0	0
Saldo - Reserves	150.000	0	0	0	0
Begrotingssaldi Economische zaken	-599.400	-561.400	-566.100	-565.700	-558.700

Toelichting Burgerzaken

Doorbelasting gemeentehuis

Vanwege jaarlijkse fluctuerende lasten is er in 2023 een lagere doorbelasting. In de volgende jaren is een meer gelijke trend van de lasten.

Toelichting Economische ontwikkeling

Economische advisering

Ten opzichte van 2022 vervalt in 2023 de doorgeschoven prestatie inzake restitutie subsidieregeling huurcompensatie corona.

Toelichting Ruimte en leefomgeving

Uitwerking Rivieroevers

Ten opzichte van 2022 vervalt in 2023 het werkbudget voor de werkzaamheden voor het gebied Rivieroevers.

Toelichting Reserves

Ten opzichte van 2022 vervalt in 2023 de dekking uit de algemene reserve voor de doorgeschoven prestatie inzake restitutie subsidieregeling huurcompensatie corona.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid	
	Raad	College
Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Ridderkerk (2019)		X
Notitie Economisch Beleid (2013)	X	
Ontwikkelperspectief Centrum Ridderkerk 2035 (2020)	X	
Oprvolging uitkomsten Peiling Ondernemersklimaat		
Toekomstvisie Detailhandel (2015)	X	

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
30	Waardering ondernemingsklimaat gemeente.	Ondernemerspeiling	Score 1-10.	6,7 (2019)
31	Funciemenging.	Waarstaatjegemeente.nl	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (in %).	49,9%
32	Vestigingen van bedrijven.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	134,6
33	Leegstand winkels.	MRDH-cijfers o.b.v. Locatus via afdeling Ruimte	% van totale winkelvloeroppervlakte.	8,3%
34	Leegstand kantoren.	Public Tableau	% van het aantal objecten.	6,0%
35	Waardering vestigingsklimaat gemeente.	Ondernemerspeiling	Score 1-10. De mate waarin locatie en vestigingsfactoren op orde zijn.	6,4 (2019)

Programma 5 Onderwijs

Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en ontplooiën, zodat ze zich goed kunnen voorbereiden op hun toekomst. We willen leerachterstanden voorkomen. Eenmaal opgelopen achterstanden en laaggeletterdheid bestrijden we met een gerichte aanpak. We stimuleren actief de samenwerking in - en ontwikkeling van - Integrale Kindcentra (IKC).

Leerlingenvervoer

In Ridderkerk willen we dat alle kinderen naar school kunnen komen. Ouders van leerlingen, die vanwege bijzondere omstandigheden zoals handicap of afstand niet zelfstandig naar school kunnen reizen, worden ondersteund in het vervoer, zodat de leerlingen onderwijs kunnen volgen. Wij vinden het belangrijk om zoveel als mogelijk maatwerk te bieden, zodat de kinderen toch zo zelfstandig mogelijk kunnen reizen.

- Bij de aanvraag kijken we samen met de ouders en eventueel de leerling of openbaar of maatwerkvervoer het meest passend is.
- Leerlingen oefenen samen met hun ouders met het zelfstandig reizen via het openbaar vervoer.
- We onderzoeken samen met ouders alternatieve mogelijkheden van vervoer, bijvoorbeeld carpoolen.
- Door verbinding en samenwerking tussen scholen (zowel primair als voortgezet onderwijs), samenwerkingsverbanden, gemeenten en partijen als voorscholen en de jeugdgezondheidszorg (JGZ) werken we toe naar inclusiever onderwijs en een onderwijszorgcontinuüm. Binnen dit onderwijszorgcontinuüm krijgen kinderen onderwijs en zorg die aansluit op hun behoeften op een plek waar zij zich veilig voelen en zich kunnen ontwikkelen, want ieder kind heeft recht op ontwikkeling en een passend ontwikkelingsaanbod.

Wanneer kinderen dan toch gebruik moeten maken van het leerlingenvervoer, zorgen wij dat het vervoer van goede kwaliteit is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onze gemeente krijgt net als in andere jaren geoormerkt geld voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. De besteding hiervan vindt plaats conform ons Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en is gericht op het bieden van voldoende en kwalitatief goede voorschoolse en vroegschoolse educatie (vve).

Tevens ontvangen we sinds 2021 gelden vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Dit herstelprogramma is gericht op het inhalen van de onderwijsvertragingen en –achterstanden, opgelopen door corona. Tezamen met de onderwijspartners is een plan van aanpak opgesteld, waaraan we gezamenlijk uitvoering aangeven.

Leerlingenvervoer

We besteden de dienst Leerlingenvervoer opnieuw aan.

- We zorgen voor vervoer naar de dichtstbijzijnde school die voor de leerling toegankelijk is. We stimuleren de ouderbetrokkenheid bij de schoolgang van de kinderen door eigen vervoer te vergoeden in plaats van taxivervoer voor zover dit mogelijk is. Ook maken we de afweging of openbaar vervoer, al dan niet met begeleiding, tot de mogelijkheden behoort. De gemeentelijke verordening Leerlingenvervoer is hierbij kaderstellend.
- In 2023 wordt het leerlingen- en Wmo-vervoer opnieuw aanbesteed. Het contract met de huidige vervoerder loopt in 2023 af.
- We zetten in de samenwerking rondom onderwijs en jeugdhulp de komende jaren in op twee speerpunten:
  - Samenwerking op inkoop, waarbij we onder andere kijken naar onderwijsjeugdhulparrangementen, afspraken over bekostiging en afspraken over grensverkeer.
  - Samenwerking op uitvoering, waarbij we vooral inzetten op professionele ontmoeting en het optimaliseren van werkafspraken en processen. We stimuleren een kleuterobservatiegroep.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
4.1:Openbaar basisonderwijs	-200.800	-167.500	-129.600	-90.500	-90.400
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.561.078	-1.755.900	-1.748.600	-1.747.600	-1.747.500
Totaal Lasten	-3.761.878	-1.923.400	-1.878.200	-1.838.100	-1.837.900
Baten					
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.406.978	577.200	577.200	577.200	577.200
Totaal Baten	2.406.978	577.200	577.200	577.200	577.200
Saldo - Lasten en baten	-1.354.900	-1.346.200	-1.301.000	-1.260.900	-1.260.700
Begrotingssaldi Onderwijs	-1.354.900	-1.346.200	-1.301.000	-1.260.900	-1.260.700

Toelichting Onderwijsbeleid en leerlingzaken

SiSa voorrangsbeleid uit rijksbijdrage (OAB) en SiSa voorrangsbeleid uit rijksbijdrage (NPO)

In 2022 zijn incidentele lasten en baten geraamd voor onderwijsachterstandenbeleid en het Nationaal Plan Onderwijs.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Onderwijsachterstandenbeleid Ridderkerk 2020 - 2022		X			
Visie op Integrale kindcentra Ridderkerk	X				

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
36	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers).	Waarstaatjegemeente.nl	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs.	2,50%
37	Absoluut verzuim	Waarstaatjegemeente.nl	Per 1.000 leerplichtige leerlingen.	1,0
38	Relatief verzuim	Waarstaatjegemeente.nl	Per 1.000 leerplichtige leerlingen.	22,0
39	Laaggeletterdheid.	Geletterdheidinzicht	% volwassenen.	12,0%

Programma 6 Cultuur, sport en groen

Sport en spelen

Wat willen we bereiken?

Met Sport en Activering willen wij voor iedere inwoner een beweegaanbod beschikbaar hebben. Dat kan via georganiseerde sport binnen zijn, maar ook via de ongeorganiseerde sport in de buitenlucht. In de openbare ruimte streven wij naar een optimaal aanbod aan speel- en spelmogelijkheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij sluiten zoveel als mogelijk aan bij ontwikkelingen in de buitenruimte, zodat het belang van bewegen wordt meegenomen in de plannen en bewegen in de buitenruimte mogelijk gemaakt wordt.
- Samen met het onderwijs, het Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond (CJG) en andere maatschappelijke partners willen we het belang van het zwem ABC en de zwemregeling, die is opgenomen in de Regeling Meedoen, onder de aandacht brengen.
- Regionaal wordt ingezet op het realiseren van rookvrije kindomgevingen.
- De komende jaren gaan we binnen VET GEZOND ook aandacht besteden aan het belang van voldoende slaap. We informeren en ondersteunen ouders van kinderen, jongeren en volwassenen op het gebied van slaap en het belang van ontspanning.

Cultuur

Wat willen we bereiken?

Cultuur

Wij willen de maatschappelijke effecten van cultuur vergroten. Zo willen wij bereiken dat de borging en het vergroten van cultuureducatie in het onderwijs plaatsvindt en dragen we bij aan het vergroten van cultureel ondernemerschap.

Cultureel erfgoed

We streven ernaar om het erfgoedbeleid op orde te hebben voor inwerkingtreding van de Omgevingswet: verzamelen van onderdelen erfgoedbeleid op basis waarvan het Erfgoedbeleid herzien kan worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur

Wij zullen de resultaten met de cultuurpartners monitoren in de subsidieafspraken.

Met de uitwerking van de 'Nota Integraal Beleid Sociaal Domein' zullen wij cultuur meer met andere werkvelden verbinden. Denk aan werkvelden zoals welzijn/eenzaamheid, jeugd, sport, erfgoed en economie/ondernemers.

Cultureel erfgoed

We herzien het Erfgoedbeleid 2013-2016 in verband met het aansluiten op de Omgevingswet en onderzoeken welke bouwstenen we daarvoor nodig hebben.

Media

Wat willen we bereiken?

- Meer aandacht voor leesbevordering bij Ridderkerkers.
- Een hogere kwaliteit van dienstverlening van onze partners aan de inwoners van Ridderkerk.
- Meer aandacht genereren voor laaggeletterdheid en basisvaardigheden onder externe partners, zoals huisartsen en het wijkteam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Ridderkerkers stimuleren om meer te gaan lezen en deel te nemen aan leesbevorderingsactiviteiten.
- Integrale aanpak van leesbevordering in samenwerking met Lezen Oké!
- Inzetten op het verbeteren van de dienstverlening van onze partners.
- Laaggeletterdheid en basisvaardigheden onder de aandacht brengen bij partners.

Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?

Openbaar groen

Vanuit de beschreven ambities in de Groenvisie 'Groen is onze toekomst', willen wij een groener en biodiverser Ridderkerk. In de uitvoeringsplannen worden de ambities geïntegreerd en worden de

ambities langzamerhand werkelijkheid. Het heeft echter nog jaren nodig voordat de resultaten hiervan in alle wijken zichtbaar worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Openbaar groen

Het uitvoeringsprogramma van de Groenvisie 'Groen is onze toekomst, met daarin de diverse acties wordt gevolgd.

De Groenvisie, 'Groen is onze toekomst' is in 2022 nader uitgewerkt in 'Groen is onze toekomst, werken vanuit ecologie'. Onderdelen worden in uitvoering gebracht zoals bijvoorbeeld:

- In de planfase van ruimtelijke projecten actief adviseren over de ecologische aspecten.
- Bij bestaand groen nagaan of aanpassingen van het beheer bij kunnen dragen aan het verhogen van de biodiversiteit.
- Locaties selecteren met een hoog potentiële natuurwaarde waar in samenwerking met de buurt een 'groene parel' kan worden gerealiseerd met een variatie aan bomen, struiken en kruiden, met oog voor de gewenste functies van de locatie (spelen, recreatie, maatschappelijk).

Regionale samenwerking

De gebieden die beheerd worden door het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde (NRIJ) (Donckse Velden, Oosterpark, Wevershoek) krijgen per 2026 waarschijnlijk minder geld van gemeente Rotterdam en provincie Zuid-Holland. Daarom wordt tot die tijd stapsgewijs bezuinigd. In 2022 is een start gemaakt met maatregelen die niets afdoen aan de recreatieve mogelijkheden en het groenareaal. Voor 2023 en verder wordt gekeken naar meer bezuinigingen en wordt het nieuwe college van Rotterdam gevraagd naar haar toekomstige belangen en bijdrage aan deze groengebieden.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
5.1: Sportbeleid en activering	-1.104.900	-1.102.000	-1.100.200	-1.100.300	-1.100.300
5.3: Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-857.200	-797.500	-793.700	-793.700	-793.600
5.4: Musea	-144.300	-118.500	-118.600	-118.600	-118.500
5.5: Cultureel erfgoed	-75.700	-83.500	-83.100	-83.200	-83.000
5.6: Media	-1.275.700	-1.256.500	-1.256.600	-1.256.600	-1.256.500
5.7: Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-5.873.300	-5.930.800	-5.948.500	-5.691.400	-5.722.900
Totaal Lasten	-9.331.100	-9.288.800	-9.300.700	-9.043.800	-9.074.800
Baten					
5.7: Openbaar groen en (openlucht) recreatie	15.900	16.200	16.200	16.200	16.200
Totaal Baten	15.900	16.200	16.200	16.200	16.200
Saldo - Lasten en baten	-9.315.200	-9.272.600	-9.284.500	-9.027.600	-9.058.600
Stortingen					
0.10: Mutaties reserves	0	-8.700	-8.700	0	0
Totaal Stortingen	0	-8.700	-8.700	0	0
Onttrekkingen					
0.10: Mutaties reserves	544.900	308.700	308.600	0	0
Totaal Onttrekkingen	544.900	308.700	308.600	0	0
Saldo - Reserves	544.900	300.000	299.900	0	0
Begrotingssaldi Cultuur, sport en groen	-8.770.300	-8.972.600	-8.984.600	-9.027.600	-9.058.600

Toelichting Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Openbaar groen dagelijks

In 2022 zijn incidenteel hogere kosten geraamd voor onderhoudsbestekken en snoeikosten.

Groenvisie

In 2023 vervalt de doorgeschoven prestatie in 2022 van de Groenvisie.

De Groenvisie belooft de periode 2020-2024. De incidentele budgetten die gedekt worden uit de algemene reserve eindigen per 2025. Uitvoering van de groenvisie is vanaf dat moment integraal onderdeel van de projecten voor herstructurering projecten/groot onderhoud.

Toelichting Reserves

- In 2021 is een incidentele storting geraamd in de reserve Groenvisie, waaraan in vier jaar, ter dekking van kosten, wordt onttrokken. Vanaf 2025 vervalt de jaarlijkse onttrekking aan deze reserve.
- In 2022 zijn incidentele onttrekkingen aan de algemene reserve geraamd voor dekking van doorgeschoven prestaties betreffende:
  - Kerkenvisie.
  - Tiny Forests.
  - Implementatie binnen/buiten bewegwijzering bibliotheek.
  - Groenvisie.
- In verband met indexering van onderhoudsbudgetten wordt ook de storting in en onttrekking aan de reserve Groenvisie, ter dekking hiervan, opgehoogd.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Aanwijzing van beschermde gemeentelijke monumenten (1999, 2014, 2017, 2020, 2021)		X			
Actualisatie Integraal accommodatieplan Ridderkerk (2019)	X				
Archeologieverordening Ridderkerk 2013	X				
Beleid straatmeubilair			X		
Beleidsnota Cultuurlandschap en historische stedenbouw - onderdeel Erfgoedbeleid Ridderkerk 2013	X				
Beleidsuitgangspunten Bomen en zonnepanelen gemeente Ridderkerk (2016)		X			
Biodiversiteit/ecologisch beleid in de openbare ruimte (Visie op ecologie)	X		X		
Cultuurhistorische waardenkaart overige gebieden Ridderkerk			X		
Cultuurhistorische waardenkaart Ridderkerk centrum (2016)		X			
Cultuurhistorische Waardenkaart Woongebieden (2018)		X			

Dijkervisie Ridderkerk				X
Erfgoedbeleid Ridderkerk 2013 - 2016	X			
Groene kaart gemeente Ridderkerk 2018	X		X	
Handboek Openbare Ruimte Centrum Ridderkerk (2021)		X		
Handboek Openbare Ruimte Ridderkerk (2015)		X		X
Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte "Groen is onze toekomst" (2020)	X			
Kadernota Bewegend Verbinden (2015)	X			
Kerkervisie Ridderkerk				X
Monumentenverordening Ridderkerk (2013)	X			
Nota Maatschappelijk vastgoed (2013)	X			
Speelruimteplan Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten			X	
Subsidieregeling "Vergroenen Particuliere Tuinen Ridderkerk (2021-2024)		X		
Subsidieverordening Onroerend Cultureel Erfgoed Ridderkerk (2013)	X			
Uitgangspuntennotitie 'Cultuureducatie in de breedte' (2016)	X			
Uitvoeringsprogramma Bewegend Verbinden 2017 - 2020		X		
Verduurzaming openbare verlichting - Van lamp naar led (2018)		X		
Visie op water	X		X	

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
40	Waardering voor de (kwaliteit van de) buitenruimte in Ridderkerk.	Burgerpeiling	Score 1-5.	3,5
41	Niet-sporters (%).	Waarstaatjegemeente.nl	% inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	59,1% (2020)
42	Actieve deelname verenigingsleven de afgelopen 12 maanden in Ridderkerk.	Burgerpeiling	In %.	50,0%
43	Voldoende mogelijkheden voor sportbeoefening in Ridderkerk.	Burgerpeiling	Aanbod voorzieningen. • Helemaal eens in %.	60,0%

			• Helemaal eens in score 1-5.	3,6
44	Voldoende mogelijkheden voor deelname aan kunst- en cultuureducatie in Ridderkerk.	Burgerpeiling	Eens in %.	56,0%

Programma 7 Sociaal domein

Welzijn

Wat willen we bereiken?

- Onze inwoners hebben veel mogelijkheden om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Wij faciliteren dit voor inwoners die minder mogelijkheden hebben en/of ondersteuning nodig hebben.
- Onze gemeente wordt een nog prettigere leefomgeving waar meer inwoners voor zichzelf én voor elkaar zorgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op toegankelijke voorzieningen voor onze inwoners, meer voorlichtingen over gezonde leefstijl en gezondheid en het versterken van het sociale vangnet.
- Met het wegnemen van de belemmeringen van het vrijwilligerswerk en waarderen van de vrijwilligersactiviteiten motiveren we meer inwoners om vrijwilligerswerk te gaan doen.
- We zetten in op voldoende activiteiten voor alle leeftijdsgroepen.

Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

- Een goede gezondheid en vitaliteit van de inwoners.
- Vergroting van de bewustwording bij de inwoners van hun eigen verantwoordelijk voor een gezond en vitaal leven.
- Het verkleinen van gezondheidsachterstanden.
- Het vroegtijdig signaleren van sociale, psychische en maatschappelijke problemen naast medische problemen.
- Inwoners zo lang mogelijk in hun eigen, vertrouwde omgeving kunnen laten wonen zonder zich eenzaam te voelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met onze partners werken we de acties uit de Nota Gezondheidsbeleid Ridderkerk 2021-2025 uit.
- We continueren onze effectieve interventies, zoals de Coalitie Kansrijke Start en de pilot Praktijkondersteuner huisarts Gemeentelijke Gezondheidszorg-jeugd (POH GGZ-jeugd).
- We werken samen met de Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Rotterdam-Rijnmond (GGD-RR) en Stichting Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond (CJG Rijnmond) om onze wettelijke taken op het gebied van de publieke gezondheid te laten uitvoeren.
- We geven uitvoering aan de acties die in samenwerking met het CJG Rijnmond zijn opgesteld om de vaccinatiegraad te verhogen.
- Samen met maatschappelijke partners willen we onder andere door voorlichting en het vroegtijdig signaleren van armoede- en schuldenproblematiek de eigen en samenkracht van inwoners vergroten en (ernstigere) problemen voorkomen.

Basishulp en -ondersteuning/Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Het openbaar vervoer voor AOW-gerechtigden aantrekkelijk houden en daarmee duurzame mobiliteit stimuleren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het openbaar vervoer houden we gratis voor AOW-gerechtigde inwoners.

Basishulp en -ondersteuning/Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Door preventieve interventie willen we uitgebreide zorg en ondersteuning voorkomen of uitstellen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Via de Buurcirkel proberen we inwoners weer actief aan de samenleving te laten meedoen.

Basishulp en -ondersteuning/Wijkteams

Wat willen we bereiken?

Met de wijkteams dragen we bij aan een sterke basisstructuur in de zorg voor de inwoners in de wijk, waarbij we zoveel mogelijk uitgaan van de eigen kracht van individuele inwoners en de kracht van de wijk, maar waar inwoners ook de hulp en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De wijkteams zetten nog steviger in op preventief werken, vroegsignalering en het uitvoeren van basiszorg.
- We organiseren lichte(re), snellere en gerichte jeugdhulp, dicht bij onze inwoners.
- We intensiveren de samenwerking met onze partners in de wijk.
- De wijkteams fungeren als stevige verbinding tussen de nuldelijn en de eerste en tweedelijnszorg.
- De wijkteams bieden partners advies op het gebied van preventie, gezondheid en welzijn.
- Inwoners actief informeren bij life events en de mogelijke gevolgen hiervan bijvoorbeeld in geval van in een uitkeringssituatie geraken, verlies van partner, pensionering, 18 jaar worden, etc.

Basishulp en -ondersteuning/Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?

- Randvoorwaarden bieden voor het vergroten van eigen kracht van de inwoner.
- Ondersteuning bieden bij bestaanszekerheid.
- Het bieden van ondersteuning voor deelname aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bezien jaarlijks het aanbod van de collectieve zorgverzekering voor minima om te blijven voorzien in de behoefte van de inwoner.
- We blijven de Ridderkerkpas, waaronder kindpakket, ontwikkelen.
- Inwoners actief informeren bij levensgebeurtenissen en de mogelijke gevolgen hiervan.

Basishulp en -ondersteuning/Arbeids- en begeleide participatie

Wat willen we bereiken?

We willen dat zo min mogelijk mensen een beroep hoeven te doen op een bijstandsuitkering en wanneer het toch nodig is, dat de periode dan zo kort mogelijk is. Daarnaast zetten we ons in om het aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zo klein mogelijk te houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken de samenwerking van het lokale en regionale Werkgeversservicepunt met betrekking tot de werkgeversdienstverlening.
- We betrekken plaatselijke werkgevers bij de ontwikkeling van leerlijnen om inwoners naar de arbeidsmarkt toe te leiden.
- We monitoren het uitkeringsbestand door te segmenteren om betere en gerichte ondersteuning te bieden.
- We blijven gebruik maken van de regionale tool HalloWerk! waarbij werkgevers en werknemers aan elkaar gekoppeld kunnen worden.
- We willen meer inwoners die door een beperking niet het minimumloon kunnen verdienen, bereiken en plaatsen met behulp van een garantiebaan, een beschutte werkplek of participatie via dagbesteding.
- We stimuleren op deelname aan vrijwilligerswerk voor inwoners die (nog) niet aan de slag kunnen in een betaalde functie, zodat hun kennis en ervaring kan worden ingezet voor de samenleving.

Basishulp en -ondersteuning/Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Wat willen we bereiken?

We continueren de hoogwaardige levering van Wmo hulpmiddelen en bijbehorende dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

We besteden het Wmo hulpmiddelen contract opnieuw aan en laten dit op 1 maart 2023 ingaan.

Maat- en specialistisch werk/Maatwerkdienstverlening 18+

Wat willen we bereiken?

Wmo

- We zijn een inclusieve maatschappij met kwalitatief hoogwaardige voorzieningen voor hen die dat nodig hebben.

- Gezien de verwachte stijging in gebruik, complexiteit en kosten van de zorg zetten we ons de komende periode in om de uitgaven aan maatwerkdienstverlening 18+ in het kader van de Wmo beheersbaar te houden.

Schuldhelpverlening

- We willen meer inwoners bereiken en ervoor zorgen dat zij ons weten te bereiken.
- We zorgen voor perspectief voor jongeren met financiële problematiek.
- We krijgen eerder inzicht in de problematiek van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wmo

- We bouwen voort op de in 2022 geïmplementeerde werkwijze voor Wmo Huishoudelijke ondersteuning, begeleiding en dagbesteding.
- Het Wmo collectief vervoer besteden wij opnieuw aan.
- We implementeren de nieuwe overeenkomsten met regionale aanbieders voor beschermd wonen. Tevens zal verder invulling worden gegeven aan ondersteuning in de wijk van mensen met psychische en psychosociale problematiek.

Schuldhelpverlening

- We zetten in op communicatie.
- We zetten in op de vroegsignalering.
- We gaan als gemeente zelf de brede intake uitvoeren als het gaat om de minnelijke regeling waarna we beschikken over de toegang tot schuldhelpverlening.
- We gaan starten met de uitvoering van de pilot opkopen schulden voor jongeren.
- We gaan het inkooptraject bepalen voor wat betreft de schuldhelpverlening aan ondernemers.

Maat- en specialistisch werk/Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?

- Jeugdhulp is nabij en passend en tijdig beschikbaar.
- We werken samen met onze partners aan een goede toekomst voor onze kinderen.
- We voorkomen schooluitval.
- We bieden ruimte voor innovatie.
- We optimaliseren de kwaliteit van jeugdhulpvervoer.
- We zetten in op een betere beheersing van de kosten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorgen voor een gezinsgericht aanbod, waarbij er aandacht is voor alle leefgebieden en interventies gericht op de opvoeding.
- We zetten de samenwerking met huisartsen voort. onder andere door middel van de inzet van de praktijkondersteuner (POH) GGZ Jeugd en breiden waar mogelijk de pilot uit naar andere huisartsenpraktijken.
- Bij meervoudige (complexe) hulpvragen maken we gebruik van de Doorbraakmethode.
- De komende jaren willen we de samenwerking met het onderwijs verbeteren, zodat we schooluitval voorkomen en we er gezamenlijk voor.
- We geven uitvoering aan de ontwikkelagenda Onderwijs en Jeugdhulp. Deze bestaat uit twee onderdelen, namelijk het bieden van jeugdhulp op speciaal onderwijs en het realiseren van een doorgaande ondersteuningslijn (onderwijszorgcontinuüm).
- Jeugdhulpvervoer kopen we door een aanbesteding opnieuw in.
- Om beter op de kosten en de capaciteit van jeugdhulp te kunnen sturen willen we meer zicht krijgen in de volumes van jeugdhulp.

Maat- en specialistisch werk/Geëscaleerde zorg 18+

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat mensen met psychische en psychosociale problemen op tijd de hulp krijgen die nodig is om, zo lang dat veilig en verantwoord is, zelfstandig te blijven wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken samen met lokale maatschappelijke partners, zoals politie, woningbouwvereniging, huisartsen en wijkteams om zo vroeg mogelijk signalen van verward gedrag op te pakken. Waar nodig zetten we trajecten in om inwoners die zorg mijden te bereiken. Indien dak- en/of thuisloosheid dreigt en inwoners tussen de wal en het schip dreigen te raken proberen we te helpen om verdere escalatie

te voorkomen en ervoor te zorgen dat ze de juiste hulp krijgen. Voor slachtoffers van mensenhandel wordt samengewerkt met het regionale meldpunt vanwaar ook de coördinatie van de zorg plaatsvindt.

Maat- en specialistisch werk/Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?

- Jeugdhulp is nabij en passend en tijdig beschikbaar en wachttijden zijn beperkt.
- Zoveel mogelijk kinderen veilig (thuis) opgroeien.
- Optimalisering van de samenwerking tussen het zorg-justitieel en het sociaal domein, zodat we gezinnen met veelsoortige problemen kunnen helpen.
- Efficiëntere sturing van de inzet van jeugdhulp.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de gemeenten uit de regio Rijnmond geven we uitvoering aan de regio-agenda Nabij en Passend, de landelijke Hervormingsagenda en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Om jeugdhulp nabij en passend te realiseren investeren we in een sterke lokale infrastructuur en realiseren we voldoende preventief aanbod.
- In 2022 is extra geïnvesteerd in de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp en het beperken van wachttijden. De hiervoor opgestelde werkwijze zal in 2023 verder geïmplementeerd worden en er zal een aandachtsfunctionaris wachttijden vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) worden aangesteld.
- We optimaliseren de samenwerking met partners in de jeugdbeschermings- en strafketen. Daarbij zetten we in op vroegsignalering.
- Samen met de regiogemeenten maken we afspraken over het ontwikkelen van indicatoren en het gebruik ervan om te komen tot een uniforme dataset, zodat we meer zicht krijgen op de zorgvraag, het zorgaanbod en cliëntenstromen.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
7.1-Basishulp en -ondersteuning					
2.5:Openbaar vervoer	-459.100	-472.300	-472.400	-472.500	-472.400
6.1:Samenkracht en burgerparticipatie	-993.411	-1.015.211	-1.015.211	-1.015.211	-1.015.211
6.2:Wijkteams	-4.194.200	-4.383.700	-4.381.500	-4.384.500	-4.377.600
6.3:Inkomensregelingen	-17.484.333	-16.247.400	-15.858.300	-15.758.700	-15.658.600
6.4:Begeleide participatie	-249.700	-268.100	-268.900	-269.100	-268.600
6.5:Arbeidsparticipatie	-3.123.885	-3.420.700	-3.410.800	-3.415.100	-3.405.500
6.6:Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.968.100	-1.984.000	-1.971.700	-1.971.900	-1.971.800
Totaal 7.1-Basishulp en -ondersteuning	-28.472.729	-27.791.411	-27.378.811	-27.287.011	-27.169.711
7.2-Preventie en welzijn					
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-454.400	-463.400	-462.400	-462.400	-462.400
6.1:Samenkracht en burgerparticipatie	-4.208.142	-4.250.442	-4.262.542	-4.652.242	-4.370.442
7.1:Volksgezondheid	-1.259.400	-1.386.300	-1.384.800	-1.384.900	-1.384.800
Totaal 7.2-Preventie en welzijn	-5.921.942	-6.100.142	-6.109.742	-6.499.542	-6.217.642
7.3-Maatwerk/ specialistisch					
6.71:Maatwerkdienstverlening 18+	-11.276.500	-11.202.500	-11.067.100	-11.067.300	-11.067.200
6.72:Maatwerkdienstverlening 18-	-10.478.900	-10.867.400	-10.529.100	-10.529.200	-10.529.100
6.81:Geëscaleerde zorg 18+	-100.000	-100.600	-99.300	-99.300	-99.300
6.82:Geëscaleerde zorg 18-	-2.207.700	-2.087.300	-1.942.300	-1.942.300	-1.942.300
Totaal 7.3-Maatwerk/ specialistisch	-24.063.100	-24.257.800	-23.637.800	-23.638.100	-23.637.900
Totaal Lasten	-58.457.771	-58.149.353	-57.126.353	-57.424.653	-57.025.253

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten					
7.1-Basishulp en -ondersteuning					
6.3:Inkomensregelingen	14.253.833	13.989.600	13.989.600	13.989.600	13.989.600
6.6:Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9.700	9.800	9.800	9.800	9.800
Totaal 7.1-Basishulp en -ondersteuning	14.263.533	13.999.400	13.999.400	13.999.400	13.999.400
7.3-Maatwerk/ specialistisch					
6.71:Maatwerkdienstverlening 18+	545.700	557.400	557.400	557.400	557.400
6.81:Geëscaleerde zorg 18+	35.200	36.000	36.000	36.000	36.000
Totaal 7.3-Maatwerk/ specialistisch	580.900	593.400	593.400	593.400	593.400
Totaal Baten	14.844.433	14.592.800	14.592.800	14.592.800	14.592.800
Saldo - Lasten en baten	-43.613.338	-43.556.553	-42.533.553	-42.831.853	-42.432.453
Stortingen					
7.3-Maatwerk/ specialistisch					
0.10:Mutaties reserves	-1.000.000	0	0	0	0
Totaal 7.3-Maatwerk/ specialistisch	-1.000.000	0	0	0	0
Totaal Stortingen	-1.000.000	0	0	0	0
Onttrekkingen					
7.3-Maatwerk/ specialistisch					
0.10:Mutaties reserves	2.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Totaal 7.3-Maatwerk/ specialistisch	2.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Totaal Onttrekkingen	2.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Saldo - Reserves	1.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Begrotingssaldi Sociaal domein	-42.555.938	-43.185.553	-42.287.553	-42.585.853	-42.432.453

Toelichting Preventie en welzijn/Samenkracht en burgerparticipatie

Mantelzorg en vrijwilligersbeleid

In 2023 vervallen ten opzichte van 2022 de incidentele lasten van de doorgeschoven prestatie aanpak bestrijding eenzaamheid en het werkbudget coalitie eenzaamheid Ridderkerk.

Lokaal preventief jeugd

In 2023 vervalt ten opzichte van 2022 het incidentele budget van de pilot praktijkondersteuning huisarts GGZ jeugd. Het incidentele budget is van Lokaal preventief jeugd overgegaan in een structureel budget onder de noemer POH GGZ-Jeugd.

Brede invoering van POH GGZ Jeugd is een van de uitkomsten uit het rapport van de commissie van wijzen naar aanleiding van de arbitrage inzake de financiering van de jeugdzorg en een verplichting uit de Hervormingsagenda en het Regioplan van de GRJR.

In januari 2020 is gestart met pilot 'Praktijkondersteuner Huisarts GGZ-Jeugd' in huisartsenpraktijk Het Doktershuis. De pilot is geëvalueerd en de inzet wordt voortgezet. Van belang is te blijven kijken of dit leidt tot een minder grote stijging van de kosten van de jeugdzorg.

CJG Rijnmond heeft te maken met fors stijgende kosten door de huidige ontwikkelingen. De kosten van de diverse diensten van CJG Rijnmond worden betaald vanuit de budgetten

Jeugdgezondheidszorg, Lokaal Preventief Jeugd en de SPUK van het Onderwijsachterstandenbeleid.

Toelichting Preventie en welzijn/Volksgezondheid

Jeugdgezondheidszorg

CJG Rijnmond heeft te maken met fors stijgende kosten door de huidige ontwikkelingen. Dit heeft direct effect op de kosten van hun dienstverlening. De diensten worden betaald vanuit de budgetten Jeugdgezondheidszorg, Lokaal Preventief Jeugd en het SiSa-voorrangsbeleid. SiSa staat voor Single information, Single audit.

Toelichting Basishulp en -ondersteuning/Inkomensregelingen

Wet BUIG

2023 geeft ten opzichte van 2022 naar verwachting een afname in het aantal bijstandsuitkeringen te zien.

Door extra inzet te plegen op de re-integratie wordt er van uitgegaan dat extra budget, beschikbaar gesteld in de begroting 2022, in vijf jaar gefaseerd volledig afgebouwd kan worden. Hierdoor zijn de lasten in 2023 ten opzichte van 2022 lager.

In 2023 vervalt de doorgeschoven prestatie 2022 betreffende uitvoeringsmiddelen TOZO.

TOZO heroriëntatie

In 2023 vervalt de doorgeschoven prestatie 2022 inzake inzet extra begeleiding voor de doelgroep re-integratie en statushouders.

Kwijtschelding

In 2022 zijn incidentele kosten geraamd voor het kwijtschelden van het vaste tarief van de afvalstoffenheffing voor minima.

Toelichting Maat- en specialistisch werk/Maatwerkdienstverlening 18+

Wmo Huishoudelijke verzorging ZIN

In 2022 is incidenteel budget geraamd voor het wegwerken van wachtlijsten.

Per 2023 vervalt de ombuiging afschaffen abonnementstarief volgens Krimpens model. Dit model houdt in dat het inkomen meegewogen wordt bij de beoordeling van een aanvraag. Dit is tegen de regels in van het Wmo 2015.

Wmo Begeleiding en overige in natura

In 2022 is incidenteel budget geraamd voor het wegwerken van wachtlijsten.

In het kader van ombuigingen is voor verlaging van kosten door aanbestedingen Wmo in 2022 rekening gehouden met een half jaar en vanaf 2023 met hele jaren. De verwachting is nu dat de aanbestedingen niet de gewenste verlaging van de kosten zal brengen. Eventuele bijstellingen worden in de tussenrapportages opgenomen.

Toelichting Maat- en specialistisch werk/Maatwerkdienstverlening 18-

Specialistische jeugdvoorzieningen in natura

In 2022 is incidenteel budget bijgeraamd voor enerzijds de afrekening vlaktaks over 2019/2020 en anderzijds voor de aanpak van wachtlijsten. In 2023 is over 2020 een incidentele afrekening vlaktaks geraamd.

Lokale jeugdhulp ZIN

In de regiovisie Nabij en Passend is de ambitie uitgesproken dat jongeren meer dan voorheen hulp in de eigen leefomgeving gaan ontvangen. Om dit te realiseren is ervoor gekozen dat de inkoop van een substantieel deel van dag- en ambulante jeugdhulp vanuit perceel D en E van de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) verschuift van het regionale naar het lokale niveau. Dit betekent ook een verschuiving van de financiële verantwoordelijkheid.

Op basis van de begroting van de GRJR zullen de kosten op lokale jeugdhulp vanaf 2023 structureel stijgen. Hiervan kan een deel structureel gedekt worden uit het budget specialistische jeugdhulp.

Op grond van de begroting van Jeugdhulp Rijnmond moet voor het aandeel van Ridderkerk hierin worden bijgeraamd.

Op basis van de aanbesteding zijn de tarieven voor dyslexie verhoogd. De verhoging is berekend op de cliëntaantallen en de bijbehorende uitgaven voor het jaar 2020.

Daarnaast is voor Dagbehandeling en Dagactiviteit een voedingscomponent per dagdeel toegevoegd dit heeft eveneens invloed op de kosten. De verhoging is ook hier berekend op de cliëntaantallen van 2020, waarbij gemiddeld zes dagdelen per week gebruik werd gemaakt van Dagbehandeling of Dagactiviteit voor een periode van vijftig weken.

Toelichting Maat- en specialistisch werk/Geëscaleerde zorg 18-

Zeer gespecialiseerde jeugdvoorzieningen

In 2022 is incidenteel budget bijgeraamd voor enerzijds de afrekening vlaktaks over 2019/2020 en anderzijds voor de aanpak van wachtlijsten. In 2023 is over 2020 een incidentele afrekening vlaktaks geraamd.

Toelichting Reserves

- In 2022 is incidentele dekking uit de algemene reserve geraamd voor doorgeschoven prestaties betrekking hebbend op:

- Inzet wijkteams.
- Uitvoeringsmiddelen TOZO.
- TOZO-heroriëntatie.
- Aanpak bestrijding eenzaamheid.
- Pilot voorkomen dak- en thuisloosheid.
- In 2022 wordt een incidentele onttrekking gedaan aan de algemene reserve en gestort in de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein. Dit om gedurende vier jaar de innovatielasten te kunnen dekken.
- De onttrekking aan de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein wordt geraamd tot en met 2025, ter dekking van innovatielasten.
- In 2022 wordt aan de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein onttrokken ter dekking van de pilot praktijkondersteuning huisarts GGZ - jeugd.
- In 2022 en 2023 wordt uit de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein de incidentele extra inzet ter voorkoming van problematische schulden gedekt.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Beleidskader Doelgroepenvervoer					X
Beleidsplan integrale handhaving Sociaal domein					X
Beleidsregels Bijzondere Bijstand gemeente Ridderkerk 2021		X		X	
Beleidsregels Jeugdhulp 2018	X				
Beleidsregels Participatiewet, IOAW, IOAZ, Bbz Onderdelen Inkomen, Vermogen, Boeten, Terugvordering & Verhaal, en Regeling Kinderopvang Ridderkerk (2017)		X			
Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (2015)	X				
Handhavingsverordening uitkeringen (2013) BA - Ridderkerk	X				
Integraal beleid Sociaal Domein	X				
Nota Gezondheidsbeleid Ridderkerk 2021-2025	X				
Meerjarenplan voor jeugdparticipatie					X
Minimabeleid en Plan Schuldhulpverlening 2020 - 2024	X				
Notitie Vergunninghouders (2020)		X			

Plan Extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021		X	
Re-integratieverordening Participatiewet Ridderkerk (2018)	X		
Regionaal beleidsplan beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2022-2026	X		
Regionale samenwerkingsovereenkomst beschermd wonen en maatschappelijke opvang			X
Regiovisie Jeugdhulp regio Rijnmond Nabij en Passend	X		
Sociaal Beheer (2019)	X		
Uitvoeringsregels 2018 Re-integratie en Tegenprestatie	X		
Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening Gemeente Ridderkerk 2021	X		
Verordening individuele studie- en inkomenstoeslag Ridderkerk 2015	X		
Verordening Jeugdhulp 2019	X		
Verordening Leerlingenvervoer 2018	X		X
Verordening loonkostensubsidie Participatiewet Ridderkerk 2015	X		
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning gemeente Ridderkerk 2019	X		X
Verordening Meedoen Ridderkerk 2021	X		X
Verordening tegenprestatie Participatiewet Ridderkerk 2015	X		

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
45	Werkloze jongeren.	Waarstaatjegemeente.nl	% in de leeftijd van 16-22 jaar.	2,0% (2020)
46	Kinderen in uitkeringsgezinnen.	Waarstaatjegemeente.nl	% kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	7,0% (2020)
47	Jongeren met een delict voor de rechter.	Waarstaatjegemeente.nl	% jongeren van 12-21 jaar.	1,0% (2015)
48	Meldingen kindermishandeling.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal meldingen van mishandelde kinderen tot 18 jaar dat bij de bureaus Advies- en Meldpunt Kindermishandeling is gemeld.	354

49	Jongeren met jeugdhulp.	Waarstaatjegemeente.nl	% jongeren met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	10,1%
50	Jongeren met jeugdbescherming.	Waarstaatjegemeente.nl	% jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	1,0%
51	Jongeren met jeugdreclassering.	Waarstaatjegemeente.nl	% van alle jongeren van 12-23 jaar.	0,6%
52	Alcohol en drugsmisbruik onder jongeren in Ridderkerk.	Gezondheidsmonitor Jeugd	Binge-drinken Dronken of aangeschoten Wietgebruik	7,0%/25,0%* (2020) 2,7%/20,0%* (2019) 2,7%/2,5%* (2020)
53	Tevredenheid Ridderkerkse cliënten.	Cliëntervaringsonderzoek Wmo	Score 1-10.	7,5
54	Schoon huis (huishoudelijke hulp).	Tevredenheidsonderzoek + Schouwen	In %.	91,1%
55	Wmo-cliënten met individuele maatwerkarrangementen	Monitor Sociaal Domein Wmo	Aantal per 10.000 inwoners.	820,0
56	Banen.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	758,8
57	Netto arbeidsparticipatie.	Waarstaatjegemeente.nl	% werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	68,3% (2020)
58	Personen met een bijstandsuitkering.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 10.000 inwoners.	381,2
59	Personen met lopende re-integratietraject.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar.	248,3 (2020)
60	Aantal inwoners in Ridderkerk dat in armoede leeft.	Gemeente (armoedemonitor)	Huishoudens met een laag inkomen (tot 110% van de bijstandsnorm)	1476,0
61	Ridderkerkse uitstroom naar werk.	Bestuursrapportage Sociaal Domein	In % van de behaalde uitstroom.	33,3%
62	Uitstroom naar werk.	Bestuursrapportage Sociaal Domein	In % van het klantenbestand.	7,1%

* Meeting gedaan in klas 2 en klas 4; dronken is niet gemeten na 2019.

Programma 8 Gezondheid en duurzaamheid

Riolering

Wat willen we bereiken?

Op basis van de in 2020 uitgevoerde stresstest (wateroverlast) en het doorrekenen van het rioolstelsel is het inzicht in mogelijke wateroverlastlocaties vergroot. Dit inzicht wordt gebruikt om bij ruimtelijke initiatieven en rioolvervangingen een plan uit te werken om de risico's op wateroverlast zoveel als mogelijk te beperken. We zetten in op een robuust systeem met behulp van een klimaat adaptief ontwerp en beheer.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het afwegingskader bij ieder ruimtelijk initiatief en iedere vervangingsopgave van riolering wordt klimaatadaptatie meegenomen. Overigens kunnen klimaat adaptieve maatregelen niet alleen binnen de riolering worden gevonden. Dit betekent een integrale aanpak van de gehele openbare ruimte. Daarnaast zijn ook de ondernemers, inwoners, de woningcorporatie en het waterschap belangrijk in dit vraagstuk. We zetten in op communicatie over bewustwording van (zichtbare) klimaatverandering en zoeken actief samenwerking met derden.

De komende jaren benutten we om wijken in Ridderkerk meer klimaatbestendig te maken. Wat betreft het afvalwatersysteem wordt gemengde riolering vervangen en een aparte hemelwaterriolering aangebracht. Het hemelwaterriool brengt het regenwater direct naar het oppervlaktewater. Dit zogenaamde "afkoppelen van verharding" zorgt voor verlaging van proceskosten. Het regenwater wordt niet meer naar de rioolwaterzuivering getransporteerd. Daarnaast is het zuiveren van het afvalwater efficiënter, omdat de zuivering minder relatief schoon water te verwerken krijgt. Verder zetten we in, waar het kan, op het bergen van regenwater, meer groen in het openbaar gebied en minder verstening.

Bij ruimtelijke plannen wordt onderzocht waar en hoeveel verharding van het riool afgekoppeld kan worden. Op deze wijze wordt 'werk met werk' gemaakt. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding van een aantal grote integrale projecten waar riolering een onderdeel van is. De komende jaren komen die projecten in uitvoering. Het gaat hier om de volgende locaties: Bloemenbuurt, Rivierenbuurt Bolnes, Wijken West en Centrum en het centrumgebied van Ridderkerk.

Afval

Wat willen we bereiken?

De VANG-doelstellingen blijven belangrijk (VANG staat voor Van Afval Naar Grondstof). We willen zo veel mogelijk grondstoffen scheiden en zo min mogelijk restafval overhouden. Daarbij streven we ernaar de kosten voor de bewoners te beperken.

Wat gaan we daarvoor doen?

We optimaliseren het systeem van afvalinzameling en gaan bijplaatsingen tegen. We communiceren actief met onze bewoners om hen te stimuleren hun afval zo goed mogelijk te scheiden en de hoeveelheid afval te beperken.

Milieubeheer

Wat willen we bereiken?

Energietransitie

Klimaatverandering is een belangrijke uitdaging voor onze generatie. In het landelijke coalitieakkoord is het doel voor 2030 aangescherpt naar 55% CO₂ reductie in 2030. Om dit doel te behalen, is afgesproken om het beleid te richten op een (nog) hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% in 2030. Hiervoor is een aanvullend klimaat- en transitiefonds van € 35 miljard voor de komende 10 jaar beschikbaar.

De uitvoering van het nationale Klimaatakkoord is een verantwoordelijkheid van vele partijen. Inwoners, bedrijven en organisaties moeten allemaal hun inzet leveren. Een sleutelrol is echter weggelegd voor decentrale overheden. Decentrale overheden staan voor een groot deel van de uitvoering aan de lat. Door het Klimaatakkoord krijgen decentrale overheden nieuwe taken of moeten bestaande taken worden geïntensiveerd. Er moet veel gebeuren. De actuele politieke ontwikkelingen en de wens om sneller onafhankelijk te worden onderstrepen bovendien het belang om te versnellen.

Milieubeheer

We willen graag dat alle Ridderkerkers gezond kunnen leven. We vertalen dit naar actiepunten die bijdragen aan een goede, gezonde en duurzame leefwijze én leefomgeving. Daarbij hebben we aandacht voor zowel ruimtelijke als maatschappelijke aspecten. Volksgezondheid en Milieu raken elkaar hierbij.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energietransitie

In 2023 wordt verder gewerkt aan de opgaven langs vijf thema's, zoals in de Klimaatvisie Ridderkerk beschreven. In 2023 zijn we meer en meer in het proces van de overstap van beleidsvorming en voorbereiding naar uitvoering, zoals op het gebied van energiearmoede. De acties die worden uitgevoerd zijn bijvoorbeeld:

- Het inzetten van de Specifieke uitkering verlagen energierekening (SPUK-maatregel) om huishoudens die te maken hebben met energiearmoede en zich in een kwetsbare positie bevinden te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen.
- Het uitrollen van het zakelijke energieloket Ridderkerk, waar ondernemers en maatschappelijke organisaties terecht kunnen voor het verduurzamen van hun vastgoed, waar zij vragen kunnen stellen en een afspraak kunnen inplannen voor een gratis persoonlijk intakegesprek op locatie.
- Het gemeentelijk vastgoed wordt verder verduurzaamd, door onder andere zonnepanelen op geschikte daken te realiseren.
- We zetten in op duurzaam, circulair en klimaatadaptief bouwen in de gemeente.
- We richten campagnes op over energiebesparing en gezonde en duurzame voeding.
- We voeren het plan uit om woningen met een energielabel E, F of G te verbeteren voor 2030 door onder andere persoonlijke benadering en prestatieafspraken met woningcorporaties.

Milieubeheer

We werken vanuit ons milieubeleid aan een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. We zetten ons in om verdere reductie van de geluidsoverlast te realiseren en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren. In het bijzonder zetten we in op het afronden van de realisatie van de geluidafschermdende voorziening in West.

- Verminderen van het aantal geluidgehinderden door onder andere:
  - Het afronden van de sanering van woningen van de B-lijst (geluidsbelasting tussen 60 en 64 decibel).
  - Uitvoeren van acties uit het Actieplan Geluid.
  - Opstellen nieuw Actieplan Geluid.
  - Afronden van de geluidafschermdende voorziening langs de A15/A16 in West.
- Verbeteren van luchtkwaliteit
  - Onder andere door het uitvoeren van acties uit het actieplan Luchtkwaliteit zoals de campagnes Houtstook (winter) en BBQ (zomer).
  - Met het programma van de MRDH en YES!Delft kan iedereen dagelijks via een app de luchtkwaliteit meten. Hiermee vergroten we de bewustwording, houding en gedrag. Denk hierbij aan autorijden en het stoken van hout.
- Verlagen van risico's binnen de gemeente bij de productie, het vervoer, de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen
  - Onder andere door het borgen van de maatregelen uit de Visie Externe Veiligheid en het uitvoeren hiervan.
- Beheersen van de gemeentelijke bodemproblematiek.
- Binnen onze mogelijkheden dragen we bij aan het behoud van een goede drinkwaterkwaliteit. Dit doen we door onder andere het uitvoeren van de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers drinkwaterwinning en lobbyen bij andere bevoegde gezagen.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
1.2:Openbare orde en veiligheid	-174.100	-195.200	-195.800	-196.100	-195.500
3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-10.000	0	0	0	0
7.1:Volksgezondheid	-459.400	-492.800	-492.300	-492.300	-492.300
7.2:Riolering	-4.659.800	-4.546.100	-4.523.100	-4.520.300	-4.742.800
7.3:Afval	-6.781.100	-7.102.600	-7.143.900	-7.169.600	-7.173.600
7.4:Milieubeheer	-2.801.302	-2.664.600	-2.614.700	-1.616.000	-1.584.800
8.1:Ruimte en leefomgeving	-600	0	0	0	0

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal Lasten	-14.886.302	-15.001.300	-14.969.800	-13.994.300	-14.189.000
Baten					
7.2:Riolering	5.742.700	5.618.700	5.593.900	5.589.700	5.815.100
7.3:Afval	7.428.900	8.209.400	8.488.200	8.518.900	8.526.100
7.4:Milieubeheer	282.302	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal Baten	13.453.902	13.833.100	14.087.100	14.113.600	14.346.200
Saldo - Lasten en baten	-1.432.400	-1.168.200	-882.700	119.300	157.200
Onttrekkingen					
0.10:Mutaties reserves	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
Totaal Onttrekkingen	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
Saldo - Reserves	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
Begrotingssaldi Gezondheid en duurzaamheid	772.700	74.400	127.900	129.900	167.800

Toelichting Riolering

Riolering planmatig onderhoud

Door hogere kosten van rioolvervangingen in 2022 is de toevoeging aan de voorziening vervanging riolering incidenteel hoger. De hogere kosten worden gedekt door een onttrekking aan de voorziening beklemde middelen riolering.

Overige gemalen

Hogere energiekosten geraamd voor 2023 en verder.

Baten rioolrecht

De hogere lasten vertalen zich ook in hogere baten vanwege het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid.

Toelichting Afval

Inzameling huishoudelijk afval

Vanaf 2023 is, conform de 1e Tussenrapportage 2021, rekening gehouden met lagere verwerkingskosten van restafval en hogere verwerkingskosten van GFT.

Voor loon- en prijsindexatie is uitgegaan van loonstijging conform cao en een prijsstijging van 1,5%. In de meerjarenbegroting is hier geen rekening mee gehouden. Daarnaast is er de afgelopen tijd een pilot geweest voor de aanpak van de bijplaatsingen van afval. We hebben nog een grote uitdaging voor ons liggen om de hoeveelheid restafval verder terug te dringen. Op basis van de jaarrekening 2021 van N.V. BAR-Afvalbeheer is de kostenverdeling tussen de gemeenten aangepast, op basis van de daadwerkelijke urenbesteding van de drie gemeenten. Dit levert een voordeel op voor Ridderkerk. De gerechtelijke procedure met betrekking tot de quasi-inbesteding van het huishoudelijk PMD/Restafval duurt voort en verwacht wordt dat er een hoger beroep komt. Tenslotte vervalt binnen de begroting van de NV de inning van de afvalstoffenheffing.

Het aanbod GFT is lager dan waarmee is gerekend in de begroting, dit wordt veroorzaakt doordat in het restafval nog veel GFT zit.

De raming van de verwerkingskosten restafval is aangesloten op de werkelijke kosten 2022. De daling van de hoeveelheid restafval, door de invoering van het variabel tarief, is tot heden minder groot dan verwacht in de begroting. In 2022 is dit gecompenseerd door een hogere opbrengst van het variabel tarief door meer aanbod van het restafval. Hierbij wordt opgemerkt dat in de eerste vijf maanden van 2022 de hoeveelheid restafval is gedaald met 26% ten opzichte van 2021.

Daarnaast zal er ook een voordeel zijn op oud papier door het hogere tarief.

Baten reinigingsrecht en Afvalstoffenheffing

De hogere lasten vertalen zich ook in hogere baten. Meerjarig vervalt de onttrekking aan de bestemmingsreserve afvalstoffenheffing.

Toelichting Milieubeheer

Bodem

In 2022 is incidenteel budget geraamd voor kosten van bodemsanering van de locatie Ridderkerk

Centrum.

In 2023 is budget geraamd voor het herzien van de Bodemkwaliteitskaarten.

Geluid

In 2022 zijn incidentele doorgeschoven prestaties geraamd voor het uitvoeren van verkeerstellingen en het opstellen van de Basisgeluidemissie. Conform de 2e Tussenrapportage 2021 dalen ten opzichte van 2022 in 2023 de geraamde kosten voor herziening verkeerstellingen, geluidsbelastingkaarten, basisemissiekaarten en Actieplan geluid.

Duurzame energietransitie

In 2022 zijn er conform de 1e Tussenrapportage 2022 uren overgeheveld naar de BAR-organisatie. Verder is er een verdeling geweest van het budget naar de verschillende energithema's.

Toelichting Reserves

- In 2022 zijn incidentele onttrekkingen aan de algemene reserve geraamd ter dekking van doorgeschoven prestaties uit 2021 betrekking hebbend op:
  - Verduurzamen bedrijventerrein Donkersloot.
  - Opstellen Basisgeluidemissie.
  - Uitvoeren van verkeerstellingen.
- In 2022 is een incidentele onttrekking aan de reserve Bodemonderzoek Wooncompas geraamd ter dekking van de kosten van bodemonderzoek voor de locatie centrum, fase 1.
- Tot en met 2024 wordt onttrokken aan de reserve Klimaatgelden ter dekking van het opstellen van wijkplannen ingevolge het klimaatakkoord.
- Meerjarig neemt de onttrekking aan de bestemmingsreserve afvalstoffenheffing, ter dekking van het tarief afvalstoffenheffing, af naar 0 in 2024.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Aansluitregeling Riolering Ridderkerk 2006		X			
Actieplan Geluid 2019 - 2023		X		X	
BGE (Basis Geluid Emissie, Omgevingswet)		X			
Actieplan Luchtkwaliteit 2018 - 2022		X		X	
Beleidsplan van Afval naar grondstoffen	X				
Beleidsuitgangspunten Bomen en zonnepanelen gemeente Ridderkerk (2016)		X			
Bodemkwaliteitskaarten 2019 - 2023		X		X	
Bodemkwaliteitskaarten PFAS 2021		X			

Convenant tussen het Gemeentebestuur van gemeente Ridderkerk en het Beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid	X		
Geluidbelastingkaarten 2017 - 2022		X	X
Gemeentelijk Rioleringsplan 2018 - 2022	X		X
Klimaatvisie Ridderkerk	X		
Nota Bodembeheer 2021	X		
Nota Volksgezondheidsbeleid 'Positieve Gezondheidszorg in Ridderkerk 2014 - 2018'	X		X
Regionale Energie Strategie	X		
Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening Ridderkerk 2021		X	X
Uitvoeringsprogramma Klimaatvisie Ridderkerk	X		
Verduurzaming openbare verlichting - Van lamp naar led (2018)		X	
Verordening Afvalstoffenheffing Ridderkerk 2021	X		X
Visie Externe Veiligheid	X		
Warmtevisie Ridderkerk 'de route naar 2050'	X		

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
63	Hoeveelheid restafval uit Ridderkerk dat vanuit afval aanbestedstation in verbrandingsoven terechtkomt.	NV BAR Afvalbeheer	In kg.	935.000
64	Vergroten van het afvalscheidingspercentage in Ridderkerk.	NV BAR Afvalbeheer	In %.	67,8%
65	Omvang huishoudelijk afval.	Waarstaatjegemeente.nl	Hoeveelheid restafval per inwoner.	175,5
66	Waardering van de kwaliteit van de gemeentelijke begraafplaatsen en rouwcentra in Ridderkerk.	Burgerpeiling	In %. (helemaal) mee eens. (helemaal) oneens.	93,0% 6,0%
67	Waardering algehele persoonlijke gezondheid in Ridderkerk.	Burgerpeiling	Score 1-10.	7,6
68	Hernieuwbare elektriciteit.	Waarstaatjegemeente.nl	In %.	6,6% (2020)
69	CO2-uitstoot*	Waarstaatjegemeente.nl	Kg per m2. Voorraad lucht op basis van de uitstoot van CO2, stikstofoxiden, fijnstof en vluchtige organische stoffen. 0 (zeer laag) en 100 (zeer hoog)	4,6

70	Aantal opgevangen zwerfdieren.	Gemeente		28
----	--------------------------------	----------	--	----

* Voorheen Lucht, deze wordt niet meer getoond op waarstaatjegemeente.nl

Programma 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk vastgoed

Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?

Veilige, schone en goed onderhouden accommodaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vanuit het MJOP wordt invulling gegeven aan het onderhoudsprogramma waardoor gebouwen in een goede conditie blijven. Er zullen gesprekken worden gevoerd met gebruikers om de accommodaties al dan niet aan te passen.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat willen we bereiken?

Een gezond economisch en duurzaam klimaat voor de bedrijfsterreinen in Ridderkerk waarbij de schaarse ruimte efficiënter wordt gebruikt en beter wordt benut, zodat de bedrijventerreinen ook in de toekomst kwalitatief gezond zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Beter benutten van de milieu-categorieën binnen de huidige bedrijventerreinen.
- Waar mogelijk functiemenging toepassen.
- De 'Energieke regio' is ingehuurd voor onafhankelijke advies en energiebesparing.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Binnen de grenzen van de geldende verordening werken we aan een optimale huisvesting van het onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bereiden samen met schoolbestuur OZHW (Onderwijsgroep Zuid-Hollandse Waarden voor primair en voortgezet onderwijs) uitbreiding van het Gemini College aan de Sportlaan voor.
- We starten met de bouw van IKC De Noord met gymzaal. De gemeente is bouwheer. De school huisvesten we tijdens de bouw tijdelijk aan de P.C. Hoofdstraat bij de voormalige gemeentewerf.
- In overleg met schoolbestuur PCPOBR (Protestants Christelijk Primair Onderwijs Barendrecht en Ridderkerk) werken we aan de vervangende nieuwbouw van De Wingerd in Kind- en Wijkcentrum De Wingerd met kinderopvang door SKR en het wijkcentrum Oost. We werken met PCPOBR en SKR ook aan de vernieuwing van De Regenboog en De Klimop Centrum.
- De bouw van IKC De Driemaster start onder het bouwheerschap van schoolbestuur LEV West-Nederland.

Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

Het aanbieden van kwalitatieve, schone en veilige accommodaties welke aansluiten bij de wensen en eisen van gebruikers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het beheer van de sportaccommodatie wordt verzorgd door Sportservice Ridderkerk. Zij zullen de accommodatie in samenspraak met de gemeente doorontwikkelen of aanpassen aan de wensen vanuit het collegeprogramma.

Begraafplaatsen

Wat willen we bereiken?

Op de begraafplaats zijn diverse mogelijkheden tot begraven en locaties voor het plaatsen van urnen. Algemene graven, particuliere graven (voor bepaalde en onbepaalde tijd), urnengraven, urnenmuur, urnentuin en as verstrooiingsvelden.

Hiermee is de begraafplaats een plek om overledenen te herdenken, maar ook een bijzonder openbaar park binnen de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inrichten uitbreiding begraafplaats

De laatste ontwikkelingen en wensen rondom de behoefte aan de diverse graf -en urnmogelijkheden, gedenkplaatsen en facilitaire- en personele voorzieningen worden geïnventariseerd en verwerkt in het definitieve inrichtingsplan van de uitbreiding van begraafplaats Vredenhof. Hiervoor zal overleg plaatsvinden met vertegenwoordigers van de diverse geloofsovertuigingen en uitvaartorganisaties. De ontwikkeling geeft aan dat er meer behoefte is aan een inrichting als een gedenkpark dan aan een traditioneel ingerichte begraafplaats.

Beschermde status graven Molukse KNIL militairen

In 2022 is in overleg met de Molukse gemeenschap gestart met het inventariseren van de graven van Molukse KNIL militairen. In 2023 wordt de procedure om deze graven een historische bescherming te bieden afgerond.

Exploitatie en tarieven

Voor de nieuwe exploitatieberekening van de begraafplaatsen en vast te stellen begraaf- en graftarieven worden de toekomstig te verwachten ontwikkelingen meegenomen.

Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

- Goede samenhang tussen de sociaal maatschappelijke opgaven, vanuit het AIAP, het Actieplan Wonen en Zorg, de ruimtelijke opgaven uit de omgevingsvisie Ridderkerk 2035 en de belangen van grondeigenaren, bewoners en ondernemers.
- Op zowel organisatorisch, bestuurlijk en op uitvoeringsniveau Omgevingswet-proof zijn. Hiermee bedoelen we dat we kunnen werken volgens de principes van de Omgevingswet. Dat vraagt veel voorbereiding en aanpassing van beleid en werkprocessen.
- Ontwikkelruimte blijft schaars. Daarom is duurzame gebiedsontwikkeling ons uitgangspunt. Dit vraagt een integrale afweging van (ruimtelijke) plannen, projecten en marktinitiatieven. Daarbij werken we niet alleen, maar samen met stakeholders en andere betrokkenen. Met een integrale aanpak bereiken we een kwalitatief beter resultaat voor de fysieke leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij gaan door met de voorbereidingen op de Omgevingswet. Van de theorie verschuift de focus vanaf 2022 naar het praktisch (leren) werken met de nieuwe instrumenten uit deze Omgevingswet, zoals het omgevingsplan. Dit vraagt een grote en langdurige investering van veel medewerkers uit meerdere clusters en teams. Een investering die onvermijdelijk en vereist is om het huidige niveau van dienstverlening en professionaliteit van onze organisatie ook na 1 januari 2023 op peil te houden. Zowel gelet op de advisering aan bestuurders, de aansturing van adviesbureaus als begeleiding van het toenemende aantal marktinitiatieven.
- Voordat de Omgevingswet in werking treedt, willen we in ieder geval de volgende ontwerpbestemmingsplannen ter inzage hebben liggen, zodat deze na vaststelling daarvan van rechtswege in een omgevingsplan overgaan:
  - Woongebied Ridderkerk.
  - Donkersloot.
  - De vaststelling van deze bestemmingsplannen kan na de inwerkingtreding van de Omgevingswet plaatsvinden, zolang de ontwerpbestemmingsplannen voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage liggen.
- We stellen een verdichtingskaart op. Hierin onderzoeken we onder andere waar verdichting mogelijk is en welke maximale bouwhoogte is toegestaan. De verdichtingskaart kunnen we opnemen in de te actualiseren omgevingsvisie.
- We werken de ontwikkellocaties uit de Visie Grondposities verder uit. De Woonvisie vormt daarvoor de basis. We hebben hierbij een volgorde van ontwikkeling van de percelen bepaald. We zijn bij het ontwikkelen van die locaties wel mede afhankelijk van externe partijen.
- Marktinitiatieven die bijdragen aan een gemeentelijke ambitie nemen wij mee bij het herzien, verder uitwerken en maken van nieuw beleid. Bij die marktinitiatieven houden we ook rekening met de Woonvisie, maar ook met het Actieplan Wonen en Zorg.

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken?

Uitgifte van grond ten behoeve van woningbouw:

- In overeenstemming met de gemeentelijke stedenbouwkundige visie.
- Passend binnen de gemeentelijke woningbouwstrategie.

- Binnen de gestelde financiële kaders.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Fase 6 van Het Zand wordt woonrijp gemaakt.
- Fase 7 van Het Zand wordt woonrijp gemaakt.
- Het openbaar gebied rond het eerste bouwblok van de Driehoek wordt woonrijp gemaakt.
- De grondexploitatie Het Zand wordt gemonitord en geactualiseerd.
- Het gebied ten behoeve van de ontwikkeling van de Prunuslaan wordt bouwrijp gemaakt.

Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

In lijn met de eerder vastgestelde woonvisie Ridderkerk 2021 – 2026 willen we tot 2030 minimaal 900 woningen toevoegen aan onze woningvoorraad. Daarnaast willen we een deel van de verouderde woningvoorraad herstructureren of slopen en nieuwbouwen. Daarbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor variatie (juiste woningen), duurzaamheid (onder andere energiezuinig en klimaatadaptief), woonzorg concepten en een leefbare wijk. Dat willen we realiseren in goede samenwerking met zowel lokale woonpartners als het regionale Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam (SvWRR).

Wat gaan we daarvoor doen?

We sturen op de realisatie van circa 400 woningen in 2023. We stellen een kwalitatief afwegingskader op om nieuwe initiatieven te toetsen. Daarbij is onder anderen aandacht voor zowel betaalbaarheid als variëteit en duurzaamheid. Met corporaties stellen we een herstructureringsprogramma op voor de komende 10 jaar.

Met bewoners, Wooncompas en andere betrokkenen maken we wijkplannen. We zetten beschikbare subsidieregelingen in ter stimulering van energiebesparing en we werken aan bewustwording bij inwoners door inzet van energiecoaches, collectieve inkoopacties, de Duurzame Huizen Route en de Duurzaamheidsweek. De WoonWijzerWinkel zetten we in als gemeentelijk energieloket waar inwoners terecht kunnen voor verduurzaming van de woning.

Samen met Wooncompas verkennen we (aanvullende) maatregelen om doorstroming van ouderen te faciliteren. We werken in de Samenwerkingstafel Wonen en zorg samen aan de woonopgave en een optimale infrastructuur voor wonen en zorg. Naast het uitvoeringsprogramma van de nieuwe Woonvisie monitoren we jaarlijks de prestatieafspraken met Wooncompas, Progressie en WBV Samenwerking Slikkerveer.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	-1.126.500	-980.300	-1.101.900	-1.102.800	-1.099.700
3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-453.500	-465.700	-466.100	-466.300	-465.800
4.2:Onderwijshuisvesting	-2.287.000	-3.210.300	-2.782.000	-3.065.100	-3.097.200
5.2:Sportaccommodaties	-4.209.100	-3.913.900	-4.261.700	-4.288.700	-4.293.200
7.5:Begraafplaatsen en crematoria	-1.633.500	-1.750.900	-1.763.000	-1.836.300	-1.768.600
8.1:Ruimte en leefomgeving	-1.694.400	-1.535.400	-1.524.100	-1.526.500	-1.521.200
8.2:Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-3.387.600	-1.301.900	-680.400	-144.000	-144.000
8.3:Wonen en bouwen	-1.381.300	-1.474.800	-1.465.200	-1.464.900	-1.459.000
Totaal Lasten	-16.172.900	-14.633.200	-14.044.400	-13.894.600	-13.848.700
Baten					
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	173.600	177.400	177.400	177.400	177.400
3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0
4.2:Onderwijshuisvesting	9.100	53.000	95.700	95.300	95.300
5.2:Sportaccommodaties	1.418.800	1.441.300	1.441.300	1.441.300	1.441.300
7.5:Begraafplaatsen en crematoria	1.419.800	1.444.300	1.469.600	1.471.100	1.472.500
8.1:Ruimte en leefomgeving	34.000	34.000	34.000	34.000	34.000

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
8.2:Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.384.100	1.258.500	635.400	99.000	99.000
8.3:Wonen en bouwen	51.200	78.900	78.900	78.900	78.900
Totaal Baten	6.490.600	4.487.400	3.932.300	3.397.000	3.398.400
Saldo - Lasten en baten	-9.682.300	-10.145.800	-10.112.100	-10.497.600	-10.450.300
Stortingen					
0.10:Mutaties reserves	-769.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400
Totaal Stortingen	-769.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400
Onttrekkingen					
0.10:Mutaties reserves	2.291.200	1.775.300	1.757.800	1.703.000	1.593.400
Totaal Onttrekkingen	2.291.200	1.775.300	1.757.800	1.703.000	1.593.400
Saldo - Reserves	1.521.800	582.900	565.400	510.600	401.000
Begrotingssaldi Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk vastgoed	-8.160.500	-9.562.900	-9.546.700	-9.987.000	-10.049.300

Toelichting Beheer overige gebouwen en gronden

Gemeentehuis, gebouw C

Conform de meerjarige onderhoudsplanning (MJOP) fluctueren de kosten van groot onderhoud van gebouw C over de jaren.

Toelichting Onderwijshuisvesting

Huisvestingskosten openbaar basisonderwijs

Ten opzicht van 2022 vervallen in 2023 de geraamde uitvoeringskosten van de tijdelijke huisvesting van obs De Noord. In 2023 zijn huurkosten geraamd voor de tijdelijke herhuisvesting. Ook zijn in 2023 incidentele kosten geraamd voor sloop en extra afschrijving van de oude school De Noord. Vanaf 2023 is rekening gehouden met kostendekkende huurinkomsten van kindcentrum De Noord.

Huisvestingskosten openbaar voortgezet onderwijs

Mutaties betreffen de gewijzigde kapitaallasten als gevolg van de investeringen

Toelichting Sportaccommodaties

Zwembaden/Binnensportaccommodaties/Groene sportvelden en terreinen - subsidies

Het verschil tussen 2022 en 2023 wordt verklaard door de taakstelling van vijf procent op het exploitatiebudget van Sport Service Ridderkerk.

Sporthal Drievliet

Mutaties betreffen de gewijzigde kapitaallasten als gevolg van de investeringen.

Sportzaal Populierenlaan Gemini

Mutaties betreffen de gewijzigde kapitaallasten als gevolg van de investeringen.

Groene sportvelden en terreinen Ridderkerk

In 2022 is de doorgeschoven prestatie geraamd betreffende compensatie voor het oude clubhuis van de Rowdies.

In 2022 zijn sloopkosten geraamd van de accommodatie van de Rowdies in het Oosterpark, in verband met de herhuisvesting.

Overige mutaties betreffen de gewijzigde kapitaallasten als gevolg van de investeringen.

Toelichting Ruimte en leefomgeving

Gebiedsvisie Centrum-Oost

In 2022 zijn doorgeschoven prestatie geraamd inzake gebiedsvisie/transformatie Centrum-Oost.

Uitkoop woningen onder hoogspanningsleidingen

In 2022 zijn incidentele kosten geraamd voor het verwijderen van de hoogspanningsleiding van Hendrik-Ido-Ambacht naar Slikkerveer.

Toelichting Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

GRB: Erfpachtgronden

Mutaties in lasten vanaf 2023 betreffen de gewijzigde kapitaallasten als gevolg van de investeringen. Vanaf 2023 zijn erfpachtinkomsten geraamd voor Nieuw Reijerwaard betreffende Renes/Engie en AFL Barendrecht.

GREX Het Zand

In 2022 is er geraamd voor verkoop en de bijbehorende afwaarding bij verkoop van grond volgens het Meerjaren Prognose Grondexploitaties 2021.

Toelichting Wonen en bouwen

Wijkbeheer

In 2022 zijn incidenteel kosten geraamd voor achterstallig snoeiwerk en extra inzet voor snoeiwerk door een aannemer.

Toelichting Reserves

Het nadeel in 2023 ten opzichte van 2022 wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- In 2022 en 2023 is dekking uit de algemene reserve geraamd voor huur- en uitvoeringskosten van tijdelijke huisvesting van school De Noord.
- In 2022 is dekking uit de algemene reserve geraamd voor de doorgeschoven prestatie gebiedsvisie Centrum-Oost.
- In 2022 is dekking geraamd uit de reserve ondergronds brengen hoogspanningsleiding voor het verwijderen van de hoogspanningsleiding van Hendrik Ido Ambacht naar Slikkerveer.
- In 2022 is incidentele dekking uit de reserve Aanpassing Integraal Accommodatie Plan (AIAP) geraamd voor sloop van opstallen en omgeving van de Rowdies.
- In 2022 is incidentele dekking uit de reserve Aanpassing Integraal Accommodatie Plan (AIAP) geraamd voor de doorgeschoven prestatie compensatie aan de Rowdies voor hun oude clubhuis.
- In 2023 is incidentele dekking uit de reserve Aanpassing Integraal Accommodatie Plan (AIAP) geraamd voor extra afschrijving en sloopkosten van de oude school De Noord.
- Door fluctuaties in het groot onderhoud van gebouwen fluctueert ook de dekking uit de reserve Groot Onderhoud Gebouwen hiertegenover.
- Vanaf 2022 is, conform het meerjarenperspectief 2021-2024 een storting geraamd in de reserve Nieuw Reijerwaard.
- Ter dekking van wegvallende baten uit grondexploitaties wordt onttrokken aan de reserve afbouw dekking grondexploitaties, conform het besluit bij vaststelling van de jaarrekening 2021.

Beleidsdocumenten

Document	Bestaand beleid		Uit te werken beleid	Te herzien beleid	Nieuw te ontwikkelen beleid
	Raad	College			
Actualisatie Integraal Accommodatieplan Ridderkerk 2019	X		X		
Beeldkwaliteitsplan De Oude Boomgaert – onderdeel Welstandsnota Ridderkerk (2018)	X				
Beeldkwaliteitsplan Nieuw Reijerwaard – onderdeel Welstandsnota Ridderkerk (2014)	X				

Beeldkwaliteitsplan woningbouw Legendijk 104-106 – onderdeel Welstandsnota Ridderkerk (2011)	X			
Beleidsregel vergroting hoofdgebouw van karakteristieke bestaande woningen in linten (2002)		X		
Beleidsregel Vestigingsbeleid detailhandel Noordenweg (2011)		X		
Bestuursovereenkomst Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam 2020	X			
Gebiedsvisie Centrum Oost (Noordenweg en omgeving)			X	
Gebiedsvisie P.C. Hoofdstraat en omgeving (2017)	X		X	
Gebiedsvisie Plein Oost en omgeving (2018)	X		X	
Gebiedsvisie Rivieroevers			X	
Gebiedsvisie Sportpark Bolnes			X	
Gebruiksreglement rouwcentrum Ridderkerk (2020)		X		
Handboek Openbare Ruimte Centrum Ridderkerk (2021)		X		
Handboek Openbare Ruimte Ridderkerk (2015)		X	X	X
Huisvesting Integrale Kindcentra bij nieuwbouw en uitbreiding schoolgebouwen'		X		
Integraal Accommodatieplan Ridderkerk	X			
Nota grondbeleid 2016 - 2019	X			

Omgevingsvisie Ridderkerk 2035 (2017)	X		X
Participatiebeleid voor ruimtelijke projecten			X
Prestatieafspraken 2020-2024 Wooncompas, gemeente Ridderkerk, bewonersraad Progressie (2020)		X	
Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Ridderkerk (2008)	X		
Regioakkoord Nieuwe Woningmarkt afspraken Regio Rotterdam 2018 - 2030		X	
Regionale Woonvisie			X
Sociaal Beheer (2019)	X		
Uitvoeringsbesluit grafbedekking (2020)		X	
Uitvoeringsbesluit graven, asbezorging en overige (2020)		X	
Uitvoeringsbesluit tijden van begraven en bezorging van as (2020)		X	
Verordening Algemene begraafplaatsen Ridderkerk 2020	X		
Verordening Blijverslening Ridderkerk 2017	X		
Verordening Starterslening Ridderkerk 2019	X		
Verordening Verzilverlening gemeente Ridderkerk 2019	X		
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Ridderkerk 2021	X		

Verordening Woonruimtebemiddeling regio Rotterdam 2020 (2020)

X

Visie Grondposities

X

X

Welstandsnota Ridderkerk (2009)

X

Woonvisie Ridderkerk 2021 - 2026

X

Prestatie-indicatoren

Nr.	Omschrijving	Bron	Toelichting/Eenheid	Waarde
71	Koopwoningen binnen de bewoonde woningvoorraad.	Waarstaatjegemeente.nl	In %.	56,7%
72	Particuliere huurwoningen binnen de bewoonde woningvoorraad.	Waarstaatjegemeente.nl	In %.	4,5%
73	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens.	Waarstaatjegemeente.nl	In euro 's.	785 (2022)
74	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens.	Waarstaatjegemeente.nl	In euro 's.	746 (2022)
75	Uitvoering Wet WOZ.	Waarderingskamer	Waardering.	Voldoende (2022)
76	Afgeronde bezwaarschriften WOZ voor eind oktober van het jaar.	Gemeente	In %.	85,0% (2022)
77	Bezwaarschriften WOZ onder het landelijke afwijkingspercentage.	Gemeente	In %. Aantal bezwaarschriften.	2,6% (2022) 375 (2022)
78	Gemiddelde WOZ-waarde.	Waarstaatjegemeente.nl	In euro 's.	332.000 (2022)
79	Nieuw gebouwde woningen.	Waarstaatjegemeente.nl	Aantal per 1.000 woningen.	9 (2021)
80	Woonlasten in vergelijking met omliggende gemeenten.	Coelo	Vergelijking gemaakt met Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk. (Zie paragraaf Lokale heffingen)	Zie paragraaf Lokale heffingen
81	Demografische druk.	Waarstaatjegemeente.nl	In %. De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	83,0% (2022)

Niet in de programma's opgenomen baten en lasten

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten					
0.4:Overhead	-15.506.000	-15.173.000	-15.778.400	-15.753.500	-15.673.700
0.5:Treasury	-128.800	-247.700	-302.700	-141.900	-9.700
0.61:OZB woningen	-325.700	-357.800	-356.500	-356.900	-355.900
0.62:OZB niet-woningen	-151.000	-167.700	-166.700	-167.000	-166.400
0.63:Parkeerbelasting	-15.000	-16.100	-16.100	-16.200	-16.100
0.64:Belastingen overig	-255.200	-250.200	-251.100	-251.300	-250.800
0.8:Overige baten en lasten	-102.600	-119.400	-124.000	-133.400	-135.100
0.9:Vennootschapsbelasting (VpB)	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000
Totaal Lasten	-16.550.300	-16.397.900	-17.061.500	-16.886.200	-16.673.700
Baten					
0.4:Overhead	517.200	696.600	618.900	535.300	534.600
0.5:Treasury	518.300	614.100	614.600	615.100	615.700
0.61:OZB woningen	6.105.500	6.162.100	6.407.300	6.408.900	6.545.400
0.62:OZB niet-woningen	6.210.900	6.531.900	6.905.400	7.138.000	7.370.700
0.63:Parkeerbelasting	407.200	407.200	407.200	407.200	407.200
0.64:Belastingen overig	81.400	81.400	81.400	81.400	81.400
0.7:Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	78.005.000	85.526.050	86.216.900	89.033.600	81.415.500
0.8:Overige baten en lasten	4.200	3.800	3.800	3.800	3.800
Totaal Baten	91.849.700	100.023.150	101.255.500	104.223.300	96.974.300
Saldo - Lasten en baten	75.299.400	83.625.250	84.194.000	87.337.100	80.300.600
Onttrekkingen					
0.10:Mutaties reserves	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Totaal Onttrekkingen	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Saldo - Reserves	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Begrotingssaldi Niet in de programma 's opgenomen baten en lasten	78.402.700	85.949.850	86.320.700	89.265.900	82.051.900

Toelichting Overhead

Overhead vanuit de BAR

- Om de continuïteit van uitvoering van projecten in de openbare ruimte te borgen, wordt inhuurcapaciteit omgezet in vaste formatie. De bijdrage aan de BAR-organisatie wordt hiervoor verhoogd ten laste van het budget voor uitbesteed werk.
- Voor het inflatiepercentage in de primitieve begroting wordt uitgegaan van de prognoses in het jaarlijks verschijnende Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Plan Bureau (CPB).
- In het CEP 2022 voorspelt het CPB een inflatie van 2,2% voor het jaar 2023. Het aandeel overhead hierin is in dit hoofdstuk 'Niet in de programma's opgenomen baten en lasten' geraamd. Het overige deel is geraamd in Programma 1 Bestuur en (overheids)participatie onder BAR-bijdrage.
- De formatie moeten worden vergroot, omdat de afgelopen twee jaar is gebleken dat met de huidige personele capaciteit het adequate beheer van de openbare verlichting-installatie niet kan worden uitgevoerd.
- De minimale versterking van de capaciteit van I&A en Dienstverlening, die nodig is om de basisactiviteiten op niveau te houden en te kunnen blijven voldoen aan wet- en regelgeving.
- Omdat het aantal grondexploitaties afneemt, neemt ook de dekking van overhead in uren hiervoor af. Dit heeft een nadeel voor de gemeentebegroting tot gevolg. Dit nadeel wordt

deels afbouwend gedekt uit de daarvoor bij de jaarrekening 2021 gevormde reserve afbouw dekking Grondexploitaties.

Doorbelasting gemeentehuis

In 2023 vindt een lagere doorbelasting gemeentehuis plaats dan in 2022.

Toelichting Treasury

Deelnemingen nutsbedrijven

Met de in juni 2021 aangekochte cumulatief preferente aandelen in Stedin ontvangen wij vanaf 2023 een vast dividend van 3%.

Financiering

Het investeringsvolume en daarmee de financieringstekorten kunnen niet volledig gefinancierd worden met kortlopende leningen of eigen middelen. In de periode 2023 tot en met 2026 is de verwachting dat er nieuwe langlopende leningen moeten worden afgesloten, waarmee de rentekosten toenemen.

Toerekenen rente

Het resultaat op het taakveld Treasury ontstaat (mede) door de verplichte doorbelasting van rente aan de grondexploitaties.

Toelichting OZB woningen

OZB Woningen

Op basis van de actuele stand van de WOZ per juli 2022 rekening houdend met geschatte waardeinstijging van 11% voor de woningen is deze OZB-opbrengstraming 2023 berekend. Hierbij is de inflatiecorrectie van 2,2% op de tarieven toegepast, nadat deze zijn gecorrigeerd met deze geschatte waardeinstijgingen. De areaaluitbreiding woningen (saldo sloop en nieuwbouw) op basis van de actuele woningbouwprognose 2023 en verder, is in meerjarig perspectief meegenomen. Bijstelling van woningbouwprognose voor het begrotingsjaar 2023 heeft ertoe geleid dat de OZB-ramingen van de woningen in meerjarig perspectief bijgesteld zijn ten opzichte van de meerjarige raming uit 2022. Dit alles resulteert in een hogere opbrengst ten opzichte van 2022.

Toelichting OZB niet-woningen

OZB Niet woningen

Op basis van de actuele stand van de WOZ per juli 2022 rekening houdend met geschatte waardeinstijging van 1% voor de niet-woningen is deze OZB-opbrengstraming 2023 berekend. Hierbij is de inflatiecorrectie van 2,2% op de tarieven toegepast, nadat deze zijn gecorrigeerd met deze geschatte waardeinstijgingen. De verwachte areaaluitbreiding van de niet-woningen in Nieuw Reijerwaard en Cornelisland is op basis van de actuele stand in meerjarig perspectief meegenomen. De verwachte areaaluitbreiding van de niet-woningen heeft vertraging opgelopen met als gevolg een aanpassing van de meerjarige opbrengstraming van de OZB niet-woningen ten opzichte van de raming in 2022. Deze vertraging heeft te maken met uitstel van de verkoop en de bouw van bedrijfspanden in Nieuw Reijerwaard en Cornelisland.

Toelichting Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Algemene uitkering

Verwerkt is het voor Ridderkerk positief uitpakkende herverdeeleffect wegens doorvoering herijking gemeentefonds per 1 januari 2023. Het voordeel loopt op naar een bedrag van structureel € 1,8 miljoen, dat met een ingroeipad van drie jaar in 2025 wordt bereikt.

In 2023 ontvangen we incidenteel extra budget voor Jeugdzorg. De daarvoor voorlopig gereserveerde stelpost vervalt.

Met name fors hogere accessen van het Rijk in de recente meicirculaire zorgen voor een positieve ontwikkeling tot en met 2025. Ook 2026 ontwikkelt zich nog wel positief, maar ten opzichte van 2025 is sprake van een forse structurele terugval (ravijnjaar 2026). Zie Raadsinformatiebrief meicirculaire gemeentefonds 2022 van 1 juli 2022.

Toelichting Overige baten en lasten

Niet nader te specificeren baten/lasten

Op voorhand rekening houden met vrijval van budgetten in casu kapitaallasten, als gevolg van afwijkingen van de planning in de begroting is een onnodige stelpost (risico) in de begroting. De stelpost kan derhalve komen te vervallen.

Toelichting Reserves

- De onttrekking aan de reserve 'Overrente' heeft meerjarig een dalend verloop.
- In 2022 is incidentele dekking 2022 uit de reserve Groot Onderhoud Gebouwen geraamd voor groot onderhoud aan het gemeentehuis.
- De onttrekking aan de algemene reserve ter dekking van de afbouw van dividendinkomsten in acht jaar heeft meerjarig een dalend verloop.
- In 2023 vervalt ten opzichte van 2022 de incidentele onttrekking aan de algemene reserve ter dekking van kosten 2022 voor: BAR-bijdrage, doorgeschoven prestatie Implementatie omgevingswet, uitvoeringsplan informatieveiligheid en privacy (I&P), woonzorgopgave, project digitalisering bouwdoSSIers, optimalisatie fiscale beheersing 2021-2022.

Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Inleiding

In deze paragraaf staat informatie over de gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen, het beleid rondom de lokale heffingen, een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk in het tijdvak 2023-2026.

Algemene uitgangspunten lokale heffingen

In de Belastingnota 2020 zijn de uitgangspunten vastgelegd voor de heffing en inning van gemeentelijke belastingen, overige heffingen en het tarievenbeleid.

Woonlasten en tarieven

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de uitgaven van burgers aan onroerendezaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing. In deze paragraaf wordt ter vergelijking een overzicht gegeven van de woonlasten van omliggende gemeenten.

Inflatiecorrectie

Voor de OZB-tarieven geldt dat de lokale lasten niet meer dan trendmatig zullen stijgen (inflatiecorrectie). Overeenkomstig de uitgangspunten voor de begroting in de Kaderbrief 2023 is de zogenoemde inflatiecorrectie (gebaseerd op de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP)) voor 2023 ten opzichte van 2022 2,2%.

De gebonden heffingen (Afvalstoffenheffing, Rioolheffing, Lijkbezorgingsrechten, Marktgeden en Leges) mogen wettelijk maximaal 100% kostendekkend zijn, inclusief toe te rekenen compensabele btw, mutaties in voorzieningen en reserves en toe te rekenen kosten voor overhead.

De kosten van oninbare vorderingen en de kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid zijn doorberekend in de tarieven. De perceptiekosten die genoemd worden bij de onderbouwing van de tarieven voor de verschillende heffingen hebben betrekking op de lasten die heffing en invordering met zich meebrengen.

Uitvoering belastingtaken door SVHW

De uitvoering van de heffing en inning van gemeentelijke belastingen en de Wet WOZ wordt met ingang van 2023 uitbesteed aan het Samenwerkingsverband Vastgoed Heffing en Waardebepaling (SVHW). Daar hoort ook de behandeling van verzoeken voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen bij. Tenslotte verzorgt SVHW tevens de waardebepaling in het kader van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ).

Overzicht geraamde belastingen en lokale heffingen

Hierna treft u een totaaloverzicht aan van in de begroting geraamde opbrengsten van de ongebonden heffingen en de gebonden heffingen. Deze laatst genoemde heffingen zijn wettelijk gebonden aan de norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

Ongebonden heffingen	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Onroerende zaakbelastingen	12.090.099	12.421.700	12.694.000	13.312.700	13.546.900	13.916.100
Reclamebelasting	263.596	114.700	0	0	0	0
Baatbelasting	1.946	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Straatparkeren/parkeerboetes	342.840	407.200	407.200	407.200	407.200	407.200

Gebonden heffingen	Rekening		Begroting		Meerjarenraming	
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing	6.107.746	6.775.200	7.442.000	7.720.800	7.751.500	7.758.700
Rioolheffing	4.199.702	4.408.800	4.997.100	5.259.100	5.471.600	5.752.100
Lijkbezorgingsrechten	885.655	772.400	795.400	819.300	819.300	819.300
Leges burgerzaken	592.281	527.300	510.100	510.100	510.100	510.100
Leges omgevings- en APV-vergunning	1.156.561	932.500	1.191.600	864.400	864.400	864.400
Marktgeden	31.960	38.800	33.500	33.500	33.500	33.500

Algemene beleidsontwikkelingen

Benchmark woonlasten

Voor de benchmark maken we gebruik van het Coelo. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen, zodat

hiermee door de gemeenten ten aanzien van de keuzes omtrent de ontwikkeling van de lokale lasten rekening gehouden kan worden. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De benchmark woonlasten provincie Zuid-Holland wordt hiervoor gebruikt.

Kostenonderbouwing tarieven

Het Besluit begroting en verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat in de paragraaf Lokale heffingen kostenonderbouwingen voor belastingtarieven zijn opgenomen. Dit geldt met name voor de gebonden heffingen. In deze paragraaf zijn de kostenonderbouwingen opgenomen. Deze geven inzicht in hoe de geraamde baten en de geraamde lasten met elkaar in verhouding staan.

Opslag voor kosten overhead in de tarievenberekening

Onderdeel van de begrotingsregels zijn richtlijnen voor de berekening van de overhead. De overhead wordt binnen de gemeentelijke begrotingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. In overeenstemming met de nieuwe regels met betrekking tot de berekening van de overhead en de toe te rekenen kosten conform de financiële verordening van Ridderkerk, wordt een opslag voor de kosten van overhead meegenomen in de tarievenberekening.

Het jaarlijkse percentage aan toerekenbare overhead wordt berekend door de totale overheadkosten vanuit de BAR-begroting en (deels) gemeentebegroting te delen door de overblijvende directe kosten van de BAR-begroting. Het berekende overheadpercentage per gemeente wordt vervolgens als toeslag berekend over de directe personeelslasten die specifiek aan de heffing/het tarief zijn toe te schrijven.

Tarieven 2023

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Omdat de uitkomsten van de hertaxatie voor de begroting 2023 nog niet bekend zijn, wordt in deze begroting gerekend met de (geactualiseerde) waarde-gegevens van 2022 en de geschatte waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. De verwachting is dat de gemiddelde WOZ-waarde van woningen en niet-woningen stijgt met respectievelijk 11% en 1%. Hiervan uitgaande is de totale waarde van alle onroerende zaken (woningen en niet-woningen) berekend op € 8.281.819.000. Uitgaande van deze geschatte totale WOZ-waarden is de totale OZB-opbrengst in 2023 berekend op € 12.694.000.

Op basis van de hiervoor vermelde cijfers zien de berekende tarieven er hierna als volgt uit:

Tarieven Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen (OZB)	2022	2023*
<i>(als percentage van de waarde)</i>		
Eigenaren woningen	0,0985%	0,0907%
Eigenaren niet-woningen	0,4586%	0,4800%

* Voorlopig percentage o.b.v. actuele WOZ-waarde 2022 en verwachte waardeontwikkeling in 2023

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven om de kosten te dekken die de gemeente maakt voor het (laten) inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Voor de afvalstoffenheffing hanteren wij kostendekkende tarieven in combinatie met een planmatige inzet van de daarvoor gevormde reserve.

Kostendekkendheid

In de Belastingnota 2020 is het uitgangspunt dat bij de berekening van de hoogte van de tarieven van de afvalstoffenheffing 100% kostendekkende tarieven wordt gehanteerd. De afvalstoffenheffing is nog niet kostendekkend. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2021 is een ingroeimodel opgenomen waarbij in drie jaar kostendekkendheid gehaald wordt door de tarieven geleidelijk te laten stijgen. Dit is mogelijk gemaakt door inzet van gelden uit de bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing.

Kostenonderbouwing tarieven

Ter onderbouwing van de tarieven voor afvalstoffenheffing wordt hierna een kostenonderbouwing tarieven afvalstoffenheffing gegeven.

Tarieven afvalstoffenheffing

De berekende tarieven voor de afvalstoffenheffing zien er als volgt uit:

Omschrijving	2023
Kosten van de activiteit vanuit de NV BAR Afvalbeheer	-3.445.700
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	-3.210.400
Inkomsten van de activiteit, exclusief heffingen	767.400
Netto kosten van de activiteit	-5.888.700
Perceptiekosten	-140.400

Vanuit andere activiteiten toe te rekenen kosten	-203.200
Overhead, inclusief omslagrente	-161.400
BTW	-1.280.300
Totale kosten	-7.674.000
Inzet bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	232.000
Opbrengst afvalstoffenheffing	7.442.000
Totale dekking afval	7.674.000
Dekkingspercentage	100%

Toelichting

Afvalstoffenheffing	2022	2023	2024	2025	2026
Eenpersoonshuishouden		285,48	291,12	292,92	289,56
Tweepersonshuishouden		383,28	390,72	393,24	388,68
Meerpersoonshuishouden		394,68	402,48	405,00	400,32
Vast tarief eenpersoonshuishouden	223,56				
Vast tarief meerpersoonshuishouden	310,56				
Variabel tarief per zak 60 liter	0,75				
Variabel tarief container 240 liter	3,00				

Rioolheffing

Het uitgangspunt van de rioolheffing is om gemeenten in staat te stellen de kosten te verhalen die gepaard gaan met de gemeentelijke wateropgave. De gemeentelijke watertaken die uit de heffing bekostigd mogen worden, zijn de taken die betrekking hebben op:

- De inzameling, de berging en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater en op de zuivering van huishoudelijk afvalwater door middel van kleinere individuele installaties voor de behandeling van afvalwater (IBA).
- De inzameling en de verdere verwerking van afvloeiend hemelwater.
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.

Kostenonderbouwing tarieven

De in de rioolheffing te dekken kosten zijn opgenomen in de kostenonderbouwing van tarieven rioolheffing.

Omschrijving	2023
Kosten van de activiteit vanuit de BAR-organisatie	-410.300
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	-3.807.000
Onttrekking aan voorziening beklemde middelen	558.600
Inkomsten van de activiteit, exclusief heffingen	63.000
Netto kosten van de activiteit	-3.595.700
Perceptiekosten	-91.300
Vanuit andere activiteiten toe te rekenen kosten	-269.300
Overhead, inclusief omslagrente	-363.200
Compensabele BTW (exploitatie en investeringen)	-677.600
Totale kosten	-4.997.100
Opbrengst rioolheffing	4.997.100
Dekkingspercentage	100%

Toelichting

De tarieven voor 2023 zien er als volgt uit:

Rioolheffing	2022	2023	2024	2025	2026
Eigenaar/gebruiker tot 500 m3	92,76	104,28	108,36	112,68	117,12
Groot waterverbruik:					
501 m3 - 1.000 m3 / per 100 m3	99,00	111,24	115,26	120,24	124,92
1.001 m3 - 3.000 m3 / per 100 m3	89,28	100,44	104,28	108,48	112,68
3.001 m3 - 6.000 m3 / per 100 m3	79,32	89,16	92,64	96,36	100,20
6.001 m3 - 10.000 m3 / per 100 m3	69,48	78,12	81,24	84,48	87,84
boven 10.000 m3 / per 100 m3	54,12	60,84	63,24	65,76	68,40

Overige lokale heffingen

Parkeerbelasting

Parkeerbelasting wordt geheven in het kader van parkeerregulering. Betaling vindt plaats via een geldige parkeervergunning, parkeer-app of bij de parkeerapparatuur, zoals de parkeermeter en parkeerautomaat. Als er niet of onvoldoende parkeergeld is betaald, wordt een naheffingsaanslag parkeerbelasting opgelegd. De hoogte van de naheffingsaanslag is wettelijk vastgelegd. De hoogte van de tarieven van de parkeervergunning is vastgelegd in het parkeerbeleid van Ridderkerk.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het verlenen van diensten door en/of het gebruik van de faciliteiten van de begraafplaatsen Vredehof en Rusthof worden rechten geheven voor onder andere begraven, onderhoudsrechten en andere lijkbezorgingsrechten. Om te komen tot kostendekkende tarieven wordt komende 4 jaren vanaf 2020 een kostenstijging van circa 3% per jaar boven de inflatiecorrectie voorzien. Een en ander conform de Belastingnota 2020. Jaarlijks zal de op te stellen kosten en batenanalyse bepalen of deze tariefstijging noodzakelijk is.

Kostenonderbouwing tarieven

De in de lijkbezorgingsrechten te dekken kosten zijn als volgt bepaald:

Omschrijving	2023
Kosten van de activiteit vanuit de BAR-organisatie	-401.900
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	-1.096.200
Dekking onderhoudskosten uit voorziening onderhoud graven	538.900
Inzet kapitaallastenreserves	40.300
Netto kosten van de activiteit	-918.900
Overhead, inclusief omslagrente	-337.600
Bespaarde rente voorziening onderhoud graven	125.500
Totale kosten	-1.131.000
Opbrengst lijkbezorgingsrechten	795.400
Dekkingspercentage	70%

Marktgelden

Voor het gebruik of genot van een standplaats voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van goederen of voorwerpen, op het krachtens de 'Marktverordening van de gemeente Ridderkerk' aangewezen marktterrein, wordt onder de naam van "marktgeld" een recht geheven. De markt is voorzien van elektra-aansluitingen. Voor het gebruik van deze voorziening zijn er afzonderlijke tarieven in de verordening opgenomen. De tarieven van de marktgelden zijn kostendekkend.

De uit de marktgelden te dekken totale kosten bedragen:

Omschrijving	2023
Kosten van de activiteit vanuit de BAR-organisatie	-11.722
Kosten van de activiteit vanuit de gemeente, inclusief omslagrente	-12.198
Netto kosten van de activiteit	-23.920
Overhead, inclusief omslagrente	-10.500
BTW	-111
Totale kosten	-34.531
Opbrengst marktgelden	33.500
Dekkingspercentage	97%

Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven voor verstrekte diensten en producten. Een aantal tarieven van leges is wettelijk gemaximeerd, zoals het tarief voor paspoorten, aanwezigheidsvergunning speelautomaten of bijvoorbeeld een uittreksel Burgerlijke stand. Voor het overige geldt ook hier dat de tarieven van de leges maximaal kostendekkend mogen zijn. De Commissie BBV heeft in de 'Notitie Lokale Heffingen 2021' een nieuw model aangereikt voor het inzichtelijk maken van de kostendekkendheid van leges. Dit model op microniveau is nu overgenomen in deze paragraaf.

De kosten en opbrengsten van leges zien er als volgt uit:

Onderwerp legesverordening	Kosten	Overhead	BTW	Totaal kosten	Opbrengst	Kostendekkendheid
Algemene dienstverlening						
Burgerlijke stand	59.324	22.454	236	82.014	58.534	71%
Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	209.679	88.957	934	299.570	220.568	74%

Rijbewijzen	176.650	88.134	925	265.709	158.870	60%
Verstrekingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	48.490	33.435	351	82.277	10.455	13%
Overige publiekszaken	71.289	13.286	140	84.714	61.641	73%
Totaal leges Algemene dienstverlening	565.432	246.265	2.586	814.283	510.068	63%

Onderwerp legesverordening	Kosten	Overhead	BTW	Totaal kosten	Opbrengst	Kostendekkendheid
Dienstverlening in het kader van de Omgevingswet						
Omgevingsvergunning	900.604	662.593	6.957	1.570.155	1.174.900	75%
Totaal leges Omgevingswet	900.604	662.593	6.957	1.570.155	1.174.900	75%

Onderwerp legesverordening	Kosten	Overhead	BTW	Totale kosten	Opbrengst	Kostendekkendheid
Algemene dienstverlening						
Bijzondere wetten	22.900	20.610	216	43.726	2.091	5%
Dienstverlening waarop de Europese dienstenrichtlijn van toepassing is						
Horeca	81.954	70.093	736	152.783	6.029	4%
Winkeltijdenwet	3.298	2.968	31	6.297	0	0%
Organiseren evenement of markt	218.193	191.855	2.014	412.063	712	0%
Standplaatsen	15.106	13.595	143	28.844	1.991	7%
Landelijke Register Kinderopvang	8.899	8.009	84	16.992	4.914	29%
Niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	9.585	8.009	84	17.679	1.091	6%
Totaal leges Dienstverlening volgens Europese dienstenrichtlijn	337.035	294.529	3.093	634.657	14.737	2%

Onderwerp legesverordening	Kosten	Overhead	BTW	Totale kosten	Opbrengst	Kostendekkendheid
Kostendekkendheid totale tarieventabel	1.803.072	1.203.388	12.636	3.019.096	1.699.705	56%

Kwijtscheldingsbeleid

Indien de belastingplichtige niet, of slechts met veel moeite, de aanslag kan betalen, kan deze onder wettelijk vastgestelde voorwaarden in aanmerking komen voor geheel of gedeeltelijke kwijtschelding. De behandeling van kwijtscheldingsaanvragen loopt vanaf 2023 via het SVHW. Het Ridderkerkse kwijtscheldingsbeleid ten aanzien van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing blijft ongewijzigd, waarbij gedeeltelijke kwijtschelding van toepassing is.

De kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid worden doorberekend in de tarieven van de verschillende heffingen.

Kwijtschelding lokale heffingen	Rekening		Begroting		
	2021	2022	2022	2023	
Onroerende zaakbelastingen			595	2.600	2.600
Rioolheffing			58.568	49.800	50.100
Afvalstoffenheffing			178.748	246.800	154.800

Woonlasten (lokale lastendruk) Ridderkerk

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de gemeentelijke heffingen en daarmee grotendeels de lokale lastendruk. Hierna worden de woonlasten voor burgers (woningen) en het bedrijfsleven (niet woningen/ bedrijven) inzichtelijk gemaakt.

Om de gemiddelde woonlasten in 2023 te berekenen, wordt uitgegaan van de berekende tarieven en de verwachte gemiddelde WOZ-waarde in 2023.

Lastendruk burgers (woningen)

Omschrijving	2021	2022	2023	Afwijking	
				Absoluut	In %
Eenpersoonshuishouden met een huurwoning					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Afval*	234,36	301,56	285,48	-16,08	-5,3%

Totaal	323,52	394,32	389,76	-4,56	-1,2%
Tweepersoonshuishouden met een huurwoning					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Afval*	325,44	388,56	383,28	-5,28	-1,4%
Totaal	414,60	481,32	487,56	6,24	1,3%
Meerpersoonshuishouden met een huurwoning					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Afval*	325,44	388,56	394,68	6,12	1,6%
Totaal	414,60	481,32	498,96	17,64	3,7%
Eenpersoonshuishouden met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 261.000					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Afval*	234,36	301,56	285,48	-16,08	-5,3%
OZB-eigendom **	232,60	231,48	236,73	5,25	2,3%
Riooleigendom	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Totaal	645,28	718,56	730,77	12,21	1,7%
Tweepersoonshuishouden met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 261.000					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Afval*	325,44	388,56	383,28	-5,28	-1,4%
OZB-eigendom **	232,60	231,48	236,73	5,25	2,3%
Riooleigendom	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Totaal	736,36	805,56	828,57	23,01	2,9%
Meerpersoonshuishouden met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 261.000					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Afval*	325,44	388,56	394,68	6,12	1,6%
OZB-eigendom **	232,60	231,48	236,73	5,25	2,3%
Riooleigendom	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Totaal	736,36	805,56	839,97	34,41	4,3%

* Het bedrag bij het jaar 2022 is inclusief gemiddeld variabel tarief.

** Op basis van het concepttarief voor 2023, dus exclusief aanpassing van het tarief na uitkomst hertaxatie 2023.

Lastendruk bedrijven (niet-woningen)

Omschrijving	2021	2022	2023	Afwijking	
+ = stijging en - = daling van lasten				Absoluut	In %
E: Niet-woning/bedrijf in eigendom met een WOZ-waarde van € 237.300					
Rioolgebruik	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
OZB-eigendom *	1.077,71	1.065,49	1.139,04	73,55	6,9%
Riooleigendom	89,16	92,76	104,28	11,52	12,4%
Totaal	1.256,03	1.251,01	1.347,60	96,59	7,7%

* Op basis van het concepttarief voor 2023, dus exclusief aanpassing van het tarief na uitkomst hertaxatie 2023.

Ridderkerk ten opzichte van buurgemeenten

De woonlasten van de omliggende gemeenten voor het belastingjaar 2023 zijn nog niet beschikbaar. Om de woonlasten te kunnen vergelijken wordt gebruik gemaakt van de woonlasten van deze gemeenten van 2022. Hierbij is gebruik gemaakt van de gegevens uitgegeven door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO). Er is hierbij uitgegaan van de woonlasten van een eenpersoonshuishouden en een gezin (meerpersoonshuishouden) met een koopwoning. Daarnaast is een overzicht gegeven van de geldende tarieven (2022) van gemeentelijke belastingen van deze gemeenten.

Tarieven per gemeente - eenpersoonshuishoudens

Gemeente	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	OZB-tarief	Gem. woningwaarde	Woonlasten eigenaar*	Woonlasten huurder*
Ridderkerk	233	186	0,0985%	332.000	746	325
Zwijndrecht	341	306	0,0957%	315.000	949	647
Hendrik-Ido Ambacht	265	160	0,0974%	375.000	791	426
Barendrecht	186	64	0,1016%	420.000	676	250
Albrandswaard	283	203	0,1172%	423.000	982	486

* Coelo-Atlas 2022

Tarieven per gemeente - meerpersoonshuishoudens

Gemeente	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	OZB-tarief	Gem. woningwaarde	Woonlasten eigenaar *	Woonlasten huurder *
Ridderkerk	328	186	0,0985%	332.000	842	421
Zwijndrecht	373	306	0,0957%	315.000	980	679
Hendrik-Ido Ambacht	374	191	0,0974%	375.000	930	564
Barendrecht	337	188	0,1016%	420.000	951	524
Albrandswaard	383	270	0,1172%	423.000	1.150	654

* Coelo-Atlas 2022

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Ridderkerk voert actief beleid op de beheersing van de risico's die de gemeente loopt. Gekeken wordt naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden bijvoorbeeld omdat het verzekeren ervan te duur zou zijn, wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. Op basis van de continu geïnventariseerde risico's en de beschikbare financiële middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) is het weerstandvermogen berekend. In dit risicoprofiel worden de belangrijkste trends en ontwikkelingen benoemd en meegewogen.

Risicoprofiel

Door actieve risicobeheersing heeft de gemeente in beeld wat de risico's zijn en is het mogelijk om het weerstandsvermogen te bepalen. Alle risico's worden voor zover mogelijk 2 maal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's. Het getoonde risicoprofiel is bepaald vanuit de inventarisatie en analyse zoals uitgevoerd tot en met 28 juni 2022. We kijken vanuit de huidige omstandigheden vooruit met als doel een actueel risicoprofiel te presenteren waarin rekening wordt gehouden met realistische scenario's voor de nabije toekomst.

De belangrijkste trends en ontwikkelingen worden benoemd en we nemen een geconsolideerd Corona risico op direct gerelateerd aan de mogelijke scenario's op korte termijn (1 jaar). Dit geldt eveneens voor de impact en de groeiende onzekerheid die de oorlog in Oekraïne op diverse vlakken met zich meebrengt. De gevolgen hiervan laten zich echter zien en voelen over de hele breedte van het risicoprofiel.

In het volgende overzicht worden de belangrijkste (geconsolideerde) risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij ieder risico worden kort de beheersmaatregelen weergegeven. De lijst met belangrijkste risico's omvat circa 89% van alle geïdentificeerde risico's.

Nr. Risico	Maatregelen/Opmmerkingen	Klasse	Financieel gevolg	Invloed	
1	Risicocluster tekorten uitvoering gedecentraliseerde taken sociaal domein	GRBAR organisatie, monitoring/ benchmarking, business intelligence, competentie-ontwikkeling, SPP	4	1.500.000	19,84%
2	Risico dat de BAR-organisatie haar taken niet kan uitvoeren binnen het beschikbaar gestelde budget	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring, business intelligence, competentieontwikkeling	4	1.200.000	14,51%
3	Risicocluster uitvoering wet- en regelgeving beveiliging data/ informatie/ gegevens/ privacy	GRBAR organisatie, Proces meldpunt datalekken, beheer register gegevensverzamelingen, Compliance	4	1.000.000	14,49%
4	Risicocluster uitvoering Jeugdwet- tekorten die ontstaan in de uitvoering van de Jeugdwet	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, transformatie keten, monitoring/ benchmarking, business intelligence	4	1.000.000	11,03%
5	Cluster Corona risicodekking Ridderkerk	Uitkomst van corona risicosimulatie	5	566.000	8,05%
6	Risico's niet te dekken binnen grondexploitaties	Uitkomst risico-inventarisatie	4	247.000	5,59%
7	Overschrijding van budget(ten) WMO	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, monitoring, business intelligence	5	400.000	5,25%
8	Risico tekorten in open eind-regelingen Schulddienstverlening, Schuldhulp- verlening, bijzondere bijstand	Schulddienstverlening: preventie, competentieontwikkeling, business intelligence	4	400.000	5,19%
9	Financiële- en imago-risico's op door de gemeente gesubsidieerde instellingen	Frequent toepassen audits, analyse P&C voortgangsrapportages van instellingen.	3	400.000	3,14%
10	Arbeidsongeschiktheid van collegelid/ -leden	Geaccepteerd risico i.p.v. verzekeren	1	1.287.000	1,62%

Totaal van alle risico 's: € 11.307.000

Het bovenstaande overzicht toont risico's die incidenteel schade op kunnen leveren met daarbij het maximale financiële gevolg. De onderstaande tabel geeft aan hoe groot de kans is in lengte van tijd en hoe de spreiding in tijd is terug te vertalen.

Kwantiteit	Referentiebeelden	Kansklasse	Toelichting kansklasse
10%	0 of 1 keer per 10 jaar	1	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.

30%	1 keer per 5 – 10 jaar	2	Deze klasse hanteren we voor risico's waarvan het niet waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar voordoen.
50%	1 keer per 2 – 5 jaar	3	Deze klasse hanteren we voor risico's die zich in het komende jaar wel maar ook niet kunnen voordoen.
70%	1 keer per 1 – 2 jaar	4	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar zullen voordoen.
90%	1 keer per jaar of meer	5	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar gaan voordoen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag € 11.307.000 ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Ridderkerk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Weerstandsvermogen	Geprognostiseerd saldo
Algemene reserve	31.812.620
Onvoorzien	25.000
Totaal weerstandscapaciteit	31.837.620

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Uit onderstaande tabel met zekerheidspercentages volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5.070.339 (benodigde weerstandscapaciteit).

Percentage	Bedrag
10%	€ 2.857.837
25%	€ 3.388.328
50%	€ 3.978.279
75%	€ 4.563.958
90%	€ 5.070.339
95%	€ 5.367.294

De normtabel biedt een waardering van het berekende ratio.

Ratio weerstandsvermogen	0	Beschikbare weerstandscapaciteit	0	31.837.620	0	6,3
		Benodigde weerstandscapaciteit		5.070.339		

Normtabel

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio. Het ratio weerstandsvermogen van de gemeente Ridderkerk valt met 6,3 binnen klasse A, wat staat voor een uitstekend weerstandsvermogen.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Ontwikkeling risicoprofiel

Trends & ontwikkelingen risicoprofiel Ridderkerk

In deze paragraaf worden de belangrijkste trends en ontwikkelingen in relatie gebracht met de risico's van de gemeente. De gemeente kan onzekerheden positief beïnvloeden door investeringen en

maatregelen te treffen. In deze paragraaf worden onzekerheden en risico's toegelicht en daarbij worden negatieve scenario's als input gebruikt.

Het sociaal domein laat nog steeds een trend zien van sterk stijgende kosten als het gaat om de het Wmo en de Jeugdwet. De kosten voor de uitvoering van de participatiewet stabiliseren. Het rijk past niet structureel bij. Als de stijgende kosten gedekt moeten worden uit het bedrag waarmee het gemeentefonds jaarlijks wordt aangepast leidt dat in de toekomst tot bezuinigingen.

Risico decentralisaties: De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond werkt met ingang van 2023 niet meer met het vlaktaks-model waardoor iedere deelnemende gemeente alleen nog uitgaven zal gaan hebben voor hun jeugdigen. Vanaf begroting 2023 wordt als kosten verdeelmethode voor de zorglasten gekozen voor een lastenraming die eenvoudiger en transparanter is en bijdraagt aan een realistischer raming. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gewenste verschuiving van gezamenlijke regionale anticipatie op onbekende risico's (Decentralisaties, 2014) naar individuele gemeentelijke verantwoordelijkheid voor en sturing op de jeugdhulpinzet (Regiovisie, 2023). Vanuit de ervaringen die komende periode worden opgedaan kan de risicobeheersing sterk worden verbeterd en het opgenomen risico veel scherper worden ingeschat.

Corona maakt inmiddels deel uit van ons bestaan. Ten tijde van het opstellen van dit profiel zijn de maatregelen nagenoeg volledig afgeschaald geweest maar worden in de zorg voorzichtig weer maatregelen geactiveerd. Het aantal besmettingen en ziekenhuisopnames neemt weer toe en wordt er rekening gehouden met overbelasting door schaarste van personeel in de zomer. Nieuwe pieken worden voorspeld in de herfst doorlopend tot aan het voorjaar van 2023. De scenario's die hierbij worden geschetst zijn wel milder van toon qua geschetste gevolgen en maatregelen. We zien dat de hieraan gekoppelde financiële risico's met betrekking tot corona nog steeds stevig zijn, maar substantieel lijken af te nemen ten opzichte van voorgaande jaren.

De oorlog in Oekraïne: De aanhoudende oorlog heeft in toenemende mate gevolgen voor de gemeente. Het realiseren van opvang en huisvesting voor de korte en langere termijn organiseren kunnen voor een grotere toename van benodigde weerstandscapaciteit gaan zorgen. Er gaat ambtelijke capaciteit naar de opvang en begeleiding van vluchtelingen en de administratieve organisatie hieromtrent. Aan de opvangtaak van de gemeente zijn vergoedingen gekoppeld. Vooralsnog geldt de insteek dat de gemeente geen financiële schade op mag lopen door de taken die hierin zijn ontstaan. We houden er rekening mee dat de kans op financiële schade als gevolg van de oorlog wel degelijk aanwezig is en toe zal nemen met het aanhouden er van.

Sterk stijgende energieprijzen, hoge inflatie: Onder andere door de oorlog en de sancties die het Westen oplegt aan Rusland blijven de prijzen van allerlei producten stijgen. Niet alleen van gas, olie en benzine, maar ook van voedingsmiddelen, ruwe grondstoffen en bouwmaterialen blijven de prijzen stijgen. Dit zorgt ervoor dat de inflatie flink is gestegen en rond de 10 procent ligt. De koopkracht neemt zo snel af dat het voor veel huishoudens problemen op kan gaan leveren. Bouw- en onderhoudskosten lopen eveneens hard op.

Schuldhelpverlening, bijzondere bijstand: Een groeiende groep inwoners en ondernemers zal naar verwachting een beroep gaan doen op ondersteuning bij het voorkomen/beperken van schulden en/of faillissement. De groep huishoudens die het risico loopt de vaste lasten niet meer te kunnen betalen neemt toe en beperkt zich niet tot de lage inkomens.

Oplopende kosten bedrijfsvoering (BAR-organisatie): Zoals eerder aangegeven versterken diverse ontwikkelingen elkaar momenteel. De capaciteit die nu op de aan crisis gerelateerde activiteiten wordt ingezet levert elders gebrek aan capaciteit op. Er is sprake van hoger ziekteverzuim onder gemeenteambtenaren, extra uitgaven op inhuur, hogere werkdruk. Er is hierbij sprake van een krappe arbeidsmarkt ook wel werknemersmarkt. Het werven van goed personeel wordt steeds lastiger en duurder. Vrijwillig ontslag kan een vlucht nemen en een toenemend risico gaan vormen omdat de vraag in de arbeidsmarkt groot is en de lokale overheid een lastige concurrentiepositie heeft.

ICT/ Informatiebeveiliging: De bescherming van alle gevoelige informatie en het aanbieden van moderne en veilige digitale product- en dienstverlening ontkomt ook niet aan oplopende kosten van noodzakelijk onderhoud, beheer en doorontwikkeling. De kosten voor ICT en informatiebeveiliging lopen de laatste jaren sneller op. De gemiddelde kosten per inwoner ontwikkelt zich komende periode van € 95 richting € 100. Dit heeft alles te maken met de toenemende eisen die noodzakelijkerwijs worden opgelegd en synchroon hieraan onder meer de ontwikkeling van kennis en kunde bij kwaadwillenden. Het verschil tussen de investering die werkelijk wordt gedaan en wat er gemiddeld nodig is vormt een belangrijke indicatie voor de risico-inschatting.

De gemeente krijgt steeds meer last van bovengenoemde ontwikkelingen als het gaat om bijvoorbeeld het *assetmanagement* (beheer en onderhoud van gemeentelijke eigendommen zoals gebouwen, gemalen etc.). Bouw- en onderhoudsbedrijven hebben veel werk terwijl personeel schaars is en grondstoffen en bouw materiaal veel duurder worden.

Arbeidsongeschikt van Collegen is een geaccepteerd risico. Hiervoor wordt gekozen in plaats van kostbare verzekering.

Bestuurlijke en financiële verhoudingen Rijk en decentrale overheden (risico Rijksbijdrage gemeentefonds). Er is sprake van een (toegenomen) disbalans tussen financiële en bestuurlijke verhoudingen tussen Rijk en decentrale overheden. Onder andere de schommelingen in de bijdragen van het gemeentefonds en onzekerheid over de toekomst van de verdeling van het gemeentefonds vormt een risico. Dit risico valt momenteel buiten de top 10.

Verbonden partijen. Risico's van bijna alle risicodragende verbonden partijen worden in de loop van 2022 en 2023, in één cluster samengevoegd gerelateerd aan paragraaf verbonden partijen. Voor de verbonden partijen wordt één risicoprofiel opgesteld waarop een risicosimulatie wordt uitgevoerd. Op dit moment komt dit clusterrisico niet terug in de top 10. Uitzondering hierop vormt nu nog de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond welke nu nog onderdeel is van het cluster risico decentralisaties en de uitvoering van de Jeugdwet, welke prominent aanwezig zijn in de top 10. Het risico van de gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard levert momenteel een positief risico op en is niet langer negatief van invloed op de benodigde weerstandscapaciteit.

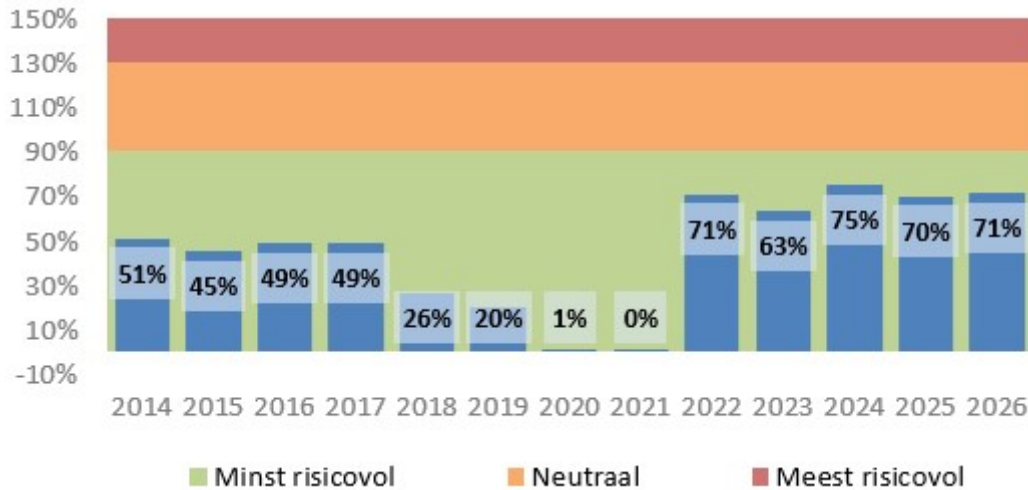
Kengetallen

De financiële positie van de gemeente wordt onder andere in beeld gebracht met kengetallen. De gehanteerde kengetallen worden onder meer berekend op basis van de geprognostiseerde balans. De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in drie categorieën. Deze categorieën sluiten aan bij de landelijk vastgestelde signaleringswaarden. Categorie A is het minst risicovol, categorie C het meest. De normeringen bij deze kengetallen geven een indicatie van de houdbaarheid van de financiën. De kengetallen samen geven een algemeen beeld over de financiële gezondheid.

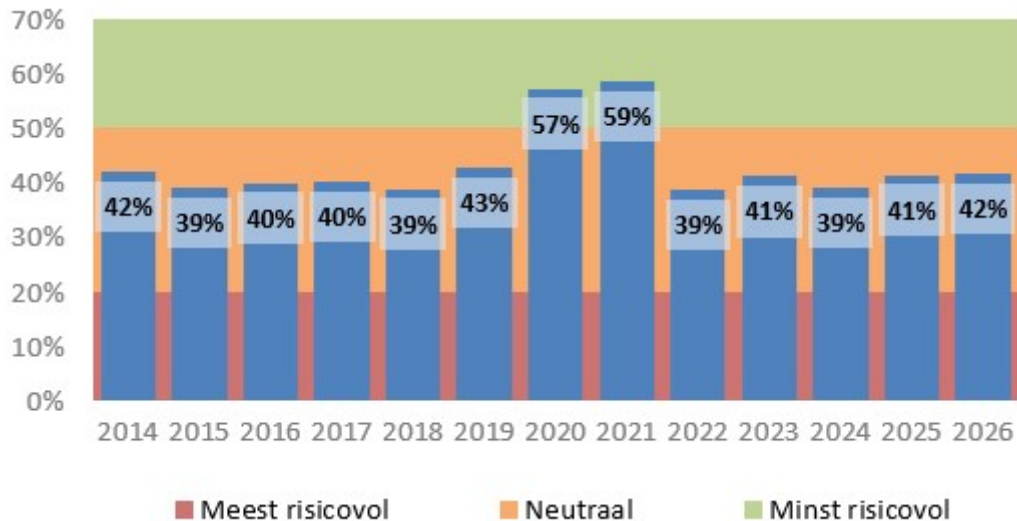
Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Kengetallen	Jaarrekening 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	0,3%	71,0%	63,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd	-0,9%	69,8%	62,0%
Solvabiliteitsratio	58,6%	38,7%	41,1%
Grondexploitatie	-3,0%	-4,6%	-4,2%
Structurele exploitatieruimte	1,6%	2,5%	3,8%
Belastingcapaciteit	96,8%	97,1%	94,2%

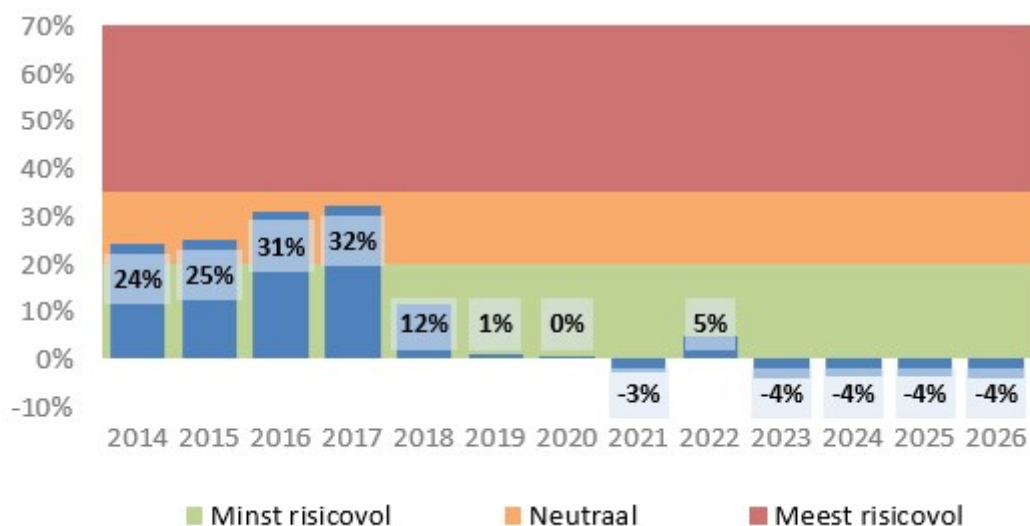
De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de opbrengsten. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De schuldquote blijft ruim binnen categorie A. De stijging van de schuldquote wordt veroorzaakt door het aantrekken van leningen om het financieringstekort op te vangen als gevolg van de ambities en investeringen die de komende jaren zijn gepland.

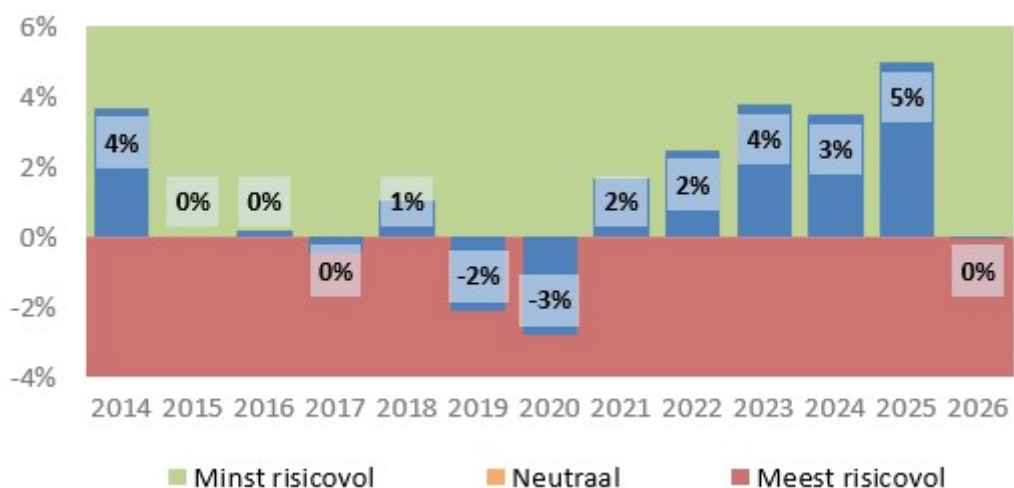
De **solvabiliteitsratio** geeft aan welk gedeelte van het bezit met eigen vermogen is gefinancierd. Na een aantal jaren met een solvabiliteit van boven de 50% zien we een daling. Dit is te verklaren door het aantrekken van aanvullend vreemd vermogen, waardoor de solvabiliteit weer enigszins terugloopt. De ratio komt hierdoor in categorie B.

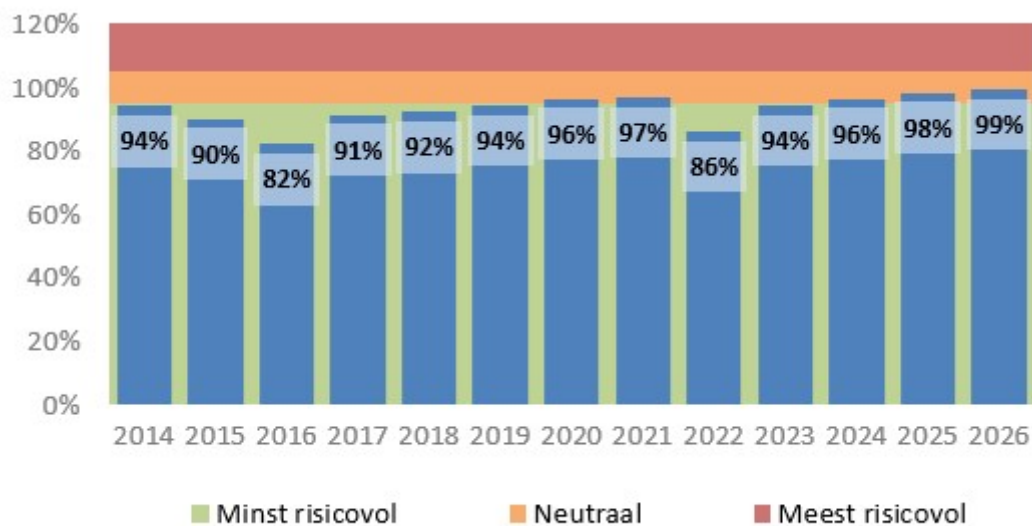
Het kengetal **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond, kosten minus de opbrengsten in de grondexploitatie, is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De (licht) negatieve uitkomst in de jaren 2023 tot en met 2026 is de vertaling van gunstige, winstgevendende, boekwaardes. Het kengetal grondexploitatie valt daardoor in categorie A.

De **structurele exploitatieruimte** is van belang om te kunnen beoordelen of de structurele ruimte voldoende is om structurele lasten te dragen. De marge tussen categorie A en C is klein. De meerjarige ontwikkeling laat nog altijd een schommeling net boven de 0 zien, waarbij de waarde een verbetering laat zien ten opzichte van de begroting 2022. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

De benutte **belastingcapaciteit** geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 2022. De belastingdruk ligt nog onder het landelijke gemiddelde, maar schuift wel dichterbij de 100% (het landelijk gemiddelde). Ook meerjarig wordt de ontwikkeling van de lastendruk vergeleken met het gemiddelde in 2022. Gegevens van 2023 zijn nog niet bekend en dus geeft de vergelijking een scheef beeld. Het landelijk gemiddelde zal namelijk niet gelijk zijn aan die van 2022.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen. Dit zijn wegen, openbare verlichting, riolering, civiele kunstwerken, water, groen en gebouwen. Kapitaalgoederen hebben onderhoud nodig, zodat wij een veilig gebruik kunnen waarborgen. Zowel meerjarig groot onderhoud als klein onderhoud. De kosten daarvan en de planning worden vastgelegd in beheerplannen.

Onze uitgangspunten daarbij zijn: het actuele beleidskader, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, de nota Reserves en Voorzieningen 2021-2024 en de Financiële Verordening 2017 (inclusief afschrijvingstabel). In het kader van het financieel toezicht hecht ook de provincie grote waarde aan actuele beheerplannen. De beheerplannen laten zien of de budgetten de komende jaren voldoende zijn om aan de vastgestelde beleidskaders te voldoen.

In onderstaande tabel zijn de beschikbare beheerplannen weergegeven.

Beheerplannen	Vastgesteld	Looptijd t/m	Herziening in	Reserve
Openbare verlichting	2020	2024	2024	Nee
Civiele Kunstwerken	2020	2024	2024	Nee
Groen- en recreatiegebieden	2020	2024	2024	Nee
Speelterrinen	2020	2024	2024	Nee
Wegen	2020	2024	2024	Ja
Programma Stedelijk Water (voorheen GRP)	2017	2022	2022	Ja
Waterhuishouding	2020	2024	2024	Nee
Haven	2018	2023	2023	Ja
Meerjarenonderhoudsplannen gebouwen	2018	2021	2022	Ja
Meerjarenonderhoudsplannen sportaccommodaties	2018	2021	2023	Ja

Openbare verlichting

Kerncijfers

- 8.175 armaturen
- 8.259 lampen
- 7.983 lichtmasten

Beheer

Naast de gemeente zijn ook andere beheerders verantwoordelijk voor de openbare ruimte met openbare verlichting. Zoals bijvoorbeeld de wegen met verlichting in eigendom van het Waterschap Hollandse Delta. De lichtmasten worden gemiddeld elke vier jaar visueel geïnspecteerd tijdens de lampvervanging. Stabiliteits-/sterktemetingen van lichtmasten vinden plaats wanneer lichtmasten 40 jaar oud zijn. Onveilige situaties, vaak gemeld door burgers en bedrijven, worden veelal direct opgelost. Armaturen hebben een gemiddelde levensverwachting van 25 jaar.

Vooruitblik

De online dienstverlening wordt verbeterd met behulp van nieuwe software. Daarnaast vindt een aanbesteding van een nieuwe raamovereenkomst plaats. In de nieuwe raamovereenkomst wordt rekening gehouden met technische- en wettelijke ontwikkelingen. Op 24 februari 2023 stopt de productie van de conventionele PL-lamp (spaarlamp). Op 1 september 2021 werden namelijk twee EU-verordeningen aangescherpt: de SLR 'Single Lighting Regulation' of Ecodesign regeling en de 'Restriction of Hazardous Substances' (RoHS) richtlijn. De SLR beoogt de energie-efficiëntie van verlichting aan te scherpen en zo een duurzamer klimaat af te dwingen. De RoHS bevat voorschriften die het gebruik van gevaarlijke stoffen in elektr(on)ische apparatuur beperken.

PL-lampen hangen met name op plekken waar het licht langdurig moet branden, zoals langs de weg in woonwijken, winkelcentra en op fiets- en voetpaden. De uitfasering van deze lampen betekent dat deze na het verstrijken van de geldigheidsdatum niet meer in Europa op de markt worden gebracht. Veel van deze oudere lampen zijn al uit het straatbeeld van Ridderkerk verdwenen door de transitie naar ledverlichting. Op plaatsen waar deze oudere lampen met bijbehorende armaturen nog aanwezig zijn, is het mogelijk om zogenaamde retrofit ledlampen te gebruiken. Dan hoeft het armatuur nog niet te worden vervangen. Dit wordt financieel afgewogen tegen een snellere overstap naar compleet nieuwe ledarmaturen.

Budget

Openbare verlichting	Begroot
Klein onderhoud	268.300
Groot onderhoud	437.100
Investeringen	280.200
Totaal openbare verlichting	985.600

Civiele kunstwerken

Kerncijfers

- 66 fiets-/voetbruggen
- 23 verkeersbruggen/viaducten
- 144 overige kunstwerken

Beheer

Onder de categorie civiele kunstwerken vallen bruggen, tunnels, viaducten, duikers, damwanden, kademuuren, steigers en dijktrappen. Een civiel kunstwerk wordt elke vijf jaar uitgebreid geïnspecteerd volgens de CUR 117 aanbeveling categorie B2 (toestandsinspectie), B5 (herstel advies) en C2 (meerjarenonderhoudsplanning en budgetraming). Houten bruggen en kunstwerken, die meer onderhoud vragen, worden in de tussenliggende periode een aantal keer visueel geschouwd. Op basis van de inspectieresultaten worden de jaarlijkse onderhouds- en vervangingsmaatregelen bepaald. Deze maatregelen kunnen variëren van klein onderhoud tot grootschalige vervangingen.

Vooruitblik

Het klein onderhoud zal zich voornamelijk toespitsen op schoonmaken, conserveren en het repareren van kleine schades. In 2023 wordt het groot onderhoud van het ponton aan De Schans uitgevoerd en wordt het geluidsscherm langs de A15/A16 toegevoegd aan het areaal van de civiele kunstwerken. De voorbereidingen voor het herstel van de damwanden aan de Boelewerf/Werfkade lopen door in 2023. Verwachting is dat deze pas in 2024 definitief kunnen worden hersteld.

Budget

Civiele kunstwerken	Begroot
Klein onderhoud	256.800
Groot onderhoud	50.000
Investeringen	8.095.600
Totaal civiele kunstwerken	8.402.400

Openbaar groen, inclusief recreatiegebieden

Kerncijfers

- 18.187 bomen
- 279.388 m2 cultuurbepanting
- 1.406.813 m2 gras
- 7.723 m2 haag
- 343.544 m2 natuurlijke bepanting

Beheer

De gemeente beheert twee recreatiegebieden, namelijk de Gorzen/Ridderhaven en het Reijerpark. De Grienden zijn in beheer bij het Zuid-Hollands Landschap. De Donckse Velden, het Oosterpark en de Wevershoek zijn in beheer bij het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. Het Donckse Bos valt onder de Stichting Het Huys ten Donck. Voor het Waalbos is een beheerovereenkomst afgesloten met Staatsbosbeheer. De surfbocht bij het Waalbos is in beheer van het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde (NRIJ). Er vindt nog overleg plaats over de toekomst van het NRIJ.

Voorheen werden alleen de grootste stukken onkruid verwijderd uit de plantvakken. Het kwaliteitsniveau (de beeldkwaliteit) was daardoor constant, maar het zag er nooit helemaal schoon uit. Door - zoals nu gebeurt - het onkruid meerdere keren per jaar volledig te verwijderen, wordt nieuwe onkruidgroei sterker geremd. De plantvakken worden tien keer per jaar geschoffeld. Daarbij worden drie keer per jaar alle plantenresten afgevoerd. De andere keren mag de aannemer een gedeelte van het geschoffelde onkruid laten liggen.

De kwaliteit van het bomenbestand wordt bewaakt door middel van boomveiligheidscontrole-onderzoeken. Uit deze 3-jaarlijkse controles volgen de maatregelen die genomen moeten worden om het bomenbestand vitaal en veilig te houden. In sommige gevallen is het nodig om bomen te kappen. In veel gevallen kan worden volstaan met snoei-onderhoud.

Vooruitblik

In 2023 zullen met name de acties voortvloeiend uit de Groenvisie bij het uitvoeren van projecten in de wijk zichtbaar worden. Er zal gewerkt worden aan beter groen dat klimaatbestendig is. Meer aandacht voor biodiversiteit en ander onderhoud van gazons. Dit zal in de openbare ruimte zichtbaar zijn aan betere en met name in omvang grotere groeiplaatsen voor bomen, de inrichting qua soort van bomen en de beplanting.

Budget

Openbaar groen	Begroot
Onderhoud, incl. groot onderhoud	2.231.500
Totaal openbaar groen	2.231.500

Speelvoorzieningen

Kerncijfers

- 40.373 m2 kunstmatige valondergrond
- 175 speelplekken
- 809 speeltoestellen

Beheer

De gemiddelde levensduur van speeltoestellen is 12 tot 15 jaar. Hierbij is geen rekening gehouden met vandalisme, wel met slijtage door veelvuldig gebruik en speelschade. De speelvoorzieningen worden vervangen aan de hand van een flexibel vervangingschema waarbij de budgetten voor vervanging beschikbaar zijn in het theoretische vervangingsjaar. Het moment van werkelijke vervanging van een toestel wordt mede bepaald door de technische staat van het toestel. Geprobeerd wordt om speellocaties zoveel mogelijk in zijn geheel te renoveren. Dit biedt opties om de nieuwe inrichting beter aan te laten sluiten op vraag en gebruik. De werkelijke gebruikers worden zoveel mogelijk bij de nieuwe inrichting betrokken. Door middel van enquêtes waarin de bewoners en in het bijzonder de kinderen hun voorkeur voor speeltoestellen en andere wensen voor de speelplek door kunnen geven. Al deze gegevens worden gebruikt voor het maken van een nieuwe inrichting van de speelplek.

Vooruitblik

De speeltoestellen worden jaarlijks vier keer op veiligheid geïnspecteerd. Aan de hand van de resultaten van de laatste veiligheidsinspectie van het jaar wordt de planning voor 2023 gemaakt. Naast veiligheid kunnen sterk gewijzigde demografische gegevens in een wijk of het einde van de levensduur van de speeltoestellen een aanleiding zijn om een speelplek in de planning voor herinrichting op te nemen. Tijdens de voorbereidingen voor de herinrichting van een speelplek worden de gebruikers en buurtbewoners bij het proces betrokken. Eerst wordt de mogelijkheid geboden ideeën kenbaar te maken. Daarna worden op basis van de meest realistische ideeën twee ontwerpen met speeltoestellen gemaakt. Tenslotte kan iedereen, maar bij voorkeur de kinderen, hieruit een keuze maken. Het ontwerp met de meeste stemmen wordt aangelegd.

Budget

Speelvoorzieningen	Begroot
Klein onderhoud	425.500
Groot onderhoud	29.600
Investeringen	539.400
Totaal speelvoorzieningen	994.500

Wegen, fiets- en voetpaden (verhardingen)

Kerncijfers

- 585.681 m2 asfalt
- 1.754.869 m2 bestrating
- 1.109 m goot
- 20.830 kolken
- 42.647 m2 overige verharding

Beheer

Naast landelijk geldende uitgangspunten voor onderhoud aan wegen is rekening gehouden met de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Voor de periode 2020-2024 is het uitvoeringsprogramma bepaald. Dit gebeurt op basis van de inspectie, onderzoeken, levensduur, uitstraling (kwaliteitsniveau) en binnenstedelijke ontwikkelingen. Bij asfaltwerken dient vertraging van het noodzakelijk onderhoud

voorkomen te worden in verband met kapitaalvernietiging. Stellen wij het onderhoud aan het asfalt te lang uit? Dan zijn zwaardere of duurdere maatregelen nodig. Elementenverharding kent geen kapitaalvernietiging. Bij uitstel loopt enkel de beeldkwaliteit terug. Naast groot onderhoud vindt er klein onderhoud plaats. Waar groot onderhoud gericht is op het in goede staat brengen, is klein onderhoud gericht op het in goede staat houden, bijvoorbeeld plaatselijk herstel van verzakte bestrating. Binnen het dagelijks onderhoud worden de gevaarlijke situaties direct verholpen. Waar de veiligheid in het geding is, wordt dus direct onderhoud gepleegd. Dit kan bijvoorbeeld een spoelgat in de weg of losse tegels door boomwortels zijn.

Vooruitblik

In 2023 wordt de verharding van de volgende straten vervangen:

- Diverse straten in de Bloemenbuurt
- Diverse straten in de Rivierenbuurt
- Markstraat/Dintelstraat
- Rijksstraatweg tussen de Noldijk en Voorweg
- Middenmolendijk tussen de Donkerslootweg en Hugo de Groothof

Groot onderhoud vindt plaats op onder andere de Jhr. Van Karnebeekweg tussen de Mr. Thorbeckestraat en de Burgemeester de Zeeuwstraat, en de Klooslaan tussen de Merodelaan en de Perkstraat.

De kwaliteitsverbetering van de elementenverharding wordt in 2023 voortgezet. De wegininspectie, in combinatie met beeldkwaliteitschouw, is daarbij leidend. Verhardingen op het kwaliteitsniveau C en D krijgen prioriteit.

Budget

Wegen	Begroot
Klein onderhoud	2.063.800
Groot onderhoud	1.621.300
Investerings	4.099.000
Saldo van storting en onttrekking reserve	-511.900
Totaal wegen	7.272.200

Stand reserve per 1 januari 2023	4.253.000
Storting	1.123.600
Onttrekking	-1.635.500
Stand reserve per 31 december 2023	3.741.100

Riolering

Kerncijfers

- 294 km riolering
- 50 km drukriolering en persleidingen
- 22.000 rioolaansluitingen
- 47 rioolgemalen
- 119 drukrioleringspompen
- 2 tunnelgemalen
- 3 oppervlaktegemalen
- 9 bergbezinkvoorzieningen
- 2 bergingsriolen

Beheer

Riolering is van belang voor de volksgezondheid, de kwaliteit van de leefomgeving, de bodem en het grond- en oppervlaktewater. De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling van het stedelijk afvalwater en hemelwater. Daarnaast proberen we eventuele nadelige gevolgen van de grondwaterstand te beperken. Het beleid ten aanzien van het beheer van riolering is verankerd in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 (GRP), dat in 2017 door de Raad is vastgesteld.

De kosten worden gedekt binnen de rioolheffing. De kosten zijn opgedeeld in twee stromen:

1. Het beheer- en onderhoud, exploitatiekosten.
2. Vervangingsinvesteringen, die betrekking hebben op alle onderdelen van de (afval)waterketen.

Eind 2020 is de stresstest wateroverlast opgeleverd. In nieuwe ruimtelijke ontwerpen wordt rekening gehouden met de kwetsbaarheden (wateroverlast) die uit de stresstest naar voren zijn gekomen.

Vooruitblik

In 2023 maken we een start met het vervangen van riolering in de wijken West en Centrum en in de Rivierenbuurt in Bolnes. In het gebied rondom de Donckselaan koppelen we de openbare verharding van het riool af, waardoor hemelwater direct naar het oppervlaktewater wordt gebracht. De rioleringswerkzaamheden aan de Markstraat en Dintelstraat worden afgerond en de eerste fase van het vervangen van het riool in de Bloemenbuurt wordt voltooid. De afvoerstructuur vanuit de Kerkepolder (omgeving Noordenweg) wordt verbeterd. We gaan verder met de voorbereiding en het ontwerp voor het afkoppelen van verharding in het Centrumgebied (Ridderhof en Jorisplein). Bij alle rioolvervangingsprojecten proberen we klimaatadaptieve maatregelen zoveel als mogelijk (en indien noodzakelijk) in te bedden. Dit doen we in samenspraak met onze inwoners, ondernemers en woningbouwverenigingen. De gemeente heeft hierbij een stimulerende rol, bijvoorbeeld in het vergroenen van tuinen en het afkoppelen van daken.

Budget

Riolering	Begroot
Onderhoud	1.741.600
Investeringen	2.352.300
Totaal riolering	4.093.900

Waterhuishouding

Kerncijfers

- 43.021 m natuurlijke oever
- 14.148 m natuurvriendelijke oever
- 27.184 m oeverbeschoeiing
- 336.103 m² watergangen

Beheer

Het waterschap is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit en de waterkwantiteit van al het water in de gemeente. Daarbij onderhoudt het waterschap de hoofdwatgangen. Het overige water wordt grotendeels door de gemeente onderhouden. Maar ook Rijkswaterstaat, de provincie, diverse natuurorganisaties en particulieren zijn deels verantwoordelijk voor het onderhoud van sommige watergangen.

Het waterschap controleert of het onderhoud naar behoren wordt uitgevoerd. Zo mogen er bijvoorbeeld niet te veel bagger of waterplanten aanwezig zijn in het water. Het beleid van het waterschap is daarom sterk richtinggevend voor het waterbeheer van de gemeente. Op basis van metingen van de baggeraanwas op de waterbodem bepalen we welke watergangen worden gebaggerd.

Het waterschap baggert zelf de hoofdwatgangen. Is de aanliggende grond van de gemeente, dan zijn wij verplicht deze bagger te ontvangen. De gemeente betaalt dan ook voor het transporteren en afvoer ervan.

Beschoeiingen worden op basis van inspecties vervangen. Daarbij is veiligheid vaak doorslaggevend. Voordat over wordt gegaan tot vervanging wordt onderzocht of het mogelijk is een natuurlijke oever te maken. Dan is geen nieuwe beschoeiing nodig en krijgt de flora en fauna een kans beter tot ontwikkeling te komen.

Vooruitblik

In Ridderkerk zal in 2022 vermoedelijk een aantal watergangen worden gebaggerd, vaak naar aanleiding van de resultaten uit steekproeven en meldingen van inwoners. Het waterschap heeft nog geen inzicht in het baggerwerk. Als gevolg van de PFA- problematiek is het mogelijk dat er slechts beperkt gebaggerd wordt. Dit achterstallig onderhoud moet mogelijk later ingehaald worden. In alle watergangen zal maaionderhoud plaatsvinden. Riet en waterplanten worden zo veel mogelijk verwijderd, vaak zal gefaseerd worden gemaaid of blijven er delen staan. Hierbij is ook extra aandacht voor vislocaties. Door de lange warme zomers zijn er wel vaker problemen bij het (maai)onderhoud en door blauwalg in verband met de hoge watertemperatuur. Op een beperkt aantal locaties zal beschoeiing worden vervangen.

Budget

Waterhuishouding	Begroot
Klein onderhoud	374.600
Groot onderhoud	175.600
Investeringen	86.200
Totaal waterhuishouding	636.400

Afvalinzameling

Kerncijfers

618 verzamelcontainers, waarvan 42 glas, 127 oud papier/karton, 242 GFT en 207 PMD+restafval.

Beheer

In de huidige situatie is het onderhoud, de reiniging en de garantie van de ondergrondse containers geborgd in een onderhoudsovereenkomst van de gemeente met de leverancier. Het betreft in totaal 618 containers voor restafval, papier/karton, gft en glas. De (ondergrondse) container is onderdeel van de openbare ruimte (onroerende goederen) en komt als investering ten laste van de gemeente. De N.V. BAR Afvalbeheer faciliteert de gemeente in de aanschaf, plaatsing en het onderhoud van de ondergrondse containers.

Haven

Kerncijfers

De gemeente Ridderkerk bezit een eigen haven aan de rivier De Noord. Twee delen zijn te onderscheiden. Aan de noordzijde een industriehaven met twee watergebonden bedrijven en een passantensteiger. Aan de zuidzijde een recreatiehaven met twee jachthavens. Behalve de passantensteiger worden de overige delen verhuurd.

Beheer

Binnen het groot onderhoud (reserve) wordt nu nog gerekend met het eens in de vijf jaar baggeren van de haven. Als gevolg van onder andere toename van scheepsbewegingen bij De Noord, onzekerheden over de aanwas van baggerslib en verplaatsing van baggerslib binnen de haven, is er de komende jaren meer behoefte aan monitoring door dieptemetingen. Monitoring is in 2021 gestart. Doelstelling hiervan is het structureel kunnen prognosticeren van de hoeveelheid baggerslib en de baggerfrequentie.

De aanwezige constructies worden incidenteel vervangen. Hier worden geen structurele middelen voor gereserveerd. Indien nodig wordt extra budget aangevraagd.

Vooruitblik

Intentie is om onze eigen haven meer toekomstbesteding te maken. Hiervoor ondernemen we de volgende acties:

- De huurcontracten worden in 2024 opnieuw bekeken en verlengd waar nodig.
- Als gevolg van de monitoring wordt een lange termijnplanning voor het baggeren opgesteld.
- Met de jachthavens worden afspraken gemaakt over de verdeling van de baggerkosten.
- De eigen meerpalen worden vervangen. Dit doen we in combinatie met de meerpalen van beide jachthavens.
- Uitbreidingen van voorzieningen voor onze passantensteiger worden onderzocht.

Budget

Haven	Begroot
Klein onderhoud	27.200
Saldo van storting en onttrekking reserve	32.700
Totaal haven	59.900

Stand reserve per 1 januari 2023	649.600
Storting	32.700
Onttrekking	0
Stand reserve per 31 december 2023	682.300

Gebouwen

In 2018 zijn de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) voor alle accommodaties vastgesteld en zijn hiervoor de benodigde financiële reserves op orde gebracht. Het onderhoud wordt conform MJOP uitgevoerd.

Kerncijfers

Op 31 december 2021 had de gemeente 52 accommodaties in eigendom. Dit zijn:

- Het gemeentehuis en de voormalige gemeentewerf.
- (Voormalige) onderwijsgebouwen.
- Binnensportaccommodaties (gymzalen/sporthallen).
- Sportcomplexen.

- Peuterspeelzaal en kinderdagverblijven.
- Wijkcentra.
- Een rouwcentrum.
- Enkele bedrijfsruimten.
- Enkele woningen.

Beheer

In april 2016 is het uitvoeringsprogramma van het Integraal Accommodatieplan Ridderkerk (IAP) vastgesteld. Het IAP is in het voorjaar van 2019 geactualiseerd (AIAP) en vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin wordt richting gegeven aan de toekomst van verschillende gemeentelijke gebouwen. Voor een groot aantal gemeentelijke gebouwen (waarvoor in het kader van het IAP geen ingrijpende wijzigingen worden voorgesteld) is een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. In het MJOP zijn de kwaliteitscriteria voor de gebouwen die van strategisch belang zijn vastgesteld. De algemene conditie van onze gebouwen is tussen 5 (matig) tot 3 (voldoende).

Op basis van het beleid passen wij duurzaam beheer toe en voldoen we aan de Arbo- en veiligheidsvoorschriften.

Onderwijsgebouwen

Jaarlijks stelt de gemeente een jaarprogramma vast op basis van aanvragen door schoolbesturen. In dit jaarprogramma zijn alle uitbreidingen en nieuwbouw van schoolgebouwen opgenomen, inclusief de financiële consequenties daarvan. De aanvragen voor het jaarprogramma worden getoetst aan Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Ridderkerk 2021.

Sport- en Welzijnsaccommodaties

Voor een groot aantal gemeentelijke gebouwen (waarvoor in het kader van het IAP geen ingrijpende wijzigingen worden voorgesteld) is een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld.

Rouwcentrum

Bij de begraafplaats Vredenhof bevindt zich een rouwcentrum voor rouwbezoeken en uitvaartplechtigheden. Het rouwcentrum wordt gebruikt voor diensten voorafgaande aan een begrafenis op Vredenhof en Rusthof, maar ook als wordt gekozen voor crematie of elders begraven is de aula geschikt voor een plechtigheid vooraf.

Vooruitblik

Geen teksten aangeleverd.

Budget

Gemeentelijke gebouwen	Begroot
Klein onderhoud	2.238.200
Groot onderhoud	365.100
Investeringen	85.500
Saldo van storting en onttrekking reserve	152.600
Totaal gemeentelijke gebouwen	2.841.400

Stand reserve per 1 januari 2023	2.951.400
Storting	512.100
Onttrekking	-359.500
Stand reserve per 31 december 2023	3.104.000

Sportaccommodaties	Begroot
Klein onderhoud	1.995.700
Groot onderhoud	318.600
Investeringen	4.523.700
Saldo van storting en onttrekking reserve	-59.600
Totaal sportaccommodaties	6.778.400

Stand reserve per 1 januari 2023	1.373.400
Storting	250.000
Onttrekking	-309.600
Stand reserve per 31 december 2023	1.313.800

Onderwijsgebouwen	Begroot
Onderhoud	2.941.500
Investeringen	10.669.000
Totaal onderwijsgebouwen	13.610.500

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering beschrijven we de plannen en acties op het gebied van liquiditeitsbeheer, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's voor de jaren 2023 tot en met 2026. Naast enkele onderwerpen die verplicht onderdeel uitmaken van deze paragraaf, gaan we ook in op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

Wettelijke kaders en treasurystatuut

De wettelijke kaders rondom de financieringsfunctie zijn vastgelegd in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). Beheersing van de financiële risico's speelt daarin een belangrijke rol. De uitwerking van deze kaders zijn vastgelegd in de financiële verordening 2017 en het treasurystatuut 2017.

In 2017 zijn de financiële verordening en het treasurystatuut herzien en vastgesteld. Hierna zijn er geen wijzigingen meer geweest in wet- en regelgeving of in het gemeentelijk beleid. Aanpassing van de financiële verordening of het treasurystatuut is daarom op dit moment niet aan de orde. Wel heeft het college in 2021 de 'Nota garantstellingen en leningen 2021' vastgesteld. In deze nota zijn de spelregels en beleidskaders rondom garantstellingen en leningen vastgelegd bedoeld als uitwerking van hetgeen in het treasurystatuut is opgenomen.

Rentevisie en rentebeleid

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting. Het is, gezien de omvang van de bedragen, gewenst uw raad inzicht te geven in de keuzemogelijkheden en de factoren die invloed op de rente hebben. Dit alles vatten wij samen onder de term 'rentebeleid'. We maken daarbij onderscheid tussen korte rente en lange rente. Van korte rente is sprake bij leningen tot maximaal 1 jaar en van lange rente bij termijnen van 1 jaar of langer.

Het is van belang de renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt te volgen vanwege de mogelijke risico's die ze voor ons inhouden. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwlettend en maken gebruik van de (online) informatie van een aantal geldverstrekkers.

De rente is de afgelopen jaren historisch laag geweest. De vooruitzichten voor de wereldeconomie zijn als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne echter ongunstiger geworden. De oorlog leidt tot een sterke stijging van de prijzen van energie en andere grondstoffen. Ook is de onzekerheid over de economische situatie toegenomen. De centrale banken, waaronder de ECB, zullen het monetaire beleid (geleidelijk) verkrappen. Dit jaar zijn de officiële tarieven van de ECB met 50 basispunten verhoogd en liggen verdere verhogingen in vooruitzicht. In de loop van 2023 zal de rente verder worden verhoogd. De ECB heeft al besloten om de effectenaankopen in het derde kwartaal van dit jaar te beëindigen.

De rente voor een kasgeldlening (looptijd < 1 jaar) was de afgelopen jaren negatief. Ook deze rente kent een stijgende trend. Zolang het gunstiger is om liquiditeitstekorten een kasgeldlening af te sluiten in plaats van gebruik te maken van de kredietfaciliteit op de rekening courant, maken we gebruik van deze faciliteit met inachtneming van de kasgeldlimiet.

Rentevisie BNG

Afgaande op recente besluiten van de ECB verwachten we dat het monetaire beleid sneller zal worden verkrapt dan eerder was aangenomen. Bovendien komt de inflatie in 2022 en 2023 nog hoger uit dan eerder was voorzien. In verband met deze ontwikkelingen zijn de verwachtingen voor de rentetarieven in alle looptijden naar boven bijgesteld.

	Actueel	Over een jaar Prognose BNG
euribor 3 mnd	0,28%	1,3-1,5 %
euroswap 5 jaar	1,55%	2,4-2,6 %
euroswap 10 jaar	1,81%	2,6-2,8 %
euroswap 30 jaar	1,63%	2,8-3,0 %

Renterisicobeheer

Algemeen

In dit onderdeel krijgt u inzicht in de renterisico's van de gemeente. Risicobeheersing vormt één van de pijlers van de Wet Fido. Voor de bepaling van de renterisico's die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn twee normen verplicht gesteld: de rente-risiconorm heeft betrekking op

leningen met een looptijd vanaf 1 jaar en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Het doel van deze normen is om de budgettaire risico's als gevolg van rentestijging te beperken.

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet heeft de wetgever een norm gesteld voor het maximum bedrag aan kortlopende middelen (looptijd tot maximaal een jaar) waarmee de gemeente haar activiteiten mag financieren. Het doel van deze limiet is het risico te voorkomen dat fluctuaties van de korte rente direct grote impact hebben op de rentelasten tijdens het boekjaar.

Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, dient dit te worden gemeld bij de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, inclusief een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Hieronder is een prognose opgenomen van de kasgeldlimiet over 2023. Als er sprake is van een liquiditeitstekort, wegen wij af of het zinvol is om gebruik te maken van kortlopende of langlopende financiering, afhankelijk van de rentestand en de financieringsbehoefte. In 2023 maken we maximaal gebruik van kortlopende financiering en de kasgeldlimiet.

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Totaal vlottende schuld	12.117.961	12.117.961	12.117.961	12.117.961
Totaal vlottende middelen	479.404	479.404	479.404	479.404
Gemiddeld saldo schuld (-) of overschot	-11.638.557	-11.638.557	-11.638.557	-11.638.557
Kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal 2023	139.330.103			
Bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,5%			
Kasgeldlimiet	11.843.059	11.843.059	11.843.059	11.843.059
Ruimte onder kasgeldlimiet	204.502	204.502	204.502	204.502

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel de risico's te beperken van een toekomstig stijgende kapitaalmarktrente bij herfinanciering (van aflossingen op bestaande leningen) en renteherzieningen op bestaande langlopende leningen.

Door toepassing van deze norm ontstaat een goede spreiding van de langlopende leningenpositie, waardoor dit renterisico gelijkmatig over de jaren wordt verdeeld. Jaarlijks komt maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking voor herfinanciering en/of renteherziening.

Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Onder herfinanciering verstaan we het afsluiten van nieuwe leningen ter vervanging van bestaande financieringen en/of aflossingen op de bestaande leningenportefeuille.

Het onderstaande overzicht maakt duidelijk dat we, ondanks de begrote toename van de leningenportefeuille, ruim binnen de renterisiconorm blijven.

Renterisico op vaste schulden	2023	2024	2025	2026
1. Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2. Betaalde aflossingen	4.442.000	6.506.000	7.203.000	7.276.000
3. Renterisico op vaste schuld (1+2)	4.442.000	6.506.000	7.203.000	7.276.000
Renterisiconorm				
4. a. Begrotingstotaal 2023	139.330.103			
4. b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%			
4. Renterisiconorm	27.866.021			
Toets Renterisiconorm				
5. Ruimte onder renterisiconorm (4-3)	23.424.021	21.360.021	20.663.021	20.590.021

De liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte

Algemeen

De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het

investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. Met een liquiditeitenplanning brengen we meer structuur aan in de verwachte inkomsten en uitgaven.

Verwachte financieringsbehoefte voor de komende jaren

Voor 2023 tot en met 2026 staan hoge uitgaven voor investeringen gepland. Het totaalbedrag over deze periode bedraagt circa € 80,8 miljoen. In de afgelopen jaren hebben we geen gebruik hoeven te maken van langlopende financiering en onze leningenportefeuille sterk afgebouwd. Dit investeringsvolume en daarmee de financieringstekorten kunnen we echter niet volledig financieren met (voordelige) kortlopende leningen of eigen middelen. In de periode 2023 tot en met 2026 verwachten we daarom nieuwe langlopende leningen te moeten afsluiten.

Overzicht Financieringsbehoefte	2023	2024	2025	2026
Boekwaarde kapitaaluitgaven per 31 december				
Vaste activa	192.325.786	210.619.286	210.108.086	205.875.586
Grondbedrijf	-5.866.550	-5.333.150	-5.333.150	-5.333.150
Totaal te financieren kapitaalgoederen	186.459.236	205.286.136	204.774.936	200.542.436
Boekwaarde financieringsmiddelen per 31 december				
Geldleningen	28.337.114	24.583.333	21.283.333	17.983.333
Reserves	78.912.900	81.792.947	86.168.244	92.098.441
Voorzieningen	12.404.181	11.969.781	11.858.381	12.105.481
Totaal financieringsmiddelen	119.654.195	118.346.061	119.309.958	122.187.255
Financieringsoverschot (+)/-tekort (-)	-66.805.041	-86.940.075	-85.464.978	-78.355.181

Leningenportefeuille

Bij een structureel liquiditeitstekort sluiten we een langlopende geldlening af. We hanteren de marktrente en berekenen jaarlijks de gemiddelde rente over de bestaande langlopende leningen (per 1 januari 2023 is deze gemiddeld 3,0%).

In onderstaand overzicht is het verloop van de reeds opgenomen langlopende leningen en de, op grond van de financieringsbehoefte, verwachte nieuw af te sluiten langlopende leningen opgenomen. Zoals uit het bovenstaande financieringsoverzicht blijkt, zijn de begrote inkomsten en uitgaven, de investeringsbedragen en de inkomsten en uitgaven uit grondexploitaties niet voldoende om deze met eigen middelen of kortlopende leningen (meerjarig) te kunnen financieren. Uitgaande van de begrote investeringsplanning betekent dit dat in 2023 een langlopende lening van € 41 miljoen benodigd is (2024: circa € 23 miljoen; 2025: circa € 1 miljoen; 2026 circa € 4 miljoen).

Door de toename van de langlopende leningen daalt de solvabiliteitsratio, maar blijft meerjarig wel in categorie B – neutraal (zie paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Aanpassingen van de investeringsplanning of de grondexploitaties en de daaruit voortvloeiende wijzigingen in de financieringsbehoefte verwerken we in de tussenrapportages.

Overzicht langlopende leningen (1 januari)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand leningen	35.844.674	45.858.569	82.689.694	99.198.597	93.460.983
Nieuwe leningen	13.767.895	41.273.125	23.014.903	1.465.386	4.251.399
Reguliere aflossingen	-3.754.000	-3.754.000	-3.754.000	-3.300.000	-3.300.000
Aflossing nieuwe leningen	0	-688.000	-2.752.000	-3.903.000	-3.976.000
Gemiddeld rentepercentage	2,913%	2,511%	2,315%	2,255%	2,233%

Uitzettingen

Algemeen

Op grond van de Regeling Schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen aan te houden in 's Rijks schatkist. Overtollige middelen kunnen ook tijdelijk via deposito's bij de schatkist worden aangehouden. De hoogte van de rentevergoeding is gelijk aan de rente waartegen de Nederlandse Staat zichzelf financiert op de geld- en kapitaalmarkten (de zogenoemde 'inleenrente'). Deze rente is op dit moment nog vrijwel nihil. Bij overliquiditeit maken wij daarom geen gebruik van de mogelijkheid om dit op een deposito te zetten.

Volgens het treasury statuut kunnen, in het geval van tijdelijke liquiditeitstekorten en -overschotten, de BAR-organisatie en de drie gemeenten elkaar onderling kasgeldleningen verstrekken tegen een marktconforme rente. Zolang de rente op kasgeldleningen gunstiger is, benutten we deze faciliteit niet.

Renteomslag

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat rente via de taakvelden wordt toegerekend aan de programma's. Door gebruik te maken van een renteomslag wordt de manier van verantwoorden van de rente in de begroting geharmoniseerd. Op advies van de commissie BBV wordt voor het berekenen van de renteomslag onderstaand model gebruikt. Hiermee geven we inzicht in de rentelasten voor externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het BBV schrijft voor dat de gehanteerde omslagrente niet meer dan 0,5% mag afwijken van de berekende omslagrente. Conform onderstaande berekening komen we voor 2023 uit op een gemiddelde renteomslag percentage van 0,89%. Voor 2023 hanteren we een omslagpercentage van afgerond 1,1% (afwijking betreft alleen afronding en is dus niet meer dan 0,5%).

Schema rentetoerekening		
Externe rentelasten financiering	+/+	1.609.800
Externe rentebaten financiering	-/-	8.600
Saldo rentelasten en rentebaten		1.601.200
Rente die doorberekend wordt aan de grondexploitaties	-/-	29.900
Rente over het eigen vermogen	+/+	118.200
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		1.689.500
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	1.716.500
Renteresultaat op het taakveld Treasury		-27.000
Toe te rekenen rente		1.689.500
Boekwaarde per 1-1-2023		190.684.009
Gemiddelde rente		0,89%

Garantstelling

In het verleden zijn regelmatig garantstellingen verleend voor leningen aan derden. Met het oog op de financiële risico's die de gemeente hierbij loopt, gaan wij terughoudend om met het honoreren van deze aanvragen. Alleen als het maatschappelijk belang ermee gediend is en er voldoende zekerheden gesteld worden, wordt een garantie verleend.

Per 1 januari 2022 is het totaal van de directe garantstellingen € 48,7 miljoen. Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw is € 40,9 miljoen. Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van ons weerstandvermogen.

Kas- en relatiebeheer

Met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) vindt periodiek overleg plaats waarbij we nieuwe ontwikkelingen bespreken. Verschillende kredietverstrekkers geven regelmatig adviezen over het aantrekken en uitzetten van gelden. Ook in 2023 maken we gebruik van de verschillende adviserende instanties om optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten. In ons treasurystatuut hebben wij de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt vanaf 1 januari 2014 door de BAR-organisatie uitgevoerd. Voor een toelichting op de bedrijfsvoering verwijzen wij u naar de begroting 2023 van de BAR-organisatie. De bijdrage aan onze organisatie voor de bedrijfsvoering wordt getoond in onderstaande tabel. Deze bedragen wijken af van de bedragen genoemd in de begroting en tussenrapportage van de BAR-organisatie. Dit is het gevolg van nieuw mutaties die nog niet in de begroting van de BAR-organisatie zijn verwerkt.

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bijdrage GR BAR-organisatie	34.913.850	34.742.750	34.666.050	34.522.250

Arbeidsmarkt

Ten aanzien van de realisatie van de collegeprogramma's signaleert de BAR-organisatie dat, vanwege de spanning op de arbeidsmarkt, de bestuurlijke ambities onder druk kunnen komen te staan. Op dit moment zien zij dat er veel vraag is naar mensen en een beperkt aanbod. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om de juiste mensen in te huren voor de realisatie van de programma's. Dit ondanks dat het programmabudget toereikend is. Dit kan betekenen dat het bestuur van de BAR-organisatie genoodzaakt wordt om scherp te prioriteren. Hierover zullen daar waar nodig, de gesprekken gevoerd worden om te komen tot keuzes.

Verdeling van de BAR-bijdrage over de taakvelden

Van de gehele BAR-bijdrage wordt de bijdrage voor personeelskosten verdeeld over de taakvelden. De overhead wordt niet verdeeld.

Programma/taakveld	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Bestuur en (overheids)participatie					
0.1:Bestuur	18.604.700	20.748.700	20.595.300	20.628.600	20.556.500
0.2:Burgerzaken	-682.400	-753.500	-742.700	-743.900	-741.400
Totaal 1 Bestuur en (overheids)participatie	17.922.300	19.995.200	19.852.600	19.884.700	19.815.100
2 Veiligheid					
1.1:Crisisbeheersing en brandweer	-74.400	-82.700	-83.000	-83.100	-82.900
1.2:Openbare orde en veiligheid	-955.600	-1.089.100	-1.093.000	-1.094.700	-1.090.500
Totaal 2 Veiligheid	-1.030.000	-1.171.800	-1.176.000	-1.177.800	-1.173.400
3 Verkeer, vervoer en wegen					
2.1:Verkeer en vervoer	-1.780.300	-1.985.700	-1.956.500	-1.960.100	-1.952.800
2.2:Parkeren	-82.300	-84.200	-84.100	-84.100	-84.000
2.3:Recreatieve havens	-36.600	-39.300	-39.500	-39.500	-39.400
2.4:Economische havens en waterwegen	-39.400	-41.600	-41.200	-41.300	-41.200
2.5:Openbaar vervoer	-5.100	-6.500	-6.500	-6.500	-6.500
Totaal 3 Verkeer, vervoer en wegen	-1.943.700	-2.157.300	-2.127.800	-2.131.500	-2.123.900
4 Economische zaken					
0.2:Burgerzaken	-208.600	-264.900	-258.400	-259.300	-257.400
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	-291.900	-311.900	-311.400	-311.800	-311.100
3.1:Economische ontwikkeling	-161.400	-180.600	-178.300	-178.600	-177.900
3.3:Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-66.800	-76.700	-77.200	-77.300	-77.000
3.4:Economische promotie	-26.900	-29.600	-29.700	-29.800	-29.700
Totaal 4 Economische zaken	-755.600	-863.700	-855.000	-856.800	-853.100
5 Onderwijs					
4.1:Openbaar basisonderwijs	-15.000	-16.700	-16.800	-16.800	-16.700

Programma/taakveld	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-55.000	-54.500	-52.500	-52.600	-52.500
Totaal 5 Onderwijs	-70.000	-71.200	-69.300	-69.400	-69.200
6 Cultuur, sport en groen					
5.1:Sportbeleid en activering	-37.100	-37.900	-36.100	-36.200	-36.200
5.3:Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-20.900	-21.800	-20.700	-20.700	-20.600
5.4:Musea	-15.000	-16.700	-16.800	-16.800	-16.700
5.5:Cultureel erfgoed	-75.700	-83.500	-83.100	-83.200	-83.000
5.6:Media	-36.400	-38.600	-38.700	-38.700	-38.600
5.7:Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.877.100	-2.105.800	-2.079.200	-2.082.900	-2.075.000
Totaal 6 Cultuur, sport en groen	-2.062.200	-2.304.300	-2.274.600	-2.278.500	-2.270.100
7 Sociaal domein					
2.5:Openbaar vervoer	-21.800	-25.400	-25.500	-25.600	-25.500
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-29.100	-28.800	-27.800	-27.800	-27.800
6.1:Samenkracht en burgerparticipatie	-59.800	-59.400	-54.800	-54.900	-54.800
6.2:Wijkteams	-1.846.100	-2.062.700	-2.060.500	-2.063.500	-2.056.600
6.3:Inkomensregelingen	-184.700	-176.300	-162.200	-162.600	-162.500
6.4:Begeleide participatie	-169.200	-185.800	-186.600	-186.800	-186.300
6.5:Arbeidsparticipatie	-2.183.400	-2.479.300	-2.469.400	-2.473.700	-2.464.100
6.6:Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-762.300	-755.900	-746.700	-746.900	-746.800
6.71:Maatwerkdienstverlening 18+	-88.100	-85.200	-78.500	-78.700	-78.600
6.72:Maatwerkdienstverlening 18-	-215.600	-215.300	-211.800	-211.900	-211.800
6.81:Geëscaleerde zorg 18+	-24.200	-23.100	-21.800	-21.800	-21.800
6.82:Geëscaleerde zorg 18-	-43.500	-42.100	-40.700	-40.700	-40.700
7.1:Volksgezondheid	-37.000	-36.500	-35.000	-35.100	-35.000
Totaal 7 Sociaal domein	-5.664.800	-6.175.800	-6.121.300	-6.130.000	-6.112.300
8 Gezondheid en duurzaamheid					
1.2:Openbare orde en veiligheid	-118.700	-138.600	-139.200	-139.500	-138.900
7.1:Volksgezondheid	-2.400	-2.300	-1.800	-1.800	-1.800
7.2:Riolering	-633.800	-729.800	-731.700	-733.000	-730.000
7.3:Afval	-378.700	-433.800	-435.700	-436.400	-434.700
7.4:Milieubeheer	-267.300	-294.800	-290.000	-290.500	-289.500
Totaal 8 Gezondheid en duurzaamheid	-1.400.900	-1.599.300	-1.598.400	-1.601.200	-1.594.900
9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk					
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	-508.700	-597.900	-597.500	-598.700	-595.900
3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-128.500	-145.700	-146.100	-146.300	-145.800
4.2:Onderwijshuisvesting	-235.000	-268.800	-270.500	-270.900	-269.900
5.2:Sportaccommodaties	-369.200	-414.600	-410.800	-411.500	-410.000
7.5:Begraafplaatsen en crematoria	-556.800	-630.000	-626.300	-627.400	-625.000
8.1:Ruimte en leefomgeving	-1.327.200	-1.485.600	-1.474.300	-1.476.700	-1.471.400
8.3:Wonen en bouwen	-1.220.300	-1.383.700	-1.380.100	-1.382.200	-1.376.900
Totaal 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk	-4.345.700	-4.926.300	-4.905.600	-4.913.700	-4.894.900

Programma/taakveld	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
13 Buiten programma's					
0.5:Treasury	-60.000	-68.700	-69.100	-69.300	-69.000
0.61:OZB woningen	-274.300	-305.200	-303.900	-304.300	-303.300
0.62:OZB niet-woningen	-151.000	-167.700	-166.700	-167.000	-166.400
0.63:Parkeerbelasting	-15.000	-16.100	-16.100	-16.200	-16.100
0.64:Belastingen overig	-136.200	-154.700	-155.600	-155.800	-155.300
0.8:Overige baten en lasten	-12.900	-13.100	-13.200	-13.200	-13.200
Totaal 13 Buiten programma's	-649.400	-725.500	-724.600	-725.800	-723.300
Totaal	0	0	0	0	0

Uurtarief

Uurtarieven personeel

Aan de hand van gegevens uit de BAR-begroting 2023 en huisvestingskosten uit de gemeentebegroting 2022 worden een tweetal uurtarieven berekend. Het eerste tarief is een basis-uurtarief dat gebruikt wordt voor het in rekening brengen van kosten bij derden en schadegevallen. Het tweede tarief is een uurtarief voor toerekening aan grondexploitatieplannen (grexen), investeringen en afrekeningen (subsidie)projecten op basis van tijdschrijven.

I. Basis-uurtarief 2023

A. Aantal fte - personeelsformatie BAR begroting 2023	836,3
B. Productieve uren per fte	1.450
C. Aantal productieve uren per jaar (A. x B.)	1.212.635
D. Netto lasten volgens BAR begroting 2023	€ 77.056.100
E. Basis uurtarief personeel excl huisvesting (D. / C.)	€ 63,54
F. Tarief huisvesting per uur - basis gemeentebegrotingen 2022	€ 0,67
G. Basis-uurtarief personeel (afgerond op hele euro's) E. + F.	€ 64,00

II. Uurtarief grexen, investeringen, (subsidie)projecten en tijdschrijven 2023

A. Productieve uren per jaar o.b.v. tijdschrijven (12 fte)	13.100
B. Lasten volgens toe te rekenen taakvelden incl. toerekening overhead	€ 1.167.146
C. Uurtarief (B. / A.)	€ 89,10
D. Tarief huisvesting per uur - basis gemeentebegrotingen 2022	€ 0,67
E. Uurtarief grexen, investeringen, (subsidie)projecten (afgerond op hele euro's) C. + D.	€ 90,00

Openbaarheid

De Wet Open Overheid (Woo), ingangsdatum 1 mei 2022, legt aan bestuursorganen een aantal verplichtingen op. Eén van deze verplichtingen betreft het geven van een impuls aan openbaarheid door in de begroting en het verantwoordingsverslag in de jaarstukken aan te geven hoe rekening wordt gehouden met de bepalingen uit de Woo. Dit onderdeel is de invulling van deze verplichting in de begroting 2023.

De Wet Open Overheid kent, samengevat, een viertal belangrijke aspecten:

1. De verplichting voor ieder bestuursorgaan om een Woo-contactfunctionaris aan te wijzen.
2. Verplichtingen gericht op passieve openbaarmaking.
3. Verplichtingen gericht op actieve openbaarmaking.
4. Het op orde brengen van de (digitale) informatiehuishouding.

Het kabinet heeft in de meicirculaire gemeentefonds 2021 zowel incidenteel als structureel budget opgenomen voor de implementatie van de Woo. Ook voor 2023 is budget beschikbaar.

Woo-contactfunctionaris

De Woo-contactfunctionaris is een nieuwe rol die per 1 mei 2022 per bestuursorgaan aangewezen dient te zijn. In 2023 zullen rol en positie worden geëvalueerd en indien nodig herijkt op basis van de ervaringen die zijn opgedaan in de tweede helft van 2022.

Passieve openbaarmaking

De Wet Open Overheid is de opvolger van de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob). Op het gebied van passieve openbaarmaking (Wob- of Woo-verzoeken) kent de Woo de nodige veranderingen ten opzichte van de Wob. De werkwijze en doorlooptijd van verzoeken tot (passieve) openbaarmaking van informatie onder de Wet open overheid worden in 2023 geëvalueerd. Uitgangspunten daarbij zijn transparantie en snelheid. Naar aanleiding van de evaluatie zal een begin worden gemaakt met verdere optimalisatie.

Actieve openbaarmaking

De Woo stelt de verplichting om elf benoemde informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting zal niet voor alle elf categorieën tegelijk gelden. Over de ingangsdatum is nog geen zekerheid tijdens het schrijven van dit onderdeel Openbaarheid, maar naar verwachting zullen begin 2023 de eerste categorieën gepubliceerd moeten worden.

In 2023 zullen wij zorgen dat wij voldoen aan de Woo door de op dat moment verplichte informatiecategorieën actief te publiceren. Ook zal in 2023 worden aangesloten op PLOOI (Platform Open Overheidsinformatie) zoals de Wet Open Overheid voorschrijft. Verder zal het proces van actieve openbaarmaking worden vormgegeven, zodat we op efficiënte, veilige, en AVG-conforme wijze kunnen publiceren. Tot slot is het beleidsvoornemen om in 2023 kritisch te blijven kijken naar de motivering betreffende eventuele geheimhouding van documenten. Dit met als doel te blijven werken aan de intentie van de wet: openbaarheid en transparantie.

Informatiehuishouding op orde

De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding binnen acht jaar op orde wordt gebracht. Dit betekent dat er op basis van een op te stellen meerjarenplan maatregelen moeten worden genomen om informatiebestanden duurzaam toegankelijk te maken en te houden. In 2023 zullen wij daarom doorgaan met het uitvoeren van de maatregelen, zoals die in het in 2022 opgestelde meerjarenplan beschreven staan. Deze maatregelen houden rekening met de principes van Common Ground en het uitgangspunt 'archiveren by design'.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Visie verbonden partijen

Ten behoeve van de periode 2022-2026 wordt er een 'Adviesnota Verbonden Partijen' opgesteld met daarin aandacht voor doel, inhoud en strekking van de verschillende handelingsperspectieven.

Hiernaast bevat deze adviesnota een voorstel ten aanzien van de organisatie, inrichting en rollen die het beleid ten aanzien van de verbonden partijen mogelijk maken.

Deze adviesnota dient als 'kwartiermaker' voor de kadernota voor de periode 2022-2026 en bouwt voort op de vorige kadernota.

De nieuwe kadernota sluit aan bij de Wet gemeenschappelijke regelingen die per 1 januari 2015 van kracht is en tot doel heeft de democratische legitimatie te versterken. Als de uitvoering van een publieke taak aan een verbonden partij is overgedragen, is het onvermijdelijk dat (volledige) directe invloed/sturing door de gemeente niet langer aan de orde is. Dit omdat de verbonden partij een eigen bestuur heeft waarin meerdere gemeenten zijn vertegenwoordigd. Om de invloed van de gemeente op verbonden partijen te optimaliseren is in de nota een methodiek opgenomen die deze optimalisatie van invloed moet bewerkstelligen. De invloed van het gemeentebestuur op een verbonden partij is het grootst als deze zich richt op de voorkant van de processen van de verbonden partij. De methodiek die kan worden ingezet om de invloed passend te laten zijn bij de situatie bestaat uit: het proces van positiebepaling; een governance-scan, het bepalen van een passend aansturingsscenario en het daarbij passende instrumentarium.

Besteding per verbonden partij

In het volgende overzicht zijn de verbonden partijen opgenomen met de gerealiseerde en geraamde bijdrage van de gemeente, c.q. het te ontvangen dividend.

Nr.	Omschrijving	Begroting na wijziging 2022	Begroting 2023
	Gemeenschappelijke regelingen		
1	Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	-2.351.000	-2.696.000
2	DCMR Milieudienst Rijnmond	-979.600	-1.013.184
3	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde incl. landschapstafel	-378.300	-355.300
4	Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond	-331.700	-362.700
5	Jeugdhulp Rijnmond	-8.640.800	-8.075.060
6	Nieuw Reijerwaard	0	0
7	Metropoolregio Rotterdam Den Haag	-134.500	-134.500
8	BAR-organisatie	-35.537.200	-34.913.850
	Vennootschappen en corporaties		
10	Stedin Groep	180.000	247.800
11	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	154.000	154.000
12	N.V. BAR-Afvalbeheer	-3.394.000	-3.445.700
13	Oasen N.V.	0	0
14	Sport Service Ridderkerk	-2.015.100	-1.914.400
	Overige verbonden partijen		
15	Centrum Jeugd & Gezin Rijnmond	-1.484.091	-1.666.252

Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond (VRR)	Vestigingsplaats Rotterdam	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	15 gemeenten uit het Rijnmond gebied nemen deel aan de VRR	
Stemverhouding	3%	
Openbaar belang		
(Brand)veiligheid, vervoer van zieken en ongeval slachtoffers, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing met inbegrip van de multidisciplinaire samenwerking en de Gemeenschappelijke meldkamer. De vorming van veiligheidsregio's heeft als doelstelling de versterking van de bestuurlijke aansturing van de rampenbestrijding en crisisbeheersing op regionaal en nationaal niveau, alsmede de versterking van de geneeskundige hulpverlening en het regionale beheer van de brandweer.		
Bestuurlijk belang		
Burgemeester is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur. Bij het nemen van besluiten door het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen ieder één stem uit, met uitzondering van de leden die een gemeente vertegenwoordigen met een inwonertal boven 50.000. Zij brengen voor elk volgend 50.000-tal, of gedeelte daarvan, één stem meer uit tot een maximum van elf stemmen per gemeente.		
Actuele ontwikkelingen		
Maatschappelijke, bestuurlijke en technologische ontwikkelingen hebben invloed op het werk van de VRR. Zo hebben ze te maken met een toenemende vergrijzing, klimaatverandering, de energietransitie en neemt de concentratie van mensen en bedrijven in dunbevolkte		

gebieden al jaren af, terwijl het in dichtbevolkte gebieden juist verder toeneemt. Daarbij is hun manier van communiceren, zakendoen en samenwerken compleet veranderd. De economische en maatschappelijke afhankelijkheid leidt tot complexere incidenten en grotere effecten, terwijl risico's steeds minder worden geaccepteerd in de sterk geïndividualiseerde samenleving.

Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente	
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal	
<i>Eigen vermogen</i>	1.402.000	1.633.000	Leningen/garantstellingen	
<i>Vreemd vermogen</i>	69.239.000	69.726.000	Bijdrage gemeente 2023	2.696.000
<i>Resultaat 2023</i>	563.000			

Risico's

Het weerstandsvermogen van de VRR is gezond wanneer er gestreefd wordt naar een goede verhouding tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit ter dekking van de risico's, hierbij moet er minimaal sprake zijn van een factor 1. Ondanks dat voor de berekening van het weerstandsvermogen van dit begrotingsjaar al rekening is gehouden met een positief geraamd resultaat is het weerstandsvermogen van de VRR nog altijd relatief laag. Daarnaast bestaat er onzekerheid over de gemaakte kosten mbt de huidige Oekraïne crisis. De aanname is dat het Rijk extra gemaakte kosten rondom de crisis zal vergoeden. Er bestaat echter nog geen duidelijkheid over hoe om te gaan met deze vrijwilligers, wat het de VRR zal kosten en welke vergoeding daartegenover zal staan.

DCMR milieudienst Rijnmond		Vestigingsplaats Schiedam		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	15 Rijnmondgemeenten en de provincie Zuid-Holland				
Stemverhouding	1,8%				
Openbaar belang					
Adviesing en ondersteuning van gemeentelijke milieutaken. De DCMR heeft een algemene adviestaak met betrekking tot milieu, adviseert ten aanzien van vergunningverlening en handhaving in het kader van de wettelijke taken als gevolg van de Wet Milieubeheer en ondersteunt de gemeente bij de uitvoering van het Besluit Bodemkwaliteit.					
Bestuurlijk belang					
De wethouder Milieu is lid van het algemeen bestuur en oefent in die functie invloed uit op de besluitvorming.					
Actuele ontwikkelingen					
De invoering van de Omgevingswet (nu per 01-01-2023) vraagt de aandacht. Samen met alle participanten bereidt DCMR zich voor op de naderende wetswijziging, o.a. door inzicht te krijgen in de (milieu)kwaliteit van het gebied op basis van toegankelijke data. De ingezette ontwikkeling naar een datagedreven DCMR wordt in 2023 doorgezet. Het toezicht wordt weer gebiedsgericht georganiseerd, met behulp van steeds meer innovatie rond meldkamer en toezichtinstrumenten.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	3.700.000	2.900.000	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>		14.000.000	Bijdrage gemeente 2023		1.013.184
<i>Resultaat 2023</i>	0				
Risico's					
Controle over en sturing op het financieel resultaat. De komst van de Omgevingswet zorgt voor wat onzekerheid in deze. Daarnaast het werven van nieuwe mensen in de huidige moeilijke markt en het behouden van de kennis.					

Natuur- en recreatieschap IJsselmonde (NRIJ)		Vestigingsplaats Schiedam		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk, Rotterdam, Zwijndrecht en provincie Zuid-Holland				
Stemverhouding	14%				
Openbaar belang					
Ontwikkelen en in stand houden van intergemeentelijke buitenstedelijke recreatie en bescherming van natuur en landschap. Beheer, ontwikkeling en onderhoud van recreatieve groengebieden op IJsselmonde en specifiek voor Ridderkerk (Donckse Velden, Oosterpark, Wevershoek, Waalbocht)					
Bestuurlijk belang					
De wethouder Beheer openbare ruimte en een raadslid zijn lid van het algemeen bestuur/dagelijks bestuur. Op deze wijze wordt invloed uitgeoefend op de besluitvorming.					
Actuele ontwikkelingen					
Bezuinigingen vormgegeven in verband met verwachte afname budget.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	4.026.287	3.999.785	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>	2.500.359	2.757.910	Bijdrage gemeente 2023		355.300
<i>Resultaat 2023</i>	0				
Risico's					
Astructurele tekorten middellange termijn.					

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond (GGD-RR)		Vestigingsplaats Rotterdam		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	15 gemeenten, regio Rijnmond				
Stemverhouding	6,7%				
Openbaar belang					
Gezamenlijke uitvoering wettelijke verplichtingen van gemeenten in het kader van de Wet Publieke Gezondheid. De doelstelling: een evenwichtig productenaanbod zoveel mogelijk gericht op lokale problematiek. In zijn algemeenheid het verbeteren van de volksgezondheid van de bevolking.					
Bestuurlijk belang					
De wethouder Volksgezondheid is lid van het algemeen bestuur en oefent op deze wijze invloed uit op de besluitvorming.					
Actuele ontwikkelingen					
De coronacrisis zal ook op langere termijn gevolgen hebben voor de GGD-organisatie. Nog los van landelijke maatregelen om de afdelingen infectieziekten van GGD-en verplicht te verstevigen denken we dat de huidige crisis heeft aangetoond dat het waakvlamniveau en de daarbij horende normen waarop de meeste GGD-en hun bezetting hebben gebaseerd, te kwetsbaar is om zo door te gaan. Daarom is de GGD-RR in 2022 gestart met het traject van GGD 3.0 waarin we tot een visie over de GGD van de toekomst zijn gekomen die we samen met bestuurders en ambtenaren hebben opgesteld en die is vastgesteld in het algemeen bestuur. In 2023 worden de financiële gevolgen van deze visie doorberekend en meegenomen in de meerjarenbegroting vanaf 2024.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	362.700	
<i>Resultaat 2023</i>	niet bekend				
Risico's					
In tegenstelling tot andere gemeenschappelijke regelingen zijn op dit moment niet de deelnemende gemeenten risicodragend voor de GGD-RR, maar is dit de gemeente Rotterdam. De GGD-RR is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Rotterdam en legt verantwoording af aan het college van de gemeente Rotterdam. Hoewel op dit punt momenteel geen veranderingen verwacht worden blijven wij hier alert op.					

Jeugdhulp Rijnmond		Vestigingsplaats Rotterdam		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	Gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne.				
Stemverhouding	3%				
Openbaar belang					
De GR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop van jeugdhulp zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd. De visie en doelen van de GR zijn daarmee een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten. Doel:					
<ul style="list-style-type: none"> · Het beschikbaar houden van specialistische zorg en van 24/7 crisisopvang. · Het realiseren van schaalvoordelen. · Het delen van kennis en expertise. 					
Bestuurlijk belang					
De wethouder Jeugd is lid van het algemeen bestuur en oefent op die wijze invloed uit op de besluitvorming.					
Actuele ontwikkelingen					
Er is sprake van een hoog beroep op de ambulante specialistische jeugdhulp, waardoor sprake is van lange wachttijden voor met name specialistische GGZ. In 2021 is samen met VWS een plan van aanpak opgesteld om de wachttijsten eind 2022 terug te brengen tot de treetnorm. Aanbesteding jeugdhulp loopt.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	8.075.060	
<i>Resultaat 2023</i>	niet bekend				
Risico's					
Alle deelnemende gemeenten zijn volledig risicodragend. Het zorgverbruik wordt echter per gemeenten afgewikkeld. In 2021 zijn stappen gezet om de managementinformatie over het zorgverbruik en wachttijden te verbeteren waardoor gedurende het jaar steeds beter inzicht is in het zorgverbruik. Middels pwer bi zijn inmiddels diverse dashboards operationeel.					

Nieuw Reijerwaard (GRNR)		Vestigingsplaats Ridderkerk		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam				
Stemverhouding	33,3%				
Openbaar belang					
De gemeenten Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam hebben gezamenlijk de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard op zich genomen. Hiertoe hebben zij per 1 januari 2012 de Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard (GRNR) opgericht.					

Bestuurlijk belang			
Het algemeen bestuur bestaat uit tien leden, de voorzitter inbegrepen. De raden van Ridderkerk en Barendrecht wijzen, uit hun midden en uit wethouders, elk vier leden en twee plaatsvervangend leden aan. De raad van Rotterdam wijst twee leden en twee plaatsvervangende leden aan. Van deze vier leden respectievelijk twee plaatsvervangend leden dienen ten minste twee leden respectievelijk één plaatsvervangend lid deel uit te maken van het college van burgemeester en wethouders. De raad van Rotterdam wijst uit de voorzitter van de raad en uit de wethouders, twee leden en twee plaatsvervangende leden aan. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks.			
Actuele ontwikkelingen			
De vraag naar kavels is onverminderd groot. Dit vertaalt zich naar verkopen en (voor)reserveringen. De stijgende bouwkosten kunnen wel effect hebben op de uitgifte en het uitgifte tempo. Dit is een risico.			
Financiële positie – Verbonden partij		Financieel belang – Gemeente	
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal
<i>Eigen vermogen</i>	0	0	Leningen/garantstellingen
<i>Vreemd vermogen</i>	125.894.000	131.780.000	Bijdrage gemeente 2023
<i>Resultaat 2023</i>	0		0
Risico's			
Afnemende interesse in kavels door economische ontwikkelingen.			

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)		Vestigingsplaats Den Haag		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	23 gemeenten in Rotterdam Rijnmond en Haaglanden				
Stemverhouding	3,47%				
Openbaar belang					
Verbetering van het economisch vestigingsklimaat en de bereikbaarheid van de regio.					
Bestuurlijk belang					
De burgemeester is lid van het algemeen bestuur. De wethouder Verkeer is lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit en het Presidium en de wethouder Regionale economie is lid van de bestuurscommissie Economisch vestigingsklimaat. In die functies oefenen zij invloed uit op de besluitvorming.					
Actuele ontwikkelingen					
De afname van het aantal reizigers door corona herstelt zich niet wat kan leiden tot minder opbrengsten voor vervoersbedrijven. De MRDH financiert zowel in railvoertuigen en infrastructuur wat kan leiden tot een kredietrisico.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	33.097.490	32.597.490	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>	1.313.805.129	1.353.381.469	Bijdrage gemeente 2023	134.500	
<i>Resultaat 2023</i>	0				
Risico's					
De steun van het Rijk loopt af in 2022. Als het aantal reizigers niet herstelt, kan dit leiden tot bezuinigingen en minder openbaarvervoer in de regio.					

BAR-organisatie		Vestigingsplaats Ridderkerk		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk				
Stemverhouding	33,3%				
Openbaar belang					
Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en een doelmatige uitvoering door het openbaar lichaam van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken. <ul style="list-style-type: none"> · In samenwerking ten behoeve van de drie gemeenten het werkgeverschap en de inkoopfunctie uit te voeren; · Het doel van de samenwerking is om door het samenvoegen van grote delen van de ambtelijke organisaties de burgers van de drie gemeenten kwalitatief hoogstaande dienstverlening te bieden; · Er wordt invulling gegeven op de zeven inhoudelijk verbindende thema's van de drie gemeenten. Deze thema's zijn: Duurzaamheid, Veiligheid, Economie, Maatschappij, Voorzieningen, Ruimte en Mobiliteit. 					
Bestuurlijk belang					
Het algemeen bestuur van de BAR-organisatie bestaat uit de colleges van de drie gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk). Het Dagelijks bestuur bestaat uit zes leden (van het algemeen bestuur), twee van elke deelnemende gemeente, te weten één wethouder en de burgemeester, de voorzitter meegerekend. Op deze wijze oefent iedere deelnemende gemeente in gelijke mate invloed uit op de besluitvorming in de BAR-organisatie.					
Actuele ontwikkelingen					
Bestuurlijk is gekozen de organisatie opnieuw in te richten/(deels) te ontvlechten. Daarbij blijft corona boven de markt hangen, opvang van asielzoekers, statushouders en vluchtelingen.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	0	0	Leningen/garantstellingen		

Vreemd vermogen	6.507.200	6.120.000	Bijdrage gemeente 2023	34.913.850
Resultaat 2023	0			

Risico's

Uitvoering/implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, informatie beveiliging, ver(der)gaande digitalisering van de werkprocessen en dienstverlening. Voldoende en gekwalificeerd personeel om de opdrachten en (wettelijke) taken en opgaven uit te voeren.

Stedin Groep	Vestigingsplaats Rotterdam	Naamloze vennootschap
--------------	----------------------------	-----------------------

Deelnemende partijen	44 gemeenten
Stemverhouding	1,13%

Openbaar belang

Stedin Groep (Netwerkbijdring) draagt zorg voor de gas- en elektriciteitsnetten binnen haar voorzieningsgebied. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal omdat dit maatschappelijk nut heeft. Daarnaast zorgt ze voor financiële opbrengsten (dividend). Door de splitsing van Eneco en Stedin per 31 januari 2017 is geen discussie ontstaan over een verkoop van Stedin. Uiteraard mag je als gemeente je aandelen te koop aanbieden, maar uitsluitend aan publieke partijen en niet aan private partijen.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.

Actuele ontwikkelingen

Om de versnelling van de energietransitie mogelijk te maken, de economische groei te faciliteren en de kwaliteit van het huidige netwerk te borgen, zal naar verwachting van 2023 tot en met 2030 ruim € 8 miljard nodig zijn om te investeren in de netten. De komende jaren is € 1,8 miljard nodig. Daarover is Stedin in gesprek met huidige en mogelijke nieuwe aandeelhouders zoals het Rijk, provincies en niet-aandeelhoudende gemeenten.

Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente	
	01-01-2023	31-12-2023		
			Aandelenkapitaal	3.394.450
Eigen vermogen	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	niet bekend	niet bekend	Dividend 2023	247.800
Resultaat 2023	niet bekend			

Risico's

Stedin heeft een laag risicoprofiel als gevolg van een gereguleerde markt. Er is echter sprake van sterk gereguleerde nettarieven waarin de gemaakte kosten niet direct of gedurende een langere periode aan de klant mogen worden doorgerekend. Door toename investeringsvolume, geopolitieke onrust en flink stijgende energieprijzen, stijgen de kosten en staan financiering en dividenduitkering onder forse druk.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Vestigingsplaats Den Haag	Naamloze vennootschap
---------------------------------------	---------------------------	-----------------------

Deelnemende partijen	355 gemeenten
Stemverhouding	0,16%

Openbaar belang

BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Ze verstrekt krediet tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden. De klanten zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van de BNG vanwege dit maatschappelijke belang en dus niet primair uit een oogpunt van geldbelegging.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.

Actuele ontwikkelingen

BNG blijft zich richten op behalen van maatschappelijke impact voor de klanten. Doel (hoge ambitie) is om deze impact in 2023 met 10% te verhogen ten opzichte van van de nulmeting in 2021.

Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente	
	01-01-2023	31-12-2023		
			Aandelenkapitaal	225500
Eigen vermogen	4.486.000.000	niet bekend	Leningen/garantstellingen	
Vreemd vermogen	149.483.000.000	niet bekend	Dividend 2023	154.000
Resultaat 2023	0			

Risico's

Er is sprake van onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten. De BNG heeft voldoende buffers en een AAA-rating. Voor verliesmakende klanten treft de BNG jaarlijks een (forse) voorziening, maar op het totale krediet is het percentage oninbare leningen erg laag. De kredietportefeuille blijft kwalitatief sterk.

N.V. BAR-Afvalbeheer	Vestigingsplaats Albrandswaard	Naamloze vennootschap
----------------------	--------------------------------	-----------------------

Deelnemende partijen	Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk
Stemverhouding	33,3%

Openbaar belang			
Inzameling van de huishoudelijke afvalstoffen op een duurzame manier tegen zo laag mogelijke tarieven.			
Bestuurlijk belang			
De NV BAR-Afvalbeheer is een zelfstandige uitvoeringsorganisatie die werkt binnen de kaders die de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk voor hun eigen gemeente stellen. Het lokale afvalbeleid is de verantwoordelijkheid van de gemeenten. De colleges van burgemeester en wethouders van de 3 gemeenten zijn aandeelhouder en worden vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder milieu. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.			
Actuele ontwikkelingen			
Verwerkingsprijzen en opbrengsten grondstoffen fluctueren.			
Financiële positie – Verbonden partij		Financieel belang – Gemeente	
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal
<i>Eigen vermogen</i>	300.000	300.000	Leningen/garantstellingen
<i>Vreemd vermogen</i>	0	0	Bijdrage gemeente 2023
<i>Resultaat 2023</i>	0		3.445.700
Risico's			
Beperkt. Eigendom van afval en dus risico op extra verwerkingskosten is bij de gemeente gebleven. De NV kent vooral bedrijfsvoeringaangelegenheden.			

Oasen N.V.		Vestigingsplaats Gouda		Naamloze vennootschap	
Deelnemende partijen	De gemeenten in het voorzieningsgebied				
Stemverhouding	6,28%				
Openbaar belang					
Oasen draagt zorg voor de watervoorziening binnen het voorzieningsgebied. Oasen maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven, in 24 gemeenten waaronder Ridderkerk. Het gaat om totaal zo'n 45 miljard liter drinkwater. Hiervoor worden 7 zuiveringsstations, 9 pompstations en een watertoren gebruikt. Onze gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal omdat het bedrijf nut heeft voor de inwoners van onze gemeente en dus niet uit een oogpunt van geldbelegging.					
Bestuurlijk belang					
Vertegenwoordiging/stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder Financiën. Als aandeelhouder wordt op deze manier invloed uitgeoefend.					
Actuele ontwikkelingen					
Voor drinkwater is sprake van een gebonden klantenmarkt (monopolie) met (streng) gereguleerde tarieven. Er wordt vol ingezet op verbetering en innovatie; robuust en duurzaam om meer circulair met water om te gaan.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	0	
<i>Resultaat 2023</i>	niet bekend				
Risico's					
Drinkwater en de tarieven worden steeds meer gereguleerd. Met name de Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft een grote invloed op de tariefstelling en daarmee op de resultaten. Vervuiling van drinkwater kan zorgen voor hogere reinigingskosten. Hierdoor kunnen tijdelijk activiteiten stilvallen, kunnen (lopende) projecten vertragen en in specifieke segmenten kan sprake zijn van vraagtuitval.					

Sport Service Ridderkerk B.V.		Vestigingsplaats Ridderkerk		Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemende partijen	Ridderkerk				
Stemverhouding	100%				
Openbaar belang					
Het exploiteren en coördineren van het sport gerelateerd maatschappelijk vastgoed in Ridderkerk.					
Bestuurlijk belang					
Vertegenwoordiging in het bestuur door de wethouders Sport, Maatschappelijk vastgoed en Financiën.					
Actuele ontwikkelingen					
Door de recente extreme prijsstijgingen op de energiemarkt is een gezonde bedrijfsvoering van zwembad De Fakkelt vrijwel onmogelijk. Bovendien is er op dit moment nauwelijks een inschatting te maken van de ontwikkeling van de prijzen op de energiemarkt op (middel-)lange termijn. In de aandeelhoudersvergadering van 29 augustus 2022 hebben de bestuurders en de directeur van Sportservice Ridderkerk BV daarom gevraagd de (financiële) consequenties van diverse scenario's om de kosten te kunnen beheersen voor 2024 in kaart te brengen. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan een tijdelijke sluiting van één of meerdere baden. De financiële gevolgen van dergelijke drastische ingrepen worden op korte termijn doorgerekend. Ook zal er gekeken worden naar de (on)mogelijkheden op technisch gebied om installaties en systemen voor een langere periode dan gebruikelijk uit te schakelen. Daarnaast zullen de gevolgen voor het personeel, de gebruikers en de horeca inzichtelijk gemaakt worden.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Leningen/garantstellingen		

<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	Bijdrage gemeente 2023	1.914.400
<i>Resultaat 2023</i>	niet bekend			
Risico's				
Gezonde bedrijfsvoering is met de huidige (energie)kosten niet te garanderen.				

Centrum Jeugd & Gezin Rijnmond (CJG)		Vestigingsplaats Rotterdam		Stichting	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne.				
Stemverhouding	3,6%				
Openbaar belang					
CJG Rijnmond treedt op als uitvoerder van de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg. Het CJG is de plek waar ouders en verzorgers, kinderen, jongeren en professionals terecht kunnen voor ondersteuning en advies over opgroeien, opvoeden en gezondheid.					
Bestuurlijk belang					
Vertegenwoordiging in de Raad voor het Publiek Belang					
Actuele ontwikkelingen					
De marktontwikkelingen zijn stabiel.					
Financiële positie – Verbonden partij			Financieel belang – Gemeente		
	01-01-2023	31-12-2023	Aandelenkapitaal		
<i>Eigen vermogen</i>	1.356.293	1.626.093	Leningen/garantstellingen		
<i>Vreemd vermogen</i>	7.205.000	6.005.000	Bijdrage gemeente 2023		1.666.252
<i>Resultaat 2023</i>	-299.500				
Risico's					
Onzekerheid impact coronavirus op dienstverlening/onzekerheid omvang subsidie/onvoldoende informatiebeveiliging/onverwachte kostenstijgingen door overheidsmaatregelen of verhoging van premies/bepaalde beschikbaarheid zorgprofessionals op de arbeidsmarkt/discrepancie tussen toekomstig profiel personeel versus huidig personeelsbestand.					

Paragraaf 7 Grondbeleid

Doel

- *Algemeen doel:* met de informatie uit deze paragraaf kan de gemeenteraad beleidslijnen vast- en bijstellen. Het is een middel om te sturen.
- *Specifiek doel:* regie houden op ruimtelijke ontwikkelingen in onze gemeente, zowel inhoudelijk als financieel.
- *Achtergrondinformatie:* via grondbeleid kunnen we bij het uitvoeren van bepaalde programma's uit deze begroting meer bepalen. Bijvoorbeeld over thema's als groen, water, wonen, werken en recreëren. Tegelijkertijd kan het grondbeleid zowel tot (extra) baten als (extra) lasten leiden. Deze eventuele baten en lasten, en de financiële risico's van het grondbeleid zijn van groot belang voor de totale financiële positie van de gemeente.

Inleiding

Aan het in exploitatie brengen van gronden door de gemeente zijn financiële risico's verbonden. Zowel aan de kostenkant (grondverwerving, bouw- en woonrijp maken, bodemsaneringen en financieringskosten) als aan de opbrengstenkant (grondverkoop woningbouw en bedrijventerreinen). Daarmee moeten wij rekening houden bij het in exploitatie brengen van grond.

Niet alleen de gemeente kan grond in exploitatie brengen. Ook marktpartijen kunnen grond in exploitatie brengen. Bij exploitatie door marktpartijen is de gemeente verplicht om de gemeentelijke kosten te verhalen op de exploitant. Deze kosten zijn wettelijk vastgelegd en daardoor beperkt. Dit leidt ertoe dat we soms niet alle gemaakte kosten kunnen verhalen. Daardoor ontstaan er dus ook risico's voor de gemeente bij de exploitatie van grond door marktpartijen.

In deze paragraaf beschrijven wij een actueel beeld:

- Van het te verwachten eindresultaat van de in exploitatie genomen complexen, en;
- De risico's die er zijn ten aanzien van het behalen van deze eindresultaten.

Visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen uit de programma's

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de door de gemeenteraad op 19 november 2020 vastgestelde Nota Grondbeleid 2020 – 2023. Ridderkerk voert in sommige gevallen een actief grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente actief locaties (her)ontwikkelt om zodoende de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te bewerkstelligen. Niet altijd is de gemeente eigenaar van de grond. Wanneer een ontwikkeling wel gewenst is sluiten we daarover een overeenkomst ex artikel 6.24 Wet ruimtelijke ordening met derden. Soms in combinatie met een samenwerkingsovereenkomst.

Dit leidt tot:

- Een verantwoorde strategie voor aankoop van grond.
- Een verantwoord financieel beheer over de grond die de gemeente in bezit heeft.
- Een actieve rol in de planontwikkeling in samenwerking met marktpartijen.
- Uitgifte van bouwrijp gemaakte grond, meestal door verkoop, incidenteel door erfpacht.

Strategische aankopen

Het kan voorkomen dat bij het aankopen van gronden om strategische redenen snelle actie is geboden. Dit kan betekenen dat er geen tijd is om het gebruikelijke traject - bestemmingsplan, exploitatieopzet - met de gemeenteraad te doorlopen. In dat geval is het college gemachtigd de gronden aan te kopen. Het college overlegt hier dan eerst over met het Presidium.

Financiële risico's

Algemeen

Een prognose van de uitkomst van de totale grondexploitatie is hieronder opgenomen. Deze prognose is geactualiseerd op basis van geactualiseerde parameters voor de grondexploitatie. De parameters zijn:

- Rentepercentage 1,27% per jaar.
- Kostenstijgingen 2,5% per jaar.
- Opbrengstenstijgingen 0% per jaar.

Daarnaast zijn alle exploitaties herzien in het kader van de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2022 (MPG). Ook zijn alle geactualiseerde grondexploitaties op 30 juni 2022 door de gemeenteraad vastgesteld.

De gemeente heeft nog twee lopende grondexploitaties, namelijk Het Zand en Cornelisland. De grondexploitatie Cornelisland zou oorspronkelijk eind 2022 worden afgesloten, maar deze termijn wordt met een jaar verlengd, omdat het tijdelijke vrachtwagenparkeerterrein nog moet worden uitgegeven als bouwrijpe grond. Bovendien worden meerdere nieuwe grondexploitaties voorbereid, die in 2023 in exploitatie genomen kunnen worden. Dit betreft locaties die zijn opgenomen in de Notitie grondposities. De volgende grondexploitaties worden in 2023 geopend: de Prunuslaan en de Beverbol-locatie. Het is vrij zeker, dat deze locaties een financieel positief resultaat zullen opleveren.

Prognose en analyse van de grondexploitaties

Grondexploitatie	Prognose afsluitingsjaar	Korte toelichting/stand van zaken (onder andere inzake winstneming of verlies)
Cornelisland	2023	Bedrijfsterrein is nagenoeg bouw- en woonrijp. Behoudens de locatie van de voormalige vrachtwagenparkeerplaats zijn alle gronden verkocht of in optie uitgegeven. In totaal wordt een winst verwacht van € 17.561.000. Hiervan is € 14.807.000 in de jaren 2017 tot en met 2021 tussentijds al gerealiseerd.
Het Zand	2024	Het appartementengebouw in fase 6 is in aanbouw. Fase 7 is gegund (Knarrenhof). Alle bouwblokken van Binnenrijk (Driehoek Het Zand) zijn in aanbouw. Er wordt in totaal een negatief resultaat verwacht van € 641.000, hiervoor is een voorziening getroffen.

Cornelisland

Stand van zaken project

De belangstelling van bedrijven om zich te vestigen op Cornelisland is groot. Dat blijkt ook uit de vele grondverkoop in vooral 2018 en 2019. Momenteel is er nog 1 perceel in optie en resteert alleen nog het tijdelijke vrachtwagenparkeerterrein, dat na ontmanteling bouwrijp wordt gemaakt en uitgegeven. De gerealiseerde grondprijzen zijn in overeenstemming met de raming. Het gebied is grotendeels bouw- en woonrijp gemaakt.

Risico's

Grote delen van Cornelisland zijn al bouw- en woonrijp gemaakt. In de ramingen van de nog te maken kosten zitten daarom niet veel risico's meer. Door de omvangrijke grondverkoop in de afgelopen jaren, is intussen een hoge opbrengst gerealiseerd. Hierdoor is de boekwaarde van de grondexploitatie intussen negatief geworden (meer opbrengsten dan kosten). Dit is gunstig voor de financieringskosten. Ook kan tussentijds winst worden genomen. Er zijn geen risico's meer verbonden aan deze grondexploitatie.

Het Zand

Stand van zaken project

Het appartementengebouw in de zesde fase (58 appartementen) is in aanbouw en wordt in 2023 opgeleverd. De zevende fase met 26 grondgebonden woningen is gegund (Knarrenhof). Het eerste van drie bouwblokken in de Driehoek Het Zand (in totaal 88 appartementen en 43 grondgebonden woningen) is in aanbouw.

Risico's

De grondexploitatie van Het Zand is negatief geworden door een aanzienlijk lagere opbrengst dan oorspronkelijk is geraamd ten behoeve van de bouw van een Knarrenhof. De kostenstijgingen en vertragingen in de grondexploitatie de laatste jaren dragen ook bij aan dit resultaat. Als gevolg hiervan is er een voorziening getroffen van € 641.000. Alle eerder genomen winst in dit project van de afgelopen jaren is teruggenomen.

Er moeten nog forse uitgaven worden gedaan in het kader van het bouw- en woonrijp maken. Deze kosten zijn nog een risico. De kostenramingen zijn wel recentelijk geactualiseerd.

Onderbouwing winstneming of verlies

Winstneming

Voor het nemen van winst in grondexploitaties zijn voorschriften opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording. Deze voorschriften gelden vanaf 1 januari 2017. De gemeente is verplicht tussentijds winst te nemen op basis van het percentage gerealiseerde kosten en het percentage gerealiseerde opbrengsten.

Bij realisatie van:

- 20% van de geraamde opbrengst, en;
- 70% van de geraamde kosten, dient;
- 14% (20% * 70%) van de geraamde winst genomen te worden aan het eind van het betreffende jaar.

Tussentijdse winstnemingen worden verantwoord in de jaarrekening. Bij afsluiting van een grondexploitatie vindt de eindafrekening plaats. Dit is meestal aan het einde van het boekjaar, bij het opstellen van jaarrekening.

Verlies

Als in een grondexploitatie een verlies wordt verwacht, wordt een verliesvoorziening getroffen ter hoogte van het te verwachten verlies. Het verlies wordt genomen bij afsluiting van een grondexploitatie. Meestal vindt dit plaats aan het einde van een boekjaar, bij het opstellen van de jaarrekening. De getroffen verliesvoorziening wordt dan aangewend om het verlies te dekken. Soms is er sprake van een verschil tussen het daadwerkelijke verlies en de getroffen verliesvoorziening. In zo'n geval komt het verschil ten gunste of ten laste van het resultaat van de jaarrekening.

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Hieronder treft u het totaaloverzicht van de ramingen van baten en lasten en een overzicht van de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Deze gegevens vindt u ook terug in de beleidsbegroting onder het kopje 'Wat mag het kosten?' opgenomen in de programma's. Door het samenvoegen van de losse onderdelen is er beter zicht op de baten en lasten van de totale begroting.

Overzicht van de exploitatie

Exploitatie	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Bestuur en (overheids)participatie						
Lasten	-4.980.879	-8.104.300	-5.396.150	-4.931.450	-4.836.150	-4.824.950
Baten	1.652.889	1.093.700	1.249.900	1.166.300	1.080.100	1.079.300
Saldo	-3.327.990	-7.010.600	-4.146.250	-3.765.150	-3.756.050	-3.745.650
Totaal 1 Bestuur en (overheids)participatie	-3.327.990	-7.010.600	-4.146.250	-3.765.150	-3.756.050	-3.745.650
2 Veiligheid						
Lasten	-3.065.621	-3.707.900	-4.160.800	-4.314.200	-4.475.400	-4.580.200
Baten	1.224.679	958.500	1.216.500	889.300	889.300	889.300
Saldo	-1.840.942	-2.749.400	-2.944.300	-3.424.900	-3.586.100	-3.690.900
Totaal 2 Veiligheid	-1.840.942	-2.749.400	-2.944.300	-3.424.900	-3.586.100	-3.690.900
3 Verkeer, vervoer en wegen						
Lasten	-9.543.944	-10.109.750	-10.039.200	-10.553.300	-11.082.600	-11.195.400
Baten	730.525	1.358.300	1.492.700	1.052.700	549.700	499.700
Saldo	-8.813.419	-8.751.450	-8.546.500	-9.500.600	-10.532.900	-10.695.700
Totaal 3 Verkeer, vervoer en wegen	-8.813.419	-8.751.450	-8.546.500	-9.500.600	-10.532.900	-10.695.700
4 Economische zaken						
Lasten	-2.579.602	-2.136.900	-1.934.100	-1.909.000	-1.908.600	-1.901.600
Baten	1.347.480	1.387.500	1.372.700	1.342.900	1.342.900	1.342.900
Saldo	-1.232.122	-749.400	-561.400	-566.100	-565.700	-558.700
Totaal 4 Economische zaken	-1.232.122	-749.400	-561.400	-566.100	-565.700	-558.700
5 Onderwijs						
Lasten	-3.104.712	-3.761.878	-1.923.400	-1.878.200	-1.838.100	-1.837.900
Baten	1.658.759	2.406.978	577.200	577.200	577.200	577.200
Saldo	-1.445.953	-1.354.900	-1.346.200	-1.301.000	-1.260.900	-1.260.700
Totaal 5 Onderwijs	-1.445.953	-1.354.900	-1.346.200	-1.301.000	-1.260.900	-1.260.700
6 Cultuur, sport en groen						
Lasten	-9.603.153	-9.331.100	-9.288.800	-9.300.700	-9.043.800	-9.074.800
Baten	89.811	15.900	16.200	16.200	16.200	16.200
Saldo	-9.513.342	-9.315.200	-9.272.600	-9.284.500	-9.027.600	-9.058.600
Totaal 6 Cultuur, sport en groen	-9.513.342	-9.315.200	-9.272.600	-9.284.500	-9.027.600	-9.058.600
7 Sociaal domein						
Lasten	-58.448.265	-58.457.771	-58.149.353	-57.126.353	-57.424.653	-57.025.253
Baten	17.409.695	14.844.433	14.592.800	14.592.800	14.592.800	14.592.800
Saldo	-41.038.570	-43.613.338	-43.556.553	-42.533.553	-42.831.853	-42.432.453
Totaal 7 Sociaal domein	-41.038.570	-43.613.338	-43.556.553	-42.533.553	-42.831.853	-42.432.453
8 Gezondheid en duurzaamheid						
Lasten	-14.498.304	-14.886.302	-15.001.300	-14.969.800	-13.994.300	-14.189.000
Baten	13.576.314	13.453.902	13.833.100	14.087.100	14.113.600	14.346.200
Saldo	-921.991	-1.432.400	-1.168.200	-882.700	119.300	157.200

Exploitatie	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal 8 Gezondheid en duurzaamheid	-921.991	-1.432.400	-1.168.200	-882.700	119.300	157.200
9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk						
Lasten	-34.536.270	-16.172.900	-14.633.200	-14.044.400	-13.894.600	-13.848.700
Baten	27.703.997	6.490.600	4.487.400	3.932.300	3.397.000	3.398.400
Saldo	-6.832.273	-9.682.300	-10.145.800	-10.112.100	-10.497.600	-10.450.300
Totaal 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk	-6.832.273	-9.682.300	-10.145.800	-10.112.100	-10.497.600	-10.450.300
13 Buiten programma's						
Lasten	-16.105.044	-16.550.300	-16.397.900	-17.061.500	-16.886.200	-16.673.700
Baten	89.173.753	91.849.700	100.023.150	101.255.500	104.223.300	96.974.300
Saldo	73.068.709	75.299.400	83.625.250	84.194.000	87.337.100	80.300.600
Totaal 13 Buiten programma's	73.068.709	75.299.400	83.625.250	84.194.000	87.337.100	80.300.600
Saldo van baten en lasten	-1.897.893	-9.359.588	1.937.447	2.823.397	5.397.697	-1.435.203

Overzicht van de reservemutaties

Reservemutaties	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1 Bestuur en (overheids)participatie						
Stortingen	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Onttrekkingen	748.986	581.200	0	0	0	0
Saldo	700.486	532.700	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Totaal 1 Bestuur en (overheids)participatie	700.486	532.700	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
3 Verkeer, vervoer en wegen						
Stortingen	-2.061.724	-1.016.400	-1.156.300	-1.117.600	-1.117.600	-1.117.600
Onttrekkingen	2.707.263	2.581.900	1.793.300	1.384.500	1.385.200	1.385.800
Saldo	645.540	1.565.500	637.000	266.900	267.600	268.200
Totaal 3 Verkeer, vervoer en wegen	645.540	1.565.500	637.000	266.900	267.600	268.200
4 Economische zaken						
Onttrekkingen	250.614	150.000	0	0	0	0
Saldo	250.614	150.000	0	0	0	0
Totaal 4 Economische zaken	250.614	150.000	0	0	0	0
6 Cultuur, sport en groen						
Stortingen	-1.200.000	0	-8.700	-8.700	0	0
Onttrekkingen	1.485.276	544.900	308.700	308.600	0	0
Saldo	285.276	544.900	300.000	299.900	0	0
Totaal 6 Cultuur, sport en groen	285.276	544.900	300.000	299.900	0	0
7 Sociaal domein						
Stortingen	0	-1.000.000	0	0	0	0
Onttrekkingen	99.100	2.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Saldo	99.100	1.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Totaal 7 Sociaal domein	99.100	1.057.400	371.000	246.000	246.000	0
8 Gezondheid en duurzaamheid						
Stortingen	-6.700.000	0	0	0	0	0

Reservemutaties	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Onttrekkingen	8.655.513	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
Saldo	1.955.513	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
Totaal 8 Gezondheid en duurzaamheid	1.955.513	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk						
Storting	-1.168.600	-769.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400
Onttrekkingen	1.652.949	2.291.200	1.775.300	1.757.800	1.703.000	1.593.400
Saldo	484.349	1.521.800	582.900	565.400	510.600	401.000
Totaal 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk	484.349	1.521.800	582.900	565.400	510.600	401.000
13 Buiten programma's						
Storting	-29.440.059	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	31.636.053	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Saldo	2.195.994	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Totaal 13 Buiten programma's	2.195.994	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Saldo van storting en onttrekkingen	6.616.872	10.680.700	5.409.600	4.467.000	2.915.100	2.382.600

Saldo	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	-156.465.796	-143.219.101	-136.924.203	-136.088.903	-135.384.403	-135.151.503
Baten	154.567.903	133.859.513	138.861.650	138.912.300	140.782.100	133.716.300
Storting	-40.618.883	-2.834.300	-2.405.900	-2.367.200	-2.358.500	-2.358.500
Onttrekkingen	47.235.754	13.515.000	7.815.500	6.834.200	5.273.600	4.741.100
Saldo	4.718.979	1.321.112	7.347.047	7.290.397	8.312.797	947.397

Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. In tegenstelling tot specifieke dekkingsmiddelen kan een gemeente algemene dekkingsmiddelen dus vrij besteden.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	12.805.000	13.182.600	13.801.300	14.035.500	14.404.700
Algemene uitkeringen	78.005.000	85.526.050	86.216.900	89.033.600	81.415.500
Dividend	334.000	401.800	401.800	401.800	401.800
Saldo van de financieringsfunctie	184.300	212.300	212.800	213.300	213.900
Overige dekkingsmiddelen	4.200	3.800	3.800	3.800	3.800
Totaal	91.332.500	99.326.550	100.636.600	103.688.000	96.439.700

Overzicht van de kosten van overhead

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, niet tot overhead behoren.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestuursondersteuning	-163.100	-163.100	-163.100	-163.100	-163.100
Communicatie en voorlichting	-117.100	-119.700	-119.700	-119.700	-119.700
Gemeente-app	-16.000	-16.500	-16.300	-16.100	-16.000
Huisvesting gemeentehuis	-1.392.500	-926.500	-1.466.600	-1.465.500	-1.456.600
Juridische zaken	-150.600	-153.900	-153.900	-153.900	-153.900
Overhead vanuit de BAR-organisatie	-13.634.500	-13.760.400	-13.825.900	-13.802.300	-13.731.500
Representatie en overige kosten	-32.200	-32.900	-32.900	-32.900	-32.900
Totaal	-15.506.000	-15.173.000	-15.778.400	-15.753.500	-15.673.700

De mutaties in de post Huisvesting gemeentehuis worden veroorzaakt door fluctuaties in de kosten voor het onderhoud van het gemeentehuis.

Bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Heffing vennootschapsbelasting	-72.500	-72.600	-72.600	-72.600	-72.600
Totaal	-72.500	-72.600	-72.600	-72.600	-72.600

Bedrag voor onvoorzien

Het is een verplichting om de post Onvoorzien op te nemen in de begroting. De omvang van het budget is echter niet wettelijk vastgelegd. De provincie Zuid-Holland hanteert als norm ongeveer een bedrag van € 1,00 per inwoner. Gezien de goede financiële positie en reserves hebben we voldoende buffers om onvoorziene kosten op te vangen.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Onvoorzien	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000

Toelichting op overzicht baten en lasten

Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

Doorwerking structurele effecten uit P&C-documenten

De structurele effecten uit de jaarrekening 2021 en 1e Tussenrapportage 2022 zijn onderdeel van de primitieve begroting 2023.

Investerings 2023-2026

Voor de begroting 2023 wordt volgens de nota Activabeleid 2021 een investeringslijst 2023-2026 opgesteld. Een realistische planning van deze investeringen moet leiden tot een evenwichtige spreiding over de planperiode. De kapitaallasten zijn gerekend vanaf 1 januari van het jaar ná oplevering van de investering.

Indexering

Consumentenprijsindex op prijs- en loonstijging-gevoelige uitgaven

Om de (inflatie-gevoelige) budgetten gedeeltelijk mee te laten groeien met de stijging van de inflatie wordt op basis van de prognose van het Centraal Plan Bureau (CPB) in het jaarlijks Centraal Economisch Plan van maart 2022 het inflatiepercentage van de Geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) gebruikt. Dit percentage bedraagt voor het begrotingsjaar 2023 2,2%.

Regionale indexering (vier grote gemeenschappelijke regelingen)

Op 7 december 2021 heeft het college ingestemd met de door de Kring van gemeentesecretarissen voorgestelde financiële kaders voor de op te stellen begrotingen 2023 door gemeenschappelijke regelingen VRR, GGD, DCMR en GRJR. Dit betekent een (totale) inflatiecorrectie van 4,8%. Voor de MRDH geldt een afwijkend percentage. Regio Haaglanden coördineert de indexering van de inwonersbijdrage aan het programma Economisch Vestigingsklimaat. Deze indexering komt uit op 0,6% voor loonkosten en 2,3% voor materiële kosten. De bijdrage per inwoner neemt daardoor per saldo toe met 1,8% van € 2,77 tot € 2,82.

Indexering van (belasting)tarieven en heffingen

Belastingen en heffingen worden conform het tarievenbeleid met de inflatie gecorrigeerd dan wel trendmatig verhoogd. Daarnaast wordt bij de opbrengsten rekening gehouden met de woningbouwplanning (areaaluitbreiding) en verminderingen op aanslagen (in verband met bezwaren). Voor het bepalen van de hoogte en de samenstelling van de tarieven voor (gebonden) heffingen, zoals riool- en afvalstoffenheffing en lijkbezorgingsrechten wordt uitgegaan van kostendeckende tarieven.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De algemene uitkering in de begroting 2023 wordt berekend op basis van de meicirculaire 2022. Op advies van de provincie, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt in de begroting nog geen rekening gehouden met de mogelijke voordelen van de herijking van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Algemene reserve

In Nota Reserves en Voorzieningen Ridderkerk 2021 - 2024 is als ondergrens van de algemene reserve € 20 miljoen opgenomen.

Renten

Marktrente financieringstekort

De marktrente voor het te berekenen financieringstekort wordt gebaseerd op de rente (ontwikkelingen) in augustus 2022 van een 20-jarige lening met jaarlijkse aflossing: 2,0% meerjarig voor nieuw af te sluiten leningen.

Rente grondexploitaties

In de Meerjarenprognose grondexploitaties (MPG) van maart 2022 zijn de laatste voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) toegepast. Op basis van de berekening in de jaarrekening 2021 wordt in het MPG 2022 1,27% rente toegerekend aan de grondbedrijfcomplexen.

Rente investeringen (omslagrente)

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat rente via de taakvelden wordt toegerekend aan de programma's. Door gebruik te maken van een renteomslag wordt de manier van verantwoorden van de rente in de begroting geharmoniseerd. De gehanteerde omslagrente mag niet meer dan 0,5% afwijken van de berekende omslagrente. Voor 2023 hanteren we een omslagpercentage van afgerond 1,1%.

Dividend

In deze financieel onzekere tijden wordt de dividendopbrengst in de begroting gehandhaafd op het niveau van de begroting 2022.

Financieel toezichtkader van de provincie

De uitgangspunten van de provincie om voor repressief toezicht in aanmerking te komen zijn:

1. De begroting 2023-2026 moet structureel en reëel in evenwicht zijn of als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in 2026, het laatste jaar van de meerjarenraming, tot stand wordt gebracht.
2. De vastgestelde jaarrekening 2021 moet vóór 15 juli 2022 en de begroting 2023 vóór 15 november 2022 aan Gedeputeerde Staten te zijn toegezonden.

Daarnaast geldt ook dat de jaarrekening 2021 structureel en reëel in evenwicht moet zijn. In het geval de jaarrekening niet structureel in evenwicht is, moet het structurele saldo worden betrokken bij de beoordeling van de begroting 2023.

Met het 'structureel en reëel evenwicht', in bovenstaande punten, wordt bedoeld dat in de begroting de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten. Reëel houdt in dat sprake is van volledige, realistische en haalbare ramingen. Bij mogelijke bezuinigingen, ombuigingen en taakstellingen wordt gesteld dat deze ook voldoende onderbouwd moeten zijn met een reëel bezuinigingsplan. Daarmee wordt bedoeld dat het een aannemelijk plan is met voldoende zekerheid om de maatregelen tijdig en volledig te realiseren.

Samenvatting en analyse op hoofdlijnen

Onderstaande tabel bevatten een opsomming van de financiële mutaties in de begroting.

Nr.	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
	Begrotingssaldo tot en met structurele gevolgen 1e Tussenrapportage 2022	603.097	826.697	970.097	1.199.497
1	Indexering 2023	-1.154.100	-1.150.200	-1.120.600	-
					1.115.200
2	Dutch fresh Port	-50.000	-50.000		
3	Praktijkondersteuning huisarts GGZ - jeugd	-131.000	-131.000	-131.000	-131.000
4	Afbouw dekking uren grondexploitaties	-68.500	-161.300	-209.700	-258.600
5	BAR-bijdrage, periodieken begroting 2023	-81.100	-81.100	-81.100	-81.100
6	BAR-bijdrage, inflatie begroting 2023	-86.100	-86.100	-86.100	-86.100
7	Inkoop deel dagelijkse en ambulante jeugdhulp van GRJR	-632.000	-632.000	-632.000	-632.000
8	Dekking inkoop deel dagelijkse en ambulante jeugdhulp van GRJR	250.000	250.000	250.000	250.000
9	Algemene uitkering	12.632.000	10.729.000	12.666.000	4.590.000
10	Terugdraaien stelpost jeugd, algemene uitkering	-2.518.050			
11	Hogere energiekosten gemalen	-273.000	-273.000	-273.000	-273.000
12	Meerkosten verkiezingen	-103.800	-53.600	-53.600	-55.600
13	Aanpassing bijdrage VRR incl. aanpassing verdeelsleutel	-348.000	-506.600	-665.400	-774.700
14	Lager aanbod GFT	57.300	57.300	57.300	57.300
15	Daling hoeveelheid restafval minder dan verwacht	-137.000	-137.000	-137.000	-137.000
16	Hogere opbrengst oud papier	58.000	58.000	58.000	58.000
17	Jeugdgezondheidszorg, kostenstijging CJG Rijnmond	-126.400	-126.400	-126.400	-126.400
18	Toename energiekosten openbare verlichting	-189.500	-189.500	-189.500	-189.500
19	3 FTE projecten en 1 FTE Kabels en leidingen ipv uitbesteed werk	120.000	120.000	120.000	120.000
20	Bijstelling raming OZB woningen	-92.500	17.500	-127.500	9.000
21	Bijstelling raming OZB niet woningen	-157.000	-41.600	-67.000	165.700
22	Lokale jeugdhulp ZIN, Verhoging tarieven dyslexie en toevoegen voedingscomponent dagbehandeling en - activiteiten	-120.200	-120.200	-120.200	-120.200
23	Versterking capaciteit I&A en Dienstverlening	-520.100	-646.200	-592.800	-449.000
24	Vervallen erfpachtinkomsten tankstation/truckparking		-78.000	-78.000	-78.000
25	Aanpassing bijdrage GR Jeugdhulp Rijnmond	-81.000	-81.000	-81.000	-81.000
26	Bijraming baten rioolheffing	356.800	371.200	301.700	582.200
27	Verrekening met voorziening bekleemde middelen riolering	45.100	30.900	100.500	-180.000
28	Toevoeging aan voorziening wachtgeld wethouders	-380.000			
29	Mutatie in kapitaallasten	896.800	656.100	81.800	15.100
30	Hogere dekking uren op investeringen	284.700	168.800		
31	Leges WABO-vergunningen	306.500			
32	Vervallen stelpost kapitaallasten	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
33	Vervallen ombuiging afschaffen abonnementstarief volgens Krimpens model	-260.000	-260.000	-260.000	-260.000
34	Vervallen taakstelling leerlingenvervoer nieuwe aanbesteding 2024		-150.000	-150.000	-150.000
35	Bijstelling raming afval NV Afvalbeheer	-69.300	-69.300	-69.300	-69.300
36	Bijstelling raming afvalstoffenheffing	78.800	228.300	312.000	319.200

37	Bijstelling financieringslasten	-344.000	-828.000	-952.000	-820.000
	Diverse kleine mutaties	-339.400	-291.300	-321.400	-270.900
Totaal begroting incl. verwerkte mutaties		7.347.047	7.290.397	8.312.797	947.397

Toelichting samenvatting van de begroting 2023 - 2026

1. *Indexering 2023*
Aan de meerjarenbegroting 2023-2026 is, conform de uitgangspunten, 2,2% inflatie toegevoegd.
2. *Dutch Fresh Port*
In het kader van de verdere invoering van de doorstromingsmaatregelen/haltes/first- en last mile maatregelen HOV Rotterdam - Ridderkerk en de bouwstenen uit het Ontwikkelplan Dutch Fresh Port is onderzoek naar de functie van de Populierenlaan als toekomstbestendig beeld met betrekking tot leefbaarheid, verkeer en mobiliteit noodzakelijk. Hiervoor zijn in 2023 en 2024 kosten geraamd.
3. *Praktijkondersteuning huisarts GGZ – jeugd*
In januari 2020 is gestart met pilot 'Praktijkondersteuner Huisarts GGZ-Jeugd' in huisartsenpraktijk Het Doktershuis. De pilot is geëvalueerd en de inzet wordt voortgezet.
4. *Afbouw dekking uren grondexploitaties*
Omdat het aantal grondexploitaties afneemt, neemt ook de dekking van uren hiervoor op de BAR-bijdrage af. Dit heeft een nadeel voor de gemeentebegroting tot gevolg. Dit nadeel wordt deels afbouwend gedekt uit de daarvoor bij de jaarrekening 2021 gevormde reserve afbouw dekking Grondexploitaties.
5. *BAR-bijdrage, periodieken begroting 2023*
Het toekennen van periodieken aan medewerkers heeft in 2023 een kostenstijging van € 81.100 (aandeel RK) tot gevolg.
6. *BAR-bijdrage, inflatie begroting 2023*
Voor het te hanteren inflatiepercentage in de primitieve begroting van de BAR-organisatie wordt altijd uitgegaan van de prognoses in het jaarlijks verschijnende Centraal Economisch Plan van het Centraal Plan Bureau (CPB). In het Centraal Economisch Plan 2022 voorspelt het Centraal Planbureau een inflatie van 2,2% voor het jaar 2023, dat gaat om een bedrag van € 86.100 (aandeel RK).
7. *Inkoop jeugdhulp GRJR*
In de regiovisie Nabij en Passend is de ambitie uitgesproken dat jongeren meer dan voorheen hulp in de eigen leefomgeving gaan ontvangen. Om dit te realiseren is ervoor gekozen dat de inkoop van een substantieel deel van dag- en ambulante jeugdhulp vanuit perceel D en E van de GRJR verschuift van het regionale naar het lokale niveau. Dit betekent ook een verschuiving van de financiële verantwoordelijkheid. Op basis van de verdeling over alle 15 gemeenten zijn de uitnamen uit de begroting van de GRJR 2023 berekend. Voor Ridderkerk gaat het om een bedrag van € 632.000. Hierdoor zullen de kosten op lokale jeugdhulp vanaf 2023 structureel stijgen met € 632.000.
8. *Dekking inkoop jeugdhulp GRJR*
Hiervan kan € 250.000 structureel gedekt worden uit het budget specialistische jeugdhulp.
9. *Algemene uitkering*
Verwerkt is het voor Ridderkerk positief uitpakkende herverdeeffect wegens doorvoering herijking gemeentefonds per 1 januari 2023. Het voordeel loopt op naar een bedrag van structureel € 1,8 miljoen dat met een ingroeipad van 3 jaar in 2025 wordt bereikt.
In 2023 ontvangen we incidenteel € 3,7 miljoen extra budget voor Jeugdzorg.
Met name fors hogere accessen van het Rijk in de recente meicirculaire zorgen voor een positieve ontwikkeling tot en met 2025. Ook 2026 ontwikkelt zich nog wel positief, maar ten opzichte van 2025 is sprake van een forse structurele terugval (ravijnjaar 2026). Zie Raadsinformatiebrief meicirculaire gemeentefonds 2022 van 1 juli 2022.
10. *Terugdraaien stelpost jeugd*
De voor Jeugdzorg voorlopig gereserveerde stelpost van € 2,5 miljoen vervalt.
11. *Hogere energiekosten gemalen*
Vanaf 2023 zijn hogere energiekosten geraamd voor eindgemaal P02 en overige gemalen.
12. *Meerkosten verkiezingen*
Meerdaags stemmen zorgt voor meer presentiegelden, huur gebouwen en materialen. De

- kostprijzen van materialen, met name papierkosten, zijn gestegen. Ook de inzet van trotters (mobiele billboards) zorgt voor structurele meerkosten bij elk verkiezingsmoment.
13. *Aanpassing bijdrage VRR incl. aanpassing verdeelsleutel*
De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) heeft besloten dat de VRR haar dienstverlening zal uitbreiden. Daar zijn extra middelen voor nodig. Daarnaast is de huidige verdeelsleutel niet meer passend en daarom heeft het AB besloten de verdeelsleutel te wijzigen. Ook dat brengt extra kosten met zich mee. Deze mutatie betreft dan ook de gevolgen van de ontwikkelagenda de nieuwe verdeelsleutel én het accres. Dit alles conform de begroting 2023 van de VRR.
  14. *Lager aanbod GFT*
Het aanbod GFT is lager dan waarmee is gerekend in de begroting, dit wordt veroorzaakt doordat in het restafval nog veel GFT zit. Op deze post geeft dit een voordeel.
  15. *Daling hoeveelheid restafval*
De raming van de verwerkingskosten restafval is aangesloten op de werkelijke kosten 2022. De daling van de hoeveelheid restafval, door de invoering van het variabel tarief, is tot heden minder groot dan verwacht in de begroting. Op het restafval wordt daarom een nadeel verwacht.
  16. *Hogere opbrengst oud papier*
Daarnaast zal er ook een voordeel zijn op oud papier door het hogere tarief.
  17. *Jeugdgezondheidszorg*
CJG Rijnmond is een van de verbonden partijen. Zij hebben te maken met fors stijgende kosten door de huidige ontwikkelingen. Dit heeft onder andere te maken met de ontwikkelingen van de loonkosten en de stijgende huisvestingskosten en heeft direct effect op de kosten van hun dienstverlening. De kosten van de diverse diensten van CJG Rijnmond worden betaald vanuit de budgetten Jeugdgezondheidszorg, Lokaal Preventief Jeugd, het SiSa-voorrangsbeleid en de specifieke uitkering (SPUK) van het Onderwijsachterstandenbeleid. Op Lokaal Preventief Jeugd en op Jeugdgezondheidszorg dient structureel extra budget opgenomen te worden in de begroting om deze kosten te kunnen dekken. Daarnaast zijn er extra kosten voor stichting Enver, die structureel in de begroting opgenomen dienen te worden.
  18. *Toename energiekosten openbare verlichting*
Vanaf 2023 begroten we extra energiekosten bovenop de verhoging die in 2022 al is doorgevoerd. Deze kosten zijn nauwelijks beïnvloedbaar en worden structureel meegenomen.
  19. *Fte Kabels & Leidingen*
Voor team projecten (Cluster Voorbereiding en Beheer) wordt er voor gekozen om per 2023 BAR-breed drie fte inhuur om te zetten naar vaste formatie. Ook wordt er voor gekozen om BAR-breed een fte werkvoorbereider Kabels & Leidingen in vaste dienst aan te stellen. De bijdrage aan de BAR-begroting wordt verhoogd en uitbesteed werk wordt verlaagd. Per saldo levert dit een voordeel op voor de begroting.
  20. *Bijstelling raming OZB woningen*
Op basis van de actuele stand van de WOZ per juli 2022 rekening houdend met geschatte waardeverhoging van 11% voor de woningen is deze OZB-opbrengstraming 2023 berekend. Hierbij is de inflatiecorrectie van 2,2% op de tarieven toegepast nadat deze zijn gecorrigeerd met deze geschatte waardeverhogingen. De areaaluitbreiding woningen (saldo sloop en nieuwbouw) op basis van de actuele woningbouwprognose 2023 en verder, is in meerjarig perspectief meegenomen. Bijstelling van woningbouwprognose voor het begrotingsjaar 2023 heeft ertoe geleid dat de OZB-ramingen van de woningen in meerjarig perspectief bijgesteld zijn ten opzichte van de meerjarige raming uit 2022.
  21. *Bijstelling raming OZB niet-woningen*
Op basis van de actuele stand van de WOZ per juli 2022 rekening houdend met geschatte waardeverhoging van 1% voor de niet-woningen is deze OZB-opbrengstraming 2023 berekend. Hierbij is de inflatiecorrectie van 2,2% op de tarieven toegepast nadat deze zijn gecorrigeerd met deze geschatte waardeverhogingen. De verwachte areaaluitbreiding van de niet-woningen in Nieuw Reijerwaard en Cornelisland is op basis van de actuele stand in meerjarig perspectief meegenomen. De verwachte areaaluitbreiding van de niet-woningen heeft vertraging opgelopen met als gevolg een aanpassing van de meerjarige opbrengstraming van de OZB niet-woningen ten opzichte van de raming in 2022. Deze vertraging heeft te maken met uitstel van de verkoop en de bouw van bedrijfspanden in Nieuw Reijerwaard en Cornelisland.
  22. *Lokale jeugdhulp ZIN*
Middels de aanbesteding lokale zijn de tarieven voor dyslexie verhoogd. De verhoging is

berekend op de cliëntaantallen en de bijbehorende uitgaven voor het jaar 2020. Daarnaast is voor Dagbehandeling en Dagactiviteit een voedingscomponent per dagdeel toegevoegd dit heeft eveneens invloed op de kosten. De verhoging is berekend op de cliëntaantallen van 2020, waarbij gemiddeld 6 dagdelen per week gebruik werd gemaakt van Dagbehandeling of Dagactiviteit voor een periode van 50 weken.

23. *Versterking capaciteit I&A en Dienstverlening*
Aandeel Ridderkerk in de minimale versterking van de capaciteit van I&A en Dienstverlening, die nodig is om de basisactiviteiten op niveau te houden en te kunnen blijven voldoen aan wet- en regelgeving.
24. *Vervallen erfpachtinkomsten tankstation/truckparking*
Omdat er geen sprake meer is van erfpacht voor het kavel in Nieuw Reijerwaard, ten behoeve van het tankstation en de truckparking, komen de geraamde inkomsten hiervoor te vervallen.
25. *Aanpassing bijdrage GR Jeugdhulp Rijnmond*
Op grond van de begroting van de GR Jeugdhulp Rijnmond moet voor het aandeel van Ridderkerk hierin worden bijgeraamd.
26. *Bijraming baten rioolheffing*
De hogere baten worden grotendeels veroorzaakt door een hoger tarief voor de rioolheffing. In de begroting 2023 is uitgegaan van een kostendekkend tarief. De tarieven stijgen hierdoor met 12,4% in plaats van 4% op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan.
27. *Verrekening met voorziening bekleemde middelen riolering*
De afwijkingen worden veroorzaakt door mutaties in de kapitaallasten en door verschillen in de opbrengst rioolheffing als gevolg van mutaties in het aantal aansluitingen.
28. *Voorziening wachtgelden wethouders*
Er zijn drie wethouders die aanspraak maken op een wachtgelduitkering. De duur en hoogte van de uitkeringen van de drie wethouders lopen vrijwel gelijk. Hiervoor wordt een toevoeging aan de voorziening wachtgelden wethouders geraamd. De hoogte van de uitkeringen bedragen in 2023 tot half mei 80 % en de rest van jaar 70%. In 2024 (en 2025) is hoogte van de uitkeringen 70%. In 2025 lopen de uitkeringen af. Twee in juli 2025 en één in mei 2025.
29. *Mutatie in kapitaallasten*
Verschuivingen en mutaties in diverse investeringen leiden tot mutaties in afschrijvingslasten.
30. *Hogere dekking uren op investeringen*
Omdat in 2023 en 2024 meer uren van eigen personeel op investeringen zijn geraamd en door een verschuiving van inhuur naar eigen personeel, is de dekking van de BAR-bijdrage incl. overhead hoger.
31. *Leges WABO-vergunningen*
De meerjarenraming van de leges Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) is bijgesteld naar aanleiding van de huidige prognose van de te verwachten aanvragen van grote bouwprojecten, met name op Nieuw Reijerwaard en in het centrumgebied van Ridderkerk.
32. *Vervallen stelpost kapitaallasten*
Op voorhand is rekening gehouden met vrijval van budgetten in casu kapitaallasten, als gevolg van afwijkingen van de planning. Nu blijkt dit een onnodige stelpost (risico) in de begroting te zijn. De stelpost kan derhalve komen te vervallen.
33. *Vervallen ombuiging afschaffen abonnementstarief*
Per 2023 vervalt de ombuiging afschaffen abonnementstarief volgens Krimpens model. Dit model houdt in dat het inkomen meegewogen wordt bij de beoordeling van een aanvraag. Dit is tegen de regels in van het Wmo 2015.
34. *Vervallen taakstelling leerlingenvervoer*
Omdat het niet reëel is bij de huidige prijzen om deze taakstelling te blijven hanteren, dient de taakstelling op de aanbesteding van het leerlingenvervoer vanaf 2024 komen te vervallen.
35. *Bijstelling raming afval NV Afvalbeheer*
Ingaande 2022 stopt de gemeente Ridderkerk met variabele tarieven Afvalstoffenheffing. Als gevolg van het wegvallen van de prijsprikkel is de verwachting, gebaseerd op ervaringscijfers elders, dat de in 2022 gerealiseerde afname van de hoeveelheid te verwerken restafval in 2023 gedeeltelijk komt te vervallen. Hierdoor stijgen de kosten. Ook is er een toename van de opbrengsten oud papier door tariefstijging.
36. *Bijstelling raming afvalstoffenheffing*
De hogere lasten vertalen zich ook in hogere baten. Meerjarig vervalt de onttrekking aan de bestemmingsreserve afvalstoffenheffing.

37. Bijstelling financieringslasten

Het investeringsvolume en daarmee de financieringstekorten kunnen niet volledig gefinancierd worden met kortlopende leningen of eigen middelen. In de periode 2023 tot en met 2026 is de verwachting dat er nieuwe langlopende leningen moeten worden afgesloten, waarmee de rentekosten toenemen.

Overzicht van incidentele baten en lasten en structurele reservemutaties

In onderstaande tabel worden de baten en lasten weergegeven die naar hun aard éénmalig en groter dan € 50.000 zijn. De éénmalige baten en lasten die kleiner zijn dan € 50.000 zijn samengevat in diverse kleine mutaties binnen een programma.

Onderstaand overzicht is gebaseerd op de notitie structurele en incidentele baten en lasten van augustus 2018, waarin nieuwe criteria voor het onderscheid in structurele en incidentele mutaties is gegeven. Hieronder vallen ook lasten en baten die over een langere periode van jaren lopen, maar wel eindig zijn.

Incidentele lasten

Omschrijving	Toelichting	2023	2024	2025	2026
Programma 1 Bestuur en (overheids)participatie					
	Diverse kleine mutaties	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Totaal Programma 1		-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen					
Reserve onderhoud verhardingen	Jaarlijkse storting	-	-	-	-
	Diverse kleine mutaties	1.123.600	1.084.900	1.084.900	1.084.900
Totaal Programma 3		1.123.600	1.084.900	1.084.900	1.084.900
Programma 6 Cultuur, sport en groen					
Groenvisie	Groenvisie	-308.700	-308.600		
	Diverse kleine mutaties	-8.700	-8.700		
Totaal Programma 6		-317.400	-317.300	0	0
Programma 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk vastgoed					
Onderwijshuisvesting	Extra afschrijving en sloopkosten van de oude school De Noord.	-261.300			
	Huurkosten tijdelijke huisvesting IKC De Noord	-400.000			
Reserve groot onderhoud sportaccommodaties	Jaarlijkse storting	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Reserve groot onderhoud gebouwen	Jaarlijkse storting	-463.600	-463.600	-463.600	-463.600
Reserve Nieuw Reijerwaard	Jaarlijkse storting	-478.800	-478.800	-478.800	-478.800
Totaal Programma 9		-1.153.700	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400
TOTAAL INCIDENTELE LASTEN		3.375.900	2.675.800	2.358.500	2.358.500

Incidentele baten

Omschrijving	Toelichting	2023	2024	2025	2026
Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen					
Reserve onderhoud verhardingen	Onttrekking ter dekking van groot onderhoud aan verhardingen. Vanaf 2024 vervalt de tijdelijke onttrekking aan de reserve onderhoud verhardingen ter dekking van verhoging van het onderhoudsniveau van wegen, fietspaden, borden en lichtmasten.	1.635.500	1.226.100	1.226.100	1.226.100
Totaal Programma 3		1.635.500	1.226.100	1.226.100	1.226.100
Programma 6 Cultuur, sport en groen					

Reserve Groenvisie	In 2021 is een incidentele storting geraamd in de reserve Groenvisie, waaraan in vier jaar, ter dekking van kosten, wordt onttrokken. Vanaf 2025 vervalt de jaarlijkse onttrekking aan deze reserve.	308.700	308.600		
Totaal Programma 6		308.700	308.600	0	0

Programma 7 Sociaal domein					
Reserve innovatiefonds sociaal domein	De onttrekking aan de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein van € 246.000 per jaar wordt geraamd tot en met 2025 ter dekking van innovatielasten. In 2023 wordt uit de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein de incidentele extra inzet ter voorkoming van problematische schulden gedekt.	371.000	246.000	246.000	0
Totaal Programma 7		371.000	246.000	246.000	0

Programma 8 Gezondheid en duurzaamheid					
Reserve afvalstoffenheffing	Meerjarig neemt de onttrekking aan de bestemmingsreserve afvalstoffenheffing, ter dekking van het tarief afvalstoffenheffing, af naar 0 in 2024.	232.000			
Reserve Klimaatgelden	Tot en met 2024 wordt onttrokken aan de reserve Klimaatgelden ter dekking van het opstellen van wijkplannen ingevolge het klimaatakkoord.	1.000.000	1.000.000		
Totaal Programma 8		1.232.000	1.000.000	0	0

Programma 9 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en maatschappelijk vastgoed					
Algemene reserve	Dekking huur- en uitvoeringskosten tijdelijke huisvesting school De Noord	400.000			
Reserve groot onderhoud sportaccommodaties	Onttrekking ter dekking van groot onderhoud aan sportaccommodaties	309.600	309.600	309.600	309.600
Reserve groot onderhoud gebouwen	Onttrekking ter dekking van groot onderhoud aan gebouwen	359.500	1.059.400	1.059.400	1.059.400
Reserve aanpassing integraal accommodatieplan	In 2023 is incidentele dekking uit de reserve Aanpassing Integraal Accommodatie Plan (AIAP) geraamd voor extra afschrijving en sloopkosten van de oude school De Noord.	258.700			
Reserve afbouw dekking grondexploitaties	De reserve dient te dekking van de afbouw van dekking van de kosten voor grondexploitaties. Vanaf 2023 wordt aan de reserve onttrokken	189.500	142.100	94.700	47.300
Totaal Programma 9		1.517.300	1.511.100	1.463.700	1.416.300

Buiten de programma's					
Algemene reserve	Dekking afbouw dividendinkomsten in 8 jaar	437.500	350.000	262.500	175.000
Totaal buiten de programma's		437.500	350.000	262.500	175.000

TOTAAL INCIDENTELE BATEN	5.502.000	4.641.800	3.198.300	2.817.400
---------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
SALDO INCIDENTELE LASTEN EN BATEN	2.126.100	1.966.000	839.800	458.900

Structurele onttrekkingen aan reserves

Omschrijving	Toelichting	2023	2024	2025	2026
Afschrijvingsreserves	Deze reserves dienen ter dekking van afschrijvingslasten met economisch en maatschappelijk nut.	2.313.500	2.192.400	2.075.300	1.923.700
TOTAAL STRUCTURELE ONTTREKKINGEN AAN RESERVES		2.313.500	2.192.400	2.075.300	1.923.700

Berekening structureel begrotingsevenwicht

	2023	2024	2025	2026
Saldo van lasten en baten	1.937.447	2.823.397	5.397.697	-1.435.203
Saldo van stortingen in en onttrekkingen aan reserves	5.409.600	4.467.000	2.915.100	2.382.600

Begrotingssaldo na bestemming	7.347.047	7.290.397	8.312.797	947.397
Waarvan incidentele lasten en baten (saldo)	2.126.100	1.966.000	839.800	458.900
Structureel begrotingssaldo	5.220.947	5.324.397	7.472.997	488.497

Financiële positie

Meerjarenbalans

De onderstaande tabellen geven de geprognosticeerde meerjarenbalans weer. Met deze meerjarenbalans wordt inzicht geboden in het verloop van de verschillende balansposten over meerdere jaren.

Activa

Omschrijving	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Vaste activa	155.590.586	192.325.786	210.619.286	210.108.086	205.875.586
Immateriële activa	1.015.925	1.330.125	1.124.625	919.125	713.625
Materiële activa	149.372.283	185.838.283	204.382.283	204.121.583	200.139.583
Financiële vaste activa	5.202.378	5.157.378	5.112.378	5.067.378	5.022.378
Vlottende activa	16.274.852	17.431.352	17.964.752	17.964.752	17.964.752
Voorraad: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	-7.023.050	-5.866.550	-5.333.150	-5.333.150	-5.333.150
Uitzettingen < 1 jaar	19.809.137	19.809.137	19.809.137	19.809.137	19.809.137
Liquide middelen	0	0	0	0	0
Overlopende activa	3.488.765	3.488.765	3.488.765	3.488.765	3.488.765
Totaal Activa	171.865.438	209.757.138	228.584.038	228.072.838	223.840.338

* na wijziging

Passiva

Omschrijving	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Vaste passiva	142.938.990	181.366.862	200.264.762	199.813.445	195.600.741
Reserves	83.014.388	78.912.900	81.792.947	86.168.244	92.098.441
Resultaat	1.308.112	7.347.047	7.290.397	8.312.797	947.397
Voorzieningen	12.744.881	12.404.181	11.969.781	11.858.381	12.105.481
Vaste schuld	45.871.609	82.702.734	99.211.637	93.474.023	90.449.422
Vlottende passiva	28.926.448	28.390.276	28.319.276	28.259.393	28.239.597
Vlottende schuld	18.112.879	17.576.707	17.505.707	17.445.824	17.426.028
Overlopende passiva	10.813.569	10.813.569	10.813.569	10.813.569	10.813.569
Totaal Passiva	171.865.438	209.757.138	228.584.038	228.072.838	223.840.338

* na wijziging

EMU-saldo

Omschrijving	Bedragen x € 1,000				
	2022	2023	2024	2025	2026
	Volgens realisatie tot en met 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2025	Volgens meerjarenraming in begroting 2026
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-9.372.588	1.937.447	2.823.397	5.397.697	-1.435.203
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	42.936.300	36.780.200	18.338.500	-466.200	-4.187.500
3 Mutatie voorzieningen	-1.285.900	-340.700	-434.400	-111.400	247.100

4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.440.900	1.156.500	533.400	0	0
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-51.153.888	36.339.953	-16.482.903	5.752.497	2.999.397

De commissie BBV heeft een gestandaardiseerd berekening opgesteld voor het berekenen van het EMU-saldo. De berekening van het EMU-saldo is geen telling van de bedragen uit bovenstaande tabel. De formule voor de berekening is: 1 - 2 + 3 - 4 - 5.

Toelichting op EMU-saldo

In de notitie Geprognostiseerde balans en EMU-saldo van de commissie BBV wordt het EMU-saldo gedefinieerd als het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Het saldo geeft dus aan of er meer geld is uitgegeven in een jaar of dat er geld is overgehouden. Daarmee is het saldo een manier om de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente te monitoren. Het EMU-saldo kan gezien worden als extra kengetal naast de voorgeschreven financiële kengetallen die behandeld zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De oorzaak van het negatieve EMU-saldo komt voornamelijk door nieuwe/hogere investeringen. Het negatieve EMU-saldo heeft geen (financiële) gevolgen voor de begroting.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden rechten op uitkeringen, tijdens of na dienstverband, verstaan. In de begroting zijn de posten voor raads- en burgerleden, college en gemeentesecretaris, griffie, Buitengewoon Ambtenaren van de Burgerlijke Stand en de beiaardier. De ambtenaren zijn niet opgenomen, omdat deze in dienst zijn van de BAR-organisatie.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	2023	2024	2025	2026
Werkgeverslasten wethouders en ambtenaren	1.170.900	1.170.900	1.170.900	1.170.900
Vergoedingen raadsleden	613.000	613.000	613.000	613.000
Storting in de voorziening pensioentegoeden bestuurders	126.900	126.900	126.900	126.900
Vergoedingen/wachtgeldten voormalige wethouders en ambtenaren	380.000	0	0	0
Totaal	2.290.800	1.910.800	1.910.800	1.910.800

Overzicht investeringen

Nr. Omschrijving	(restant) kredieten 2023	kredieten vanaf 2024	Uitgavenplanning			
			2023	2024	2025	2026
Bestaande investeringen						
Geluidsscherm Oosterpark./A15	-8.095.600	-8.095.600				
HOV Nieuwe Centrumhalte (uitgaven)	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000		
HOV Nieuwe Centrumhalte (inkomsten)	125.000	125.000	125.000	125.000		
HOV Vondellaan-De Zeeuwstraat (uitgaven)		-1.900.000		-950.000	-950.000	
HOV Vondellaan-De Zeeuwstraat (inkomsten)		950.000		475.000	475.000	
HOV PopulierenIn-Verbindingsweg (uitgaven)		-2.420.000				
				2.420.000		
				0		
HOV PopulierenIn-Verbindingsweg (inkomsten)		1.210.000			1.210.000	
					0	
HOV Vlietlaan (uitgaven)	-1.999.800	-1.860.000	-1.999.800	-1.860.000		
HOV Vlietlaan (inkomsten)	1.000.000	930.000	1.000.000	930.000		
HOV Infrastructuur first en last mile	-166.700	-333.400	-166.700	-166.700	-166.700	

Centrum deelgebied 1 Parkeerplaats	-1.600.000		-1.600.000			
Centrum deelgebied 2 Sint Jorisplein	-1.999.900		-1.999.900			
Centrum deelgebied 3 entree Joris-/Schoutraat	-99.700	-2.000.000	-99.700	-2.000.000		
Centrum deelgebied 4 Koningsplein	-2.100.000	-200.000	-2.100.000	-200.000		
Centrum deelgebied 5 Entreeplein	-100.000	-2.000.000	-100.000	-2.000.000		
Lagendijk/Geerlaan reken en teken						
Barrièrewerking auto verminderen	-166.700	-166.600	-166.700	-166.600		
Verbeteren verkeersstruc Centrum	-1.000.000	-2.000.000	-1.000.000	-2.000.000		
Ontbrekende schakels fietsnetwerk	-333.400	-666.800	-333.400	-333.400	-333.400	
Aanpak veiligheidsknelpunten	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000		
Uitbreiden infrastructuur oplaadpalen	-30.000	-60.000	-30.000	-30.000	-30.000	
Aanleg vrijligende fietspaden Erasmuslaan	-450.000		-450.000			
Ketenvoorzieningen Openbaar Vervoer	-100.000		-100.000			
Parkeerplaats + omgevingsvoorz. Oosterpark	-674.700		-674.700			
1 Rehabilitatie wegen	-2.532.500	-3.609.900	-2.532.500	-2.657.900	-952.000	
Openbare verlichting	-280.200	-560.400	-280.200	-280.200	-280.200	
Beschoeiingen	-57.100	-114.300	-57.100	-57.200	-57.100	
Drainage / suppletie gemalen	-29.100	-50.000	-29.100	-25.000	-25.000	
Geluidsreducerend asfalt Jan Luykenstraat	-341.500		-341.500			
Aanpassing voetpad Donkersloot-Vondellaan	-775.000		-775.000			
Stimulering Verkeersveiligheid (uitgaven)	-652.000	-1.348.000	-652.000	-1.040.000	-308.000	
Stimulering Verkeersveiligheid (inkomsten)	489.000	1.011.000	489.000	780.000	231.000	
Nieuwe investeringen						
IKC De Noord buitenruimte	-200.000		-200.000			
Rehabilitatie wegen		-952.000			-952.000	
Openbare verlichting		-280.100			-280.100	
Beschoeiingen		-57.100			-57.100	
Investerings programma 3	-22.719.900	-16.902.600	-	-	-	-
			22.719.900	12.007.000	3.606.400	1.289.200
					0	0
Bestaande investeringen						
Vorbereidingskrediet grondposities	-150.000		-150.000			
Investerings programma 4	-150.000	0	-150.000	0	0	0
Bestaande investeringen						
Herbestemming voormalige huishoudschool	-85.500		-85.500			
2 Honkbal- en softbalvelden RowdieS	-730.400	-348.700	-730.400	-348.700		
Sportpark Bolnes tennisbanen 1+2	-70.000		-70.000			
Sportpark Oosterpark tennisbanen 1-6	-215.000		-215.000			
Sportpark Ridderkerk veld 5		-75.000		-75.000		
Sportpark Bolnes veld 1		-80.000			-80.000	
Sportpark Reijerpark veld 3		-70.000			-70.000	
Sportprk Ridderkerk kunstgras 3 ondergr+inr		-290.000			-290.000	
Sportprk Ridderkerk kunstgrasveld 3 toplaag		-145.000			-145.000	
Sportpark Rijsoord kunstgras D ondergr+inr		-300.000			-300.000	
Sportpark Rijsoord kunstgrasveld D toplaag		-150.000			-150.000	
Oosterpark fase 1 Rondom Rowdies	-548.200		-548.200			
Oosterpark fase 2 Langs geluidsscherm park	-250.000	-330.000	-250.000	-330.000		
Oosterpark fase 3 Watergang en vissteiger		-355.000		-155.000	-200.000	
Oosterprk 4 PlukIn, speelheuvel, hondstrn+omg		-310.000			-310.000	
Skateboardbaan Vlietlaan	-30.800		-30.800			
Buurtsport Driehoek Zand	-30.200		-30.200			
Kunstgrasondergronden speelterreinen	-160.500	-321.000	-160.500	-160.500	-160.500	
Aanpassen ondergronden speelplaatsen	-144.000	-282.600	-144.000	-141.300	-141.300	
Aanschaf speeltoestellen	-140.600	-289.200	-140.600	-144.600	-144.600	
Vervangen toplagen kunstgrasveldjes	-63.500	-127.000	-63.500	-63.500	-63.500	
Nieuwe investeringen						
Oosterprk 4 PlukIn, speelheuvel, hondstrn+omg		-600.000			-600.000	
Oosterpark fase 5 Rustweide kastanjecarré		-125.000			-125.000	

Oosterpark fase 0a Omvorm bosvak mantelzoom		-45.000				-45.000
Kunstgrasondergronden speelterreinen		-160.500				-160.500
Aanpassen ondergronden speelplaatsen		-137.900				-137.900
Aanschaf speeltoestellen		-144.600				-144.600
Vervangen toplagen kunstgrasveldjes		-63.500				-63.500
Investerings programma 6		-2.468.700	-4.750.000	-2.468.700	-1.418.600	-
						2.054.900
						1.276.500
						0
<i>Investerings afval en riolering (BN via heffingen)</i>						
Bestaande investeringen						
Gemalen, mechanisch		-140.900	-220.500	-140.900	-112.500	-108.000
Gemalen, elektrisch		-136.700	-220.400	-136.700	-109.700	-110.700
Nieuwe investeringen						
Gemalen 2023, mechanisch			-129.900			-129.900
Gemalen 2023, elektrisch			-120.800			-120.800
Ondergrondse containers 2023		-198.200		-198.200		
Ondergrondse containers 2025			-132.100			-132.100
Ondergrondse containers 2026			-925.000			-925.000
Vervangen putten 2023		-139.500		-139.500		
Vervangen putten 2025			-93.000			-93.000
Vervangen putten 2026			-651.000			-651.000
Vervangen batterijen 2024			-110.300		-110.300	
Investerings programma 8		-615.300	-2.603.000	-615.300	-332.500	-443.800
						1.826.700
Bestaande investeringen						
3 Nieuwbouw Driemaster		-1.323.100	-1.323.100	-1.323.100	-1.323.100	
3 Nieuwbouw Kinderopvang IKC de Driemaster		-440.000	-440.000	-440.000	-440.000	
De Noord basisschool		-4.361.900		-4.361.900		
Basisschool de Wingerd		-1.858.000		-1.858.000		
4 Openbare ruimte rondom school de Wingerd			-200.000			-200.000
Renovatie de Wingerd-wijkcentrum		-420.000	-420.000	-420.000	-420.000	
Nieuwbouw Kinderopvang IKC de Wingerd		-720.000	-720.000	-720.000	-720.000	
4 Disloc Wingerd Nieuwbw/renov.Klimop Centrum			-2.341.800			-2.341.800
IKC de Noord kindercentrum		-1.174.000		-1.174.000		
5 De Regenboog (1960)			-3.800.000		-1.900.000	-
						1.900.000
						0
Nieuwbouw Gemini bouwkundig		-172.000		-172.000		
Bouw Sportzaal Gemini bouw		-28.000		-28.000		
Renovatie sporthal Drievliet		-1.155.000		-1.155.000		
Renovatie sporthal Drievliet, installaties		-372.000		-372.000		
Renovatie sporthal Drievliet, inrichting		-36.300		-36.300		
Gymlokaal de Noord		-1.397.000		-1.397.000		
Gymlokaal de Noord, installaties		-420.000		-420.000		
Gymlokaal de Noord, inrichting		-100.000		-100.000		
6 Jongeren centrum De Loods / Gooth		-1.500.000	-2.590.000	-1.500.000	-2.590.000	
Nieuwe investeringen						
Nieuwbouw De Driemaster buitenruimte		-200.000		-200.000		
6 RK2022 Jongeren centrum De Loods/Gooth Buitenruimte			-300.000			-300.000
6 RK2022 Jongeren centrum De Loods/Gooth Inrichting			-100.000			-100.000
6 RK2022 Jongeren centrum De Loods/Gooth Installaties		-100.000	-900.000	-100.000	-900.000	
<i>Investerings begraafplaatsen (BN via lijkbez.rechten)</i>						
Vervangen Columbarium 1986 Vredehof		-23.200		-23.200		
7 Inrichting uitbreiding begraafplaats Vredehof		-1.159.900	-578.400	-1.159.900	-578.400	

Investerings programma 9	-16.960.400	-13.713.300	-	-	-	0
			16.960.400	11.813.300	1.900.000	0
Totaal investeringen	-42.914.300	-37.968.900	-	-	-	-
			42.914.300	25.571.400	8.005.100	4.392.400
						0

Toelichting Investerings

1. *Rehabilitatie wegen*

Meerwerk in 2023 en 2024 betekent ook dat er in beide jaren meer kosten van gemaakte uren aan deze investeringen worden doorberekend (€ 130.000 in 2023 en € 140.000 in 2024).

De Groenvisie 'Onze toekomst is duurzaam' is medio 2020 vastgesteld. Voor het borgen van deze ambities in geplande projecten is besloten de kosten hiervan ten laste te brengen van de projecten. Het gaat naast specifiek budget voor extra groen ook om eventuele infrastructurele aanpassingen om aanwezig groen te behouden. Het budget rehabilitaties wordt structureel met € 80.000 verhoogd. Uiteindelijke meer-minderkosten worden op het project verrekend.

2. *Honkbal- en softbalvelden Rowdies*

Deel (30%) van het budget gaat naar 2024.

3. *De Driemaster*

De start van de bouw is medio 2023, kredieten schuiven daarom gedeeltelijk door naar 2024.

4. *De Wingerd*

De start van de bouw is vertraagd omdat de tijdelijke huisvesting aan de Platanenstraat niet eerder beschikbaar is. Daardoor schuiven ook de uitgaven voor de buitenruimte door.

5. *De Regenboog (1960)*

Start van de bouw is nog niet in 2023 vanwege vertraging in de voorbereidingsfase.

6. *Jongeren centrum De Loods/Gooth*

De kredieten zijn aangepast conform het raadsbesluit van 27 januari 2022. Gedeeltelijk schuift het door naar 2024.

7. *Inrichting uitbreiding begraafplaats Vredehof*

Werkzaamheden uitvoering starten in het derde kwartaal 2023; naar verwachting zijn de werkzaamheden in het eerste kwartaal 2024 gereed. Hierdoor wordt het budget verdeeld over twee kalenderjaren.

Overzicht investeringen direct ten laste van de voorziening riolering

Omschrijving	Uitgavenplanning			
	2023	2024	2025	2026
Kleine projecten - rioolrenovatie	125.000	125.000	200.000	200.000
Riolering Blaak	80.000			
Riolering Bloemenbuurt	400.000	400.000		
Riolering West-Centrum	360.000	500.000	500.000	500.000
Riolering Bolnes	300.000	300.000	300.000	300.000
Riolering n.t.b. (wegbeheer/ruimtelijke ontwikkeling)	809.700	749.700	1.074.700	1.074.700
Totaal	2.074.700	2.074.700	2.074.700	2.074.700

Financiering

In onderstaand overzicht wordt de meerjarige ontwikkeling van de langlopende leningen weergegeven. Voor een nadere toelichting en de uit de leningen voortvloeiende aflossings- en rentebetalingverplichtingen wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Overzicht Langlopende leningen	2022	2023	2024	2025	2026
Stand leningen	35.844.674	45.858.569	82.689.694	99.198.597	93.460.983

Stand en verloop van de reserves

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
--------------	------	------	------	------	------

Algemene reserves	32.650.120	31.812.620	31.462.620	31.200.120	31.025.120
Onderhoudsreserves	9.227.373	8.841.173	8.125.773	7.410.373	6.694.973
Overige bestemmingsreserves	8.114.697	6.242.297	5.033.097	5.171.197	5.602.697
Afschrijvingsreserves	33.022.199	30.708.699	28.516.299	26.440.999	24.517.299
Totaal reserves	83.014.389	77.604.788	73.137.788	70.222.688	67.840.088

Toelichting

Algemene reserve

De boekwaarde per 1 januari 2022 is gelijk aan de boekwaarde van de jaarrekening 2021 per 31 december 2021.

Onderhoudsreserves

De mutaties in de onderhoudsreserves zijn gebaseerd op de ramingen voor (groot) onderhoud. Het doel van deze reserves is de pieken en dalen in het onderhoud te egaliseren.

Afschrijvingsreserves

Deze reserves hebben tot doel de afschrijvingen van investeringen op te vangen. Het jaarlijkse verloop van deze reserves volgt vanaf 1 januari 2021 de jaarlijkse afschrijvingslasten van de betreffende investeringen.

Overige bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves worden of zijn in het leven geroepen om te worden bestemd voor een van tevoren bepaald doel.

In bijlage 2 is een specificatie opgenomen van de reserves.

Mutaties in de algemene reserve (eigen vermogen)

Stortingen in de algemene reserve

Omschrijving	Begroting 2022 na wijz.	2023	2024	2025	2026
Rekeningresultaat 2021: Storting van het positief rekeningresultaat 2021	3.929.479				
Totaal stortingen	3.929.479	0	0	0	0

Onttrekkingen uit de algemene reserve

Omschrijving	Begroting 2022 na wijz.	2023	2024	2025	2026
1eTR22 Dgp dekking schaatsbaan (programma 1)	25.000				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking implementatie Omgevingswet (programma 1)	108.200				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking implementatie Omgevingswet (buiten programma 's)	105.200				
1eTR22 Dekking BAR-bijdrage herindicatie Wmo begeleiding, dagbesteding, huishoudelijke hulp (programma 1)	350.000				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking uitvoeringsplan informatieveiligheid en Privacy (I&P) (programma 1)	12.500				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking uitvoeringsplan informatieveiligheid en Privacy (I&P) (buiten programma 's)	12.100				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking woonzorgopgave (programma 1)	6.400				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking woonzorgopgave (buiten programma 's)	6.300				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking uitvoeringskosten TOZO (programma 1)	20.300				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking project digitalisering bouwdoossiers (programma 1)	43.300				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking project digitalisering bouwdoossiers (buiten programma 's)	42.200				
Dekking afbouw dividendinkomsten in 8 jaar (buiten programma 's)	525.000	437.500	350.000	262.500	175.000
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking optimalisatie fiscale beheersing 2021-2022 (programma 1)	15.500				
1eTR22 Dgp BAR-bijdrage dekking optimalisatie fiscale beheersing 2021-2022 (buiten programma's)	15.000				
Dekking incidentele kosten mobiliteitsplan (programma 3)	75.000				
1eTR22 Dgp dekking uitvoering mobiliteitsplan (programma 3)	32.100				
1eTR22 Dgp dekking herstel damwand Werfkade/Ankerplaats (programma 3)	90.000				
1eTR22 Dgp dekking project Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) (programma 3)	48.500				
1eTR22 Dgp dekking ontmanteling baggerdepot Oudelande (programma 3)	19.700				
1eTR22 Dgp dekking subsidieregeling huurcompensatie corona (programma 4)	150.000				
1eTR22 Dgp dekking kosten Kerkervisie (programma 6)	29.600				

1eTR22 Dgp dekking Tiny Forests (programma 6)	11.500
1eTR22 Dgp dekking Implementatie binnen en buiten signing bibliotheek (programma 6)	47.700
1eTR22 Dgp. dekking inzet wijkteams (programma 7)	67.300
1eTR22 Dgp dekking uitvoeringsmiddelen TOZO (programma 7)	254.300
Onttrekking voor storting in de reserve Innovatiefonds Sociaal Domein om gedurende vier jaar dekking voor innovatie mogelijk te maken (programma 7)	1.000.000
1eTR22 Dgp dekking pilot voorkomen dak- en thuisloosheid (programma 7)	30.400
1eTR22 Dgp dekking aanpak bestrijding eenzaamheid (programma 7)	32.700
1eTR22 Dgp dekking TOZO heroriëntatie (programma 7)	286.000
1eTR22 Dgp dekking verduurzaming bedrijventerrein Donkersloot (programma 8)	10.000
1eTR22 Dgp dekking opstellen BasisGeluidsEmissie (programma 8)	49.400
1eTR22 Dgp dekking uitvoering verkeerstellingen (programma 8)	40.000
1eTR22 dekking huur- en uitvoeringskosten tijdelijke huisvesting school De Noord (programma 9)	200.000 400.000
1eTR22 Dgp dekking gebiedsvisie Centrum-Oost (programma 9)	150.000
Totaal onttrekkingen	3.911.200 837.500 350.000 262.500 175.000

Saldo mutaties algemene reserve	18.279	-837.500	-350.000	-262.500	-175.000
--	---------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Mutaties in de reserves per programma

Stortingen Naam reserve	Begr. na wijz.		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026
Groot onderhoud gebouwen	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Totaal Programma 1	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500	-48.500
Baggeren haven	-32.700	-32.700	-32.700	-32.700	-32.700
Onderhoud verhardingen	-983.700	-1.123.600	-1.084.900	-1.084.900	-1.084.900
Totaal Programma 3	-1.016.400	-1.156.300	-1.117.600	-1.117.600	-1.117.600
Groenvisie		-8.700	-8.600	0	0
Totaal Programma 6	0	-8.700	-8.600	0	0
Innovatiefonds sociaal domein	-1.000.000				
Totaal programma 7	-1.000.000	0	0	0	0
Groot onderhoud sportaccommodaties	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
Groot onderhoud gebouwen	-443.600	-463.600	-463.600	-463.600	-463.600
Nieuw Reijerwaard	-75.800	-478.800	-478.800	-478.800	-478.800
Totaal programma 9	-769.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400	-1.192.400
Totaal stortingen	-2.834.300	-2.405.900	-2.367.100	-2.358.500	-2.358.500

Het totaal van de stortingen Begroting 2022 na wijziging is exclusief de stortingen ingevolge het besluit bij de rekening 2021

Onttrekkingen Naam reserve	Begr. na wijz.		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	581.200				
Totaal Programma 1	581.200	0	0	0	0
Algemene reserve	265.300				
Baggeren haven	450.000				
Onderhoud verhardingen	1.766.500	1.635.500	1.226.100	1.226.100	1.226.100
AFSCHRR Parkeergarage gemeentehuis	57.700	58.400	59.000	59.700	60.300
AFSCHRR Fietsroute Molensteeg - St. Jorisstr.	2.900	2.900	2.900	2.900	2.900
AFSCHRR Snelfietsroute F15	4.900	4.900	4.900	4.900	4.900
AFSCHRR Geluidswal Drievliet	15.300	15.300	15.300	15.300	15.300
AFSCHRR Geluidsscherm West A15/A16		57.000	57.000	57.000	57.000
AFSCHRR Bereikbaarheid Reijerpark	19.300	19.300	19.300	19.300	19.300

Totaal Programma 3	2.581.900	1.793.300	1.384.500	1.385.200	1.385.800
Algemene reserve	150.000				
Aanpassing integraal accommodatieplan					
Totaal Programma 4	150.000	0	0	0	0
Algemene reserve	88.800				
Groenvisie	456.100	308.700	308.600		
Totaal Programma 6	544.900	308.700	308.600	0	0
Algemene reserve	1.670.700				
Innovatiefonds sociaal domein	386.700	371.000	246.000	246.000	
Totaal Programma 7	2.057.400	371.000	246.000	246.000	0
Algemene reserve	99.400				
Bodemonderzoek Wooncompas	111.000				
Klimaatgelden	1.000.000	1.000.000	1.000.000		
Bestemming afvalstoffenheffing	984.100	232.000			
AFSCHRR Perm. Lucht- geluidmeetpunt Nw Reijerwaard	10.600	10.600	10.600	10.600	10.600
Totaal Programma 8	2.205.100	1.242.600	1.010.600	10.600	10.600
Algemene reserve	350.000	400.000			
Groot onderhoud sportaccommodaties	309.600	309.600	309.600	309.600	309.600
Groot onderhoud gebouwen	815.600	359.500	1.059.400	1.059.400	1.059.400
AFSCHRR Uitvoering Waalvisie	23.800	23.800	23.800	23.800	23.800
Aanpassing integraal accommodatieplan	448.000	258.700			
Ondergronds brengen hoogspanningsleiding	110.000				
Afbouw dekking grondexploitaties		189.500	142.100	94.700	47.300
AFSCHRR Kapitaallasten herwaardering	37.200	37.200	37.200	37.200	37.200
AFSCHRR Uitbreiding Vredehof	33.300	33.300	33.300	33.300	
AFSCHRR Begraafplaats Vredehof	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
AFSCHRR Rouwcentrum	15.300	15.300	15.300	15.300	15.300
AFSCHRR Herbouw de Piramide	12.100	12.100	12.100	12.100	12.100
AFSCHRR Bouw Ds. Kerstenschool	14.700	14.700	14.700	14.700	14.700
AFSCHRR Kunstgrasveld Rijsoord	5.800	5.800	5.800	5.700	
AFSCHRR Bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	11.200	11.200	11.200	11.200	11.200
AFSCHRR Jongeren centrum PC Hoofdstraat	71.500	71.500	71.500	71.500	48.400
AFSCHRR Blok- en buurtspeelruimtes	18.700	18.700	7.400	100	
AFSCHRR Uitbreiding Farelcollege	7.400	7.400	7.400	7.400	7.400
Totaal programma 9	2.291.200	1.775.300	1.757.800	1.703.000	1.593.400
Algemene reserve	705.800	437.500	350.000	262.500	175.000
Groot onderhoud gebouwen	400.000				
Vpb lasten uit grondexploitaties					
AFSCHRR Toekomstige investeringen	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
AFSCHRR Overrente	997.500	887.100	776.700	666.300	576.300
Totaal buiten de programma 's	3.103.300	2.324.600	2.126.700	1.928.800	1.751.300
Totaal onttrekkingen	13.515.000	7.815.500	6.834.200	5.273.600	4.741.100

Stand en verloop van de voorzieningen

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Verplichtingen, verliezen en risico's	4.353.667	4.554.767	4.375.867	4.296.967	4.278.067
Middelen derden met bestedingsverplichting	8.391.213	7.849.413	7.593.913	7.561.413	7.827.413
Totaal voorzieningen	12.744.880	12.404.180	11.969.780	11.858.380	12.105.480

Toelichting

Verplichtingen, verliezen en risico's

Dit betreft onder andere de voorziening wethouderspensioenen en de voorziening Buitenruime Windmolen 110.

Middelen van derden met een bestedingsverplichting

Onder de bestedingsverplichtingen vallen de voorziening onderhoud graven en de voorziening bekleemde middelen lijkbezorging, afvalstoffen- en rioolheffing.

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.1:Bestuur					
Lasten	-7.010.100	-4.140.850	-3.737.150	-3.640.650	-3.631.450
Baten	566.400	739.800	656.200	570.000	569.200
Saldo - Lasten en baten	-6.443.700	-3.401.050	-3.080.950	-3.070.650	-3.062.250
Totaal 0.1:Bestuur	-6.443.700	-3.401.050	-3.080.950	-3.070.650	-3.062.250
0.10:Mutaties reserves					
Stortingen	-2.834.300	-2.405.900	-2.367.200	-2.358.500	-2.358.500
Onttrekkingen	13.515.000	7.815.500	6.834.200	5.273.600	4.741.100
Saldo - Reserves	10.680.700	5.409.600	4.467.000	2.915.100	2.382.600
Totaal 0.10:Mutaties reserves	10.680.700	5.409.600	4.467.000	2.915.100	2.382.600
0.2:Burgezaken					
Lasten	-1.477.000	-1.636.000	-1.636.000	-1.637.800	-1.632.800
Baten	540.400	523.400	523.400	523.400	523.400
Saldo - Lasten en baten	-936.600	-1.112.600	-1.112.600	-1.114.400	-1.109.400
Totaal 0.2:Burgezaken	-936.600	-1.112.600	-1.112.600	-1.114.400	-1.109.400
0.3:Beheer overige gebouwen en gronden					
Lasten	-2.146.400	-1.991.100	-2.028.300	-2.027.700	-2.021.700
Baten	996.800	994.200	964.400	964.400	964.400
Saldo - Lasten en baten	-1.149.600	-996.900	-1.063.900	-1.063.300	-1.057.300
Totaal 0.3:Beheer overige gebouwen en gronden	-1.149.600	-996.900	-1.063.900	-1.063.300	-1.057.300
0.4:Overhead					
Lasten	-15.506.000	-15.173.000	-15.778.400	-15.753.500	-15.673.700
Baten	517.200	696.600	618.900	535.300	534.600
Saldo - Lasten en baten	-14.988.800	-14.476.400	-15.159.500	-15.218.200	-15.139.100
Totaal 0.4:Overhead	-14.988.800	-14.476.400	-15.159.500	-15.218.200	-15.139.100
0.5:Treasury					
Lasten	-128.800	-247.700	-302.700	-141.900	-9.700
Baten	518.300	614.100	614.600	615.100	615.700
Saldo - Lasten en baten	389.500	366.400	311.900	473.200	606.000
Totaal 0.5:Treasury	389.500	366.400	311.900	473.200	606.000
0.61:OZB woningen					
Lasten	-325.700	-357.800	-356.500	-356.900	-355.900
Baten	6.105.500	6.162.100	6.407.300	6.408.900	6.545.400
Saldo - Lasten en baten	5.779.800	5.804.300	6.050.800	6.052.000	6.189.500
Totaal 0.61:OZB woningen	5.779.800	5.804.300	6.050.800	6.052.000	6.189.500
0.62:OZB niet-woningen					
Lasten	-151.000	-167.700	-166.700	-167.000	-166.400
Baten	6.210.900	6.531.900	6.905.400	7.138.000	7.370.700
Saldo - Lasten en baten	6.059.900	6.364.200	6.738.700	6.971.000	7.204.300
Totaal 0.62:OZB niet-woningen	6.059.900	6.364.200	6.738.700	6.971.000	7.204.300
0.63:Parkeerbelasting					
Lasten	-15.000	-16.100	-16.100	-16.200	-16.100
Baten	407.200	407.200	407.200	407.200	407.200

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo - Lasten en baten	392.200	391.100	391.100	391.000	391.100
Totaal 0.63:Parkeerbelasting	392.200	391.100	391.100	391.000	391.100
0.64:Belastingen overig					
Lasten	-255.200	-250.200	-251.100	-251.300	-250.800
Baten	81.400	81.400	81.400	81.400	81.400
Saldo - Lasten en baten	-173.800	-168.800	-169.700	-169.900	-169.400
Totaal 0.64:Belastingen overig	-173.800	-168.800	-169.700	-169.900	-169.400
0.7:Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds					
Baten	78.005.000	85.526.050	86.216.900	89.033.600	81.415.500
Saldo - Lasten en baten	78.005.000	85.526.050	86.216.900	89.033.600	81.415.500
Totaal 0.7:Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	78.005.000	85.526.050	86.216.900	89.033.600	81.415.500
0.8:Overige baten en lasten					
Lasten	-102.600	-119.400	-124.000	-133.400	-135.100
Baten	4.200	3.800	3.800	3.800	3.800
Saldo - Lasten en baten	-98.400	-115.600	-120.200	-129.600	-131.300
Totaal 0.8:Overige baten en lasten	-98.400	-115.600	-120.200	-129.600	-131.300
0.9:Venootschapsbelasting (VpB)					
Lasten	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000
Saldo - Lasten en baten	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000
Totaal 0.9:Venootschapsbelasting (VpB)	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000	-66.000
1.1:Crisisbeheersing en brandweer					
Lasten	-2.425.400	-2.794.900	-2.944.900	-3.104.600	-3.213.700
Saldo - Lasten en baten	-2.425.400	-2.794.900	-2.944.900	-3.104.600	-3.213.700
Totaal 1.1:Crisisbeheersing en brandweer	-2.425.400	-2.794.900	-2.944.900	-3.104.600	-3.213.700
1.2:Openbare orde en veiligheid					
Lasten	-1.388.900	-1.492.000	-1.496.000	-1.497.800	-1.492.900
Baten	41.900	34.500	34.500	34.500	34.500
Saldo - Lasten en baten	-1.347.000	-1.457.500	-1.461.500	-1.463.300	-1.458.400
Totaal 1.2:Openbare orde en veiligheid	-1.347.000	-1.457.500	-1.461.500	-1.463.300	-1.458.400
2.1:Verkeer en vervoer					
Lasten	-8.376.500	-8.756.500	-9.210.900	-9.750.900	-9.861.700
Baten	1.062.800	1.193.200	758.200	255.200	205.200
Saldo - Lasten en baten	-7.313.700	-7.563.300	-8.452.700	-9.495.700	-9.656.500
Totaal 2.1:Verkeer en vervoer	-7.313.700	-7.563.300	-8.452.700	-9.495.700	-9.656.500
2.2:Parkeren					
Lasten	-272.100	-276.100	-326.400	-311.000	-308.400
Saldo - Lasten en baten	-272.100	-276.100	-326.400	-311.000	-308.400
Totaal 2.2:Parkeren	-272.100	-276.100	-326.400	-311.000	-308.400
2.3:Recreatieve havens					
Lasten	-36.600	-39.300	-39.500	-39.500	-39.400
Saldo - Lasten en baten	-36.600	-39.300	-39.500	-39.500	-39.400
Totaal 2.3:Recreatieve havens	-36.600	-39.300	-39.500	-39.500	-39.400
2.4:Economische havens en waterwegen					
Lasten	-1.061.950	-619.000	-624.000	-629.100	-634.200

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	167.800	167.800	167.800	167.800	167.800
Saldo - Lasten en baten	-894.150	-451.200	-456.200	-461.300	-466.400
Totaal 2.4:Economische havens en waterwegen	-894.150	-451.200	-456.200	-461.300	-466.400
2.5:Openbaar vervoer					
Lasten	-821.700	-820.600	-824.900	-824.600	-824.100
Baten	127.700	131.700	126.700	126.700	126.700
Saldo - Lasten en baten	-694.000	-688.900	-698.200	-697.900	-697.400
Totaal 2.5:Openbaar vervoer	-694.000	-688.900	-698.200	-697.900	-697.400
3.1:Economische ontwikkeling					
Lasten	-555.800	-421.400	-419.100	-419.400	-418.700
Baten	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Saldo - Lasten en baten	-355.800	-221.400	-219.100	-219.400	-218.700
Totaal 3.1:Economische ontwikkeling	-355.800	-221.400	-219.100	-219.400	-218.700
3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur					
Lasten	-463.500	-465.700	-466.100	-466.300	-465.800
Baten	0	0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten	-463.500	-465.700	-466.100	-466.300	-465.800
Totaal 3.2:Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-463.500	-465.700	-466.100	-466.300	-465.800
3.3:Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen					
Lasten	-79.500	-89.600	-90.100	-90.200	-89.900
Baten	275.400	266.800	266.800	266.800	266.800
Saldo - Lasten en baten	195.900	177.200	176.700	176.600	176.900
Totaal 3.3:Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	195.900	177.200	176.700	176.600	176.900
3.4:Economische promotie					
Lasten	-26.900	-29.600	-29.700	-29.800	-29.700
Saldo - Lasten en baten	-26.900	-29.600	-29.700	-29.800	-29.700
Totaal 3.4:Economische promotie	-26.900	-29.600	-29.700	-29.800	-29.700
4.1:Openbaar basisonderwijs					
Lasten	-200.800	-167.500	-129.600	-90.500	-90.400
Saldo - Lasten en baten	-200.800	-167.500	-129.600	-90.500	-90.400
Totaal 4.1:Openbaar basisonderwijs	-200.800	-167.500	-129.600	-90.500	-90.400
4.2:Onderwijshuisvesting					
Lasten	-2.287.000	-3.210.300	-2.782.000	-3.065.100	-3.097.200
Baten	9.100	53.000	95.700	95.300	95.300
Saldo - Lasten en baten	-2.277.900	-3.157.300	-2.686.300	-2.969.800	-3.001.900
Totaal 4.2:Onderwijshuisvesting	-2.277.900	-3.157.300	-2.686.300	-2.969.800	-3.001.900
4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken					
Lasten	-4.015.478	-2.219.300	-2.211.000	-2.210.000	-2.209.900
Baten	2.406.978	577.200	577.200	577.200	577.200
Saldo - Lasten en baten	-1.608.500	-1.642.100	-1.633.800	-1.632.800	-1.632.700
Totaal 4.3:Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.608.500	-1.642.100	-1.633.800	-1.632.800	-1.632.700
5.1:Sportbeleid en activering					
Lasten	-1.104.900	-1.102.000	-1.100.200	-1.100.300	-1.100.300
Saldo - Lasten en baten	-1.104.900	-1.102.000	-1.100.200	-1.100.300	-1.100.300
Totaal 5.1:Sportbeleid en activering	-1.104.900	-1.102.000	-1.100.200	-1.100.300	-1.100.300

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
5.2: Sportaccommodaties					
Lasten	-4.209.100	-3.913.900	-4.261.700	-4.288.700	-4.293.200
Baten	1.418.800	1.441.300	1.441.300	1.441.300	1.441.300
Saldo - Lasten en baten	-2.790.300	-2.472.600	-2.820.400	-2.847.400	-2.851.900
Totaal 5.2: Sportaccommodaties	-2.790.300	-2.472.600	-2.820.400	-2.847.400	-2.851.900
5.3: Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie					
Lasten	-857.200	-797.500	-793.700	-793.700	-793.600
Saldo - Lasten en baten	-857.200	-797.500	-793.700	-793.700	-793.600
Totaal 5.3: Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-857.200	-797.500	-793.700	-793.700	-793.600
5.4: Musea					
Lasten	-144.300	-118.500	-118.600	-118.600	-118.500
Saldo - Lasten en baten	-144.300	-118.500	-118.600	-118.600	-118.500
Totaal 5.4: Musea	-144.300	-118.500	-118.600	-118.600	-118.500
5.5: Cultureel erfgoed					
Lasten	-75.700	-83.500	-83.100	-83.200	-83.000
Saldo - Lasten en baten	-75.700	-83.500	-83.100	-83.200	-83.000
Totaal 5.5: Cultureel erfgoed	-75.700	-83.500	-83.100	-83.200	-83.000
5.6: Media					
Lasten	-1.275.700	-1.256.500	-1.256.600	-1.256.600	-1.256.500
Saldo - Lasten en baten	-1.275.700	-1.256.500	-1.256.600	-1.256.600	-1.256.500
Totaal 5.6: Media	-1.275.700	-1.256.500	-1.256.600	-1.256.600	-1.256.500
5.7: Openbaar groen en (openlucht) recreatie					
Lasten	-5.873.300	-5.930.800	-5.948.500	-5.691.400	-5.722.900
Baten	15.900	16.200	16.200	16.200	16.200
Saldo - Lasten en baten	-5.857.400	-5.914.600	-5.932.300	-5.675.200	-5.706.700
Totaal 5.7: Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-5.857.400	-5.914.600	-5.932.300	-5.675.200	-5.706.700
6.1: Samenkracht en burgerparticipatie					
Lasten	-5.201.553	-5.265.653	-5.277.753	-5.667.453	-5.385.653
Saldo - Lasten en baten	-5.201.553	-5.265.653	-5.277.753	-5.667.453	-5.385.653
Totaal 6.1: Samenkracht en burgerparticipatie	-5.201.553	-5.265.653	-5.277.753	-5.667.453	-5.385.653
6.2: Wijkteams					
Lasten	-4.194.200	-4.383.700	-4.381.500	-4.384.500	-4.377.600
Saldo - Lasten en baten	-4.194.200	-4.383.700	-4.381.500	-4.384.500	-4.377.600
Totaal 6.2: Wijkteams	-4.194.200	-4.383.700	-4.381.500	-4.384.500	-4.377.600
6.3: Inkomensregelingen					
Lasten	-17.484.333	-16.247.400	-15.858.300	-15.758.700	-15.658.600
Baten	14.253.833	13.989.600	13.989.600	13.989.600	13.989.600
Saldo - Lasten en baten	-3.230.500	-2.257.800	-1.868.700	-1.769.100	-1.669.000
Totaal 6.3: Inkomensregelingen	-3.230.500	-2.257.800	-1.868.700	-1.769.100	-1.669.000
6.4: Begeleide participatie					
Lasten	-249.700	-268.100	-268.900	-269.100	-268.600
Saldo - Lasten en baten	-249.700	-268.100	-268.900	-269.100	-268.600
Totaal 6.4: Begeleide participatie	-249.700	-268.100	-268.900	-269.100	-268.600
6.5: Arbeidsparticipatie					
Lasten	-3.123.885	-3.420.700	-3.410.800	-3.415.100	-3.405.500
Saldo - Lasten en baten	-3.123.885	-3.420.700	-3.410.800	-3.415.100	-3.405.500
Totaal 6.5: Arbeidsparticipatie	-3.123.885	-3.420.700	-3.410.800	-3.415.100	-3.405.500

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.6:Maatwerkvoorzieningen (WMO)					
Lasten	-1.968.100	-1.984.000	-1.971.700	-1.971.900	-1.971.800
Baten	9.700	9.800	9.800	9.800	9.800
Saldo - Lasten en baten	-1.958.400	-1.974.200	-1.961.900	-1.962.100	-1.962.000
Totaal 6.6:Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.958.400	-1.974.200	-1.961.900	-1.962.100	-1.962.000
6.71:Maatwerkdienstverlening 18+					
Lasten	-11.276.500	-11.202.500	-11.067.100	-11.067.300	-11.067.200
Baten	545.700	557.400	557.400	557.400	557.400
Saldo - Lasten en baten	-10.730.800	-10.645.100	-10.509.700	-10.509.900	-10.509.800
Totaal 6.71:Maatwerkdienstverlening 18+	-10.730.800	-10.645.100	-10.509.700	-10.509.900	-10.509.800
6.72:Maatwerkdienstverlening 18-					
Lasten	-10.478.900	-10.867.400	-10.529.100	-10.529.200	-10.529.100
Saldo - Lasten en baten	-10.478.900	-10.867.400	-10.529.100	-10.529.200	-10.529.100
Totaal 6.72:Maatwerkdienstverlening 18-	-10.478.900	-10.867.400	-10.529.100	-10.529.200	-10.529.100
6.81:Geëscaleerde zorg 18+					
Lasten	-100.000	-100.600	-99.300	-99.300	-99.300
Baten	35.200	36.000	36.000	36.000	36.000
Saldo - Lasten en baten	-64.800	-64.600	-63.300	-63.300	-63.300
Totaal 6.81:Geëscaleerde zorg 18+	-64.800	-64.600	-63.300	-63.300	-63.300
6.82:Geëscaleerde zorg 18-					
Lasten	-2.207.700	-2.087.300	-1.942.300	-1.942.300	-1.942.300
Saldo - Lasten en baten	-2.207.700	-2.087.300	-1.942.300	-1.942.300	-1.942.300
Totaal 6.82:Geëscaleerde zorg 18-	-2.207.700	-2.087.300	-1.942.300	-1.942.300	-1.942.300
7.1:Volksgezondheid					
Lasten	-1.718.800	-1.879.100	-1.877.100	-1.877.200	-1.877.100
Saldo - Lasten en baten	-1.718.800	-1.879.100	-1.877.100	-1.877.200	-1.877.100
Totaal 7.1:Volksgezondheid	-1.718.800	-1.879.100	-1.877.100	-1.877.200	-1.877.100
7.2:Riolering					
Lasten	-4.659.800	-4.546.100	-4.523.100	-4.520.300	-4.742.800
Baten	5.742.700	5.618.700	5.593.900	5.589.700	5.815.100
Saldo - Lasten en baten	1.082.900	1.072.600	1.070.800	1.069.400	1.072.300
Totaal 7.2:Riolering	1.082.900	1.072.600	1.070.800	1.069.400	1.072.300
7.3:Afval					
Lasten	-6.781.100	-7.102.600	-7.143.900	-7.169.600	-7.173.600
Baten	7.428.900	8.209.400	8.488.200	8.518.900	8.526.100
Saldo - Lasten en baten	647.800	1.106.800	1.344.300	1.349.300	1.352.500
Totaal 7.3:Afval	647.800	1.106.800	1.344.300	1.349.300	1.352.500
7.4:Milieubeheer					
Lasten	-2.801.302	-2.664.600	-2.614.700	-1.616.000	-1.584.800
Baten	282.302	5.000	5.000	5.000	5.000
Saldo - Lasten en baten	-2.519.000	-2.659.600	-2.609.700	-1.611.000	-1.579.800
Totaal 7.4:Milieubeheer	-2.519.000	-2.659.600	-2.609.700	-1.611.000	-1.579.800
7.5:Begraafplaatsen en crematoria					
Lasten	-1.633.500	-1.750.900	-1.763.000	-1.836.300	-1.768.600
Baten	1.419.800	1.444.300	1.469.600	1.471.100	1.472.500
Saldo - Lasten en baten	-213.700	-306.600	-293.400	-365.200	-296.100

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totaal 7.5:Begraafplaatsen en crematoria	-213.700	-306.600	-293.400	-365.200	-296.100
8.1:Ruimte en leefomgeving					
Lasten	-1.767.000	-1.537.400	-1.526.100	-1.528.500	-1.523.200
Baten	109.800	109.800	109.800	109.800	109.800
Saldo - Lasten en baten	-1.657.200	-1.427.600	-1.416.300	-1.418.700	-1.413.400
Totaal 8.1:Ruimte en leefomgeving	-1.657.200	-1.427.600	-1.416.300	-1.418.700	-1.413.400
8.2:Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)					
Lasten	-3.387.600	-1.301.900	-680.400	-144.000	-144.000
Baten	3.384.100	1.258.500	635.400	99.000	99.000
Saldo - Lasten en baten	-3.500	-43.400	-45.000	-45.000	-45.000
Totaal 8.2:Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-3.500	-43.400	-45.000	-45.000	-45.000
8.3:Wonen en bouwen					
Lasten	-1.449.000	-1.543.900	-1.534.300	-1.534.000	-1.528.100
Baten	967.800	1.260.900	933.700	933.700	933.700
Saldo - Lasten en baten	-481.200	-283.000	-600.600	-600.300	-594.400
Totaal 8.3:Wonen en bouwen	-481.200	-283.000	-600.600	-600.300	-594.400
Eindtotaal	1.321.112	7.347.047	7.290.397	8.312.797	947.397

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht te verstrekken subsidies

Omschrijving	Raming 2023
Onderwijs	
Volwasseneneducatie	62.200
Cultuur, sport en groen	
Amateurkunst	45.100
Bibliotheekwerk	1.187.400
Culturele vorming	46.800
Emancipatie	18.100
Evenementen/volksfeesten	27.900
Initiatiefsubsidies	49.200
Kunstobjecten/Beeldende vorming	200
Lokale media	30.500
Musea	18.700
Muziekschool	593.400
Sport(beleid)	31.600
Sociaal domein	
Clientondersteuning rondom teams	94.400
Jeugd- en jongerenwerk (overig)	38.500
Jeugdgezondheidszorg	1.349.814
Lokaal preventief Jeugd	298.087
Maatschappelijk werk	126.662
Minimabeleid	40.900
Ontwikkelingssamenwerking	17.800
Ouderenwerk	231.700
Peuterwerk algemeen	1.075
Schuldhelpverlening	25.800
Vluchtelingenwerk	85.000
Wijkwerk	171.100
WMO vrijwilligerswerk	15.800
Gezondheid en duurzaamheid	
Volksgezondheid	27.800
Totaal	4.635.538

Bijlage 2 Verloop van reserves en voorzieningen

Omschrijving	bkw 1-1-2022	storting 2022	onttrekking 2022	resultaat 2021	bkw 1-1-2023	storting 2023	onttrekking 2023	bkw 1-1-2024	storting 2024	onttrekking 2024	bkw 1-1-2025	storting 2025	onttrekking 2025	bkw 1-1-2026	storting 2026	onttrekking 2026	bkw 31-12- 2026
Algemene reserves																	
Algemene reserve	32.631.84 1	0	3.911.200	3.929.47 9	32.650.12 0	0	837.500	31.812.62 0	0	350.000	31.462.62 0	0	262.500	31.200.12 0	0	175.000	31.025.12 0
Totaal algemene reserve	32.631.84 1	0	3.911.200	3.929.47 9	32.650.12 0	0	837.500	31.812.62 0	0	350.000	31.462.62 0	0	262.500	31.200.12 0	0	175.000	31.025.12 0
Onderhoudsreserves					0			0			0			0			0
Baggeren haven	1.066.866	32.700	450.000		649.566	32.700		682.266	32.700		714.966	32.700		747.666	32.700		780.366
Verhardingen	5.035.824	983.700	1.766.500		4.253.024	1.123.60 0	1.635.500	3.741.124	1.084.90 0	1.226.100	3.599.924	1.084.90 0	1.226.100	3.458.724	1.084.90 0	1.226.100	3.317.524
Groot onderhoud sportaccommodaties	1.433.020	250.000	309.600		1.373.420	250.000	309.600	1.313.820	250.000	309.600	1.254.220	250.000	309.600	1.194.620	250.000	309.600	1.135.020
Groot onderhoud gebouwen	3.674.864	492.100	1.215.600		2.951.364	512.100	359.500	3.103.964	512.100	1.059.400	2.556.664	512.100	1.059.400	2.009.364	512.100	1.059.400	1.462.064
Totaal onderhoudsreserves	11.210.57 3	1.758.50 0	3.741.700	0	9.227.373	1.918.40 0	2.304.600	8.841.173	1.879.70 0	2.595.100	8.125.773	1.879.70 0	2.595.100	7.410.373	1.879.70 0	2.595.100	6.694.973
Overige bestemmingsreserves																	
Beeldende kunst	4.763			5.000	9.763			9.763			9.763			9.763			9.763
Innovatiefonds sociaal domein	799.058	1.000.00 0	386.700		1.412.358		371.000	1.041.358		246.000	795.358		246.000	549.358		0	549.358
Ondergronds brengen hoogspanningsleiding g	880.000		110.000		770.000			770.000			770.000			770.000			770.000
Waalvisie	0				0			0			0			0			0
Actualisatie Integraal Accommodatie Plan	1.335.915		448.000		887.915		258.700	629.215		0	629.215		0	629.215		0	629.215
Vpb grondexploitaties	0			74.500	74.500			74.500			74.500			74.500			74.500
Nieuw Reijerwaard	0	75.800			75.800	478.800		554.600	478.800		1.033.400	478.800		1.512.200	478.800		1.991.000
Bodemonderzoek Wooncompas	450.000		111.000		339.000			339.000			339.000			339.000			339.000
Warmtevisie (Klimaatgelden)	3.959.692		1.000.000		2.959.692		1.000.000	1.959.692		1.000.000	959.692		0	959.692		0	959.692

Groenvisie	1.056.070		456.100		599.970	8.700	308.700	299.970	8.700	308.600	70		70			70	
Bestemming afvalstoffenheffing	1.259.800		984.100		275.700		232.000	43.700			43.700		43.700			43.700	
Afbouw dekking grondexploitaties	0			710.000	710.000		189.500	520.500		142.100	378.400		94.700	283.700		47.300	236.400
Totaal bestemmingsreserves	9.745.297	1.075.800	3.495.900	789.500	8.114.697	487.500	2.359.900	6.242.297	487.500	1.696.700	5.033.097	478.800	340.700	5.171.197	478.800	47.300	5.602.697
Afschrijvingsreserves																	
Kapitaallasten (herwaardering)	405.053		37.200		367.853		37.200	330.653		37.200	293.453		37.200	256.253		37.200	219.053
Uitbreiding Vredehof	133.257		33.300		99.957		33.300	66.657		33.300	33.357		33.300	57			57
Bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	123.658		11.200		112.458		11.200	101.258		11.200	90.058		11.200	78.858		11.200	67.658
Begraafplaats Vredehof	112.960		7.000		105.960		7.000	98.960		7.000	91.960		7.000	84.960		7.000	77.960
Rouwcentrum	76.637		15.300		61.337		15.300	46.037		15.300	30.737		15.300	15.437		15.300	137
Herbouw de Piramide	300.750		12.100		288.650		12.100	276.550		12.100	264.450		12.100	252.350		12.100	240.250
Ds. Kerstenschool gebouw	424.966		14.700		410.266		14.700	395.566		14.700	380.866		14.700	366.166		14.700	351.466
Kunstgrasveld Rijsoord	23.120		5.800		17.320		5.800	11.520		5.800	5.720		5.700	20			20
Parkeergarage gemeentehuis	2.282.591		57.700		2.224.891		58.400	2.166.491		59.000	2.107.491		59.700	2.047.791		60.300	1.987.491
Jongeren centrum PC Hooftstraat	528.121		71.500		456.621		71.500	385.121		71.500	313.621		71.500	242.121		48.400	193.721
Fietsroute Molensteeg, Benedenrijweg, St. Jorisstraat	25.886		2.900		22.986		2.900	20.086		2.900	17.186		2.900	14.286		2.900	11.386
Blok- en buurtspeel terreinen 2010, 2011	44.981		18.700		26.281		18.700	7.581		7.400	181		100	81			81
Uitbreiding Farelcollege	224.122		7.400		216.722		7.400	209.322		7.400	201.922		7.400	194.522		7.400	187.122
Snel fietsroute F15	98.800		4.900		93.900		4.900	89.000		4.900	84.100		4.900	79.200		4.900	74.300
Perm. Lucht-geluidmeetp. Nw Reijw.	74.565		10.600		63.965		10.600	53.365		10.600	42.765		10.600	32.165		10.600	21.565
Geluidswal Drievliet	285.037		15.300		269.737		15.300	254.437		15.300	239.137		15.300	223.837		15.300	208.537

Geluidsscherm West A15/A16	376.193				376.193		57.000	319.193		57.000	262.193		57.000	205.193		57.000	148.193
Bereikbaarheid sportpark Reijerpark	1.040.528		19.300		1.021.228		19.300	1.001.928		19.300	982.628		19.300	963.328		19.300	944.028
Incidentele en toekomstige investeringen	22.500.000		1.000.000		21.500.000		1.000.000	20.500.000		1.000.000	19.500.000		1.000.000	18.500.000		1.000.000	17.500.000
"Overrente"	5.832.172		997.500		4.834.672		887.100	3.947.572		776.700	3.170.872		666.300	2.504.572		576.300	1.928.272
Uitvoering Waalvisie	475.000		23.800		451.200		23.800	427.400		23.800	403.600		23.800	379.800		23.800	356.000
Totaal afschrijvingsreserves	35.388.399	0	2.366.200	0	33.022.199	0	2.313.500	30.708.699	0	2.192.400	28.516.299	0	2.075.300	26.440.999	0	1.923.700	24.517.299
Totaal reserves	88.976.109	2.834.300	13.515.000	4.718.979	83.014.388	2.405.900	7.815.500	77.604.788	2.367.200	6.834.200	73.137.788	2.358.500	5.273.600	70.222.688	2.358.500	4.741.100	67.840.088

Specificatie verloop voorzieningen

Omschrijving	bkw 1-1- 2023	stortin g 2023	onttrek king 2023	bkw 1-1- 2024	stortin g 2024	onttrekk ing 2024	bkw 1-1- 2025	stortin g 2025	onttrekk ing 2025	bkw 1-1- 2026	stortin g 2026	onttrekk ing 2026	bkw 31-12- 2026
Wethouderspensi oenen	4.169.8 71	126.90 0	145.800	4.150.9 71	126.90 0	145.800	4.132.0 71	126.90 0	145.800	4.113.1 71	126.90 0	145.800	4.094.2 71
Wachtgelden vm wethouders	1.196	380.00 0	160.000	221.196		160.000	61.196		60.000	1.196			1.196
Buitenruimte Windmolen 110	150.000			150.000			150.000			150.000			150.000
Afwikkelingskoste n Centrumplan	32.600			32.600			32.600			32.600			32.600
Totaal voorziening voor verplichtingen en risico's	4.353.6 67	506.90 0	305.800	4.554.7 67	126.90 0	305.800	4.375.8 67	126.90 0	205.800	4.296.9 67	126.90 0	145.800	4.278.0 67
Onderhoud graven 10/20 jaar derden	4.049.8 11	555.70 0	538.900	4.066.6 11	556.60 0	540.300	4.082.9 11	564.40 0	541.800	4.105.5 11	572.70 0	543.200	4.135.0 11
Vervanging riolering		0 2.074. 700	2.074.70 0	0 2.074. 700	2.074.70 0	2.074.70 0	0 2.074. 700	2.074.70 0	0 2.074. 700	0 2.074. 700	2.074.70 0	2.074.70 0	0
Beklemde middelen riolering	4.341.4 02		558.600	3.782.8 02		271.800	3.511.0 02		55.100	3.455.9 02	236.50 0		3.692.4 02
Totaal voorzieningen voor middelen van derden met bestedingsverpl ichting	8.391.2 13	2.630. 400	3.172.20 0	7.849.4 13	2.631. 300	2.886.80 0	7.593.9 13	2.639. 100	2.671.60 0	7.561.4 13	2.883. 900	2.617.90 0	7.827.4 13
Totaal voorzieningen	12.744. 880	3.137. 300	3.478.00 0	12.404. 180	2.758. 200	3.192.60 0	11.969. 780	2.766. 000	2.877.40 0	11.858. 380	3.010. 800	2.763.70 0	12.105. 480